

‘BOMEN OP ONS EILAND’

BOMENBELEIDSPLAN

GEMEENTE SCHOUWEN-DUIVELAND

BURO RUIMTE & GROEN

'BOMEN OP ONS EILAND'

BOMENBELEIDSPLAN

GEMEENTE SCHOUWEN-DUIVELAND

CONCEPT-DEFINITIEF

DECEMBER 2009

Buro Ruimte & Groen
Tuin- en Landschapsarchitectuur

0. INTRODUCTIE	7		
0.1 INLEIDING	8		
0.2 SITUATIE	8		
0.3 AANLEIDING BOMENBELEIDSPLAN	9		
0.3.1 belang bomenbeleid	9		
0.3.2 afschaffen Kapverordening	9		
0.3.3 opdracht	9		
0.3.4 relatie groenbeleidsplan	9		
0.4 DOEL	10		
0.5 AANPAK	11		
0.6 INHOUD EN LEESWIJZER	11		
1. STRUCTUUR & VISIE	13		
1.1 LANDSCHAPPELIJKE HOOFDSTRUCTUUR	14		
opbouw landschap	14		
bewoningsgeschiedenis	14		
1.2 BOMENGESCHIEDENIS	15		
1.3 HUIDIG BOMENBESTAND	16		
1.4 BOMENSTRUCTUUR OP EILANDNIVEAU	16		
1.5 BOMENSTRUCTUUR PER KERN	17		
1.6 VISIE	19		
1.6.1 belang en functie van bomen	19		
1.6.2 bestaand beleid	21		
1.6.3 landschapsstructuur	23		
1.6.4 stedenbouwkundige structuur	24		
1.6.5 wegenstructuur	27		
1.6.6. gewenste bomenstructuur	28		
1.6.7 visie per kern	29		
2. MONUMENTAAL & WAARDEVOL	31		
2.1 INLEIDING	32		
2.2 CRITERIA	32		
2.2.1 algemeen	32		
2.2.2 Bomenstichting	33		
2.2.3 criteria Schouwen-Duiveland	33		
2.3 BELEIDSUITGANGSPUNTEN	35		
		2.4 LIJST VAN MONUMENTALE EN WAARDEVOLLE BOMEN	37
		2.4.1 opstellen lijst	37
		2.4.2 register Bomenstichting	37
		2.4.3 overleg en beheer	37
		2.5 PARTICULIERE BOMEN	39
		3. BEHEER & UITVOERING	41
		3.1 ONTWERPRICHTLIJNEN	42
		3.1.1 inleiding	42
		3.1.2 algemene ontwerprichtlijnen	42
		3.1.3 richtlijnen groeiplaats	44
		3.1.4 richtlijnen sortimentskeuze	44
		3.2 RICHTLIJNEN AANLEGFASE	45
		3.2.1 groeiplaatsverbetering	46
		3.2.2 boomroosters en boombescherming	47
		3.2.3 boompalen/banden en beluchttingsdrain	47
		3.2.4 boomspiegel en maaischade	47
		3.2.5 eisen plantmateriaal en plantgat	48
		3.2.6 nazorgwerkzaamheden	48
		3.2.7 vervanging en inboet	49
		3.3 RICHTLIJNEN BEHEERFASE	50
		3.3.1 begeleidingssnoei	50
		3.3.2 verzorgingssnoei	50
		3.3.3 onderhoud boomspiegels in verharding	51
		3.3.4 boombescherming	51
		3.3.5 ziekten en plagen	52
		3.3.6 te groot wordende bomen	54
		3.3.7 groeiplaatsverbetering bestaande bomen	56
		4. VEILIGHEID & ZORGPLICHT	59
		4.1 INLEIDING	60
		4.1.1.aanleiding	60
		huidige situatie	60
		4.2 ZORGPLICHT	61
		4.2.1 vormen van zorgplicht	61
		4.1.2 4.2.2 controlefrequenties	62
		4.2.3 bewijsvoering	62

4.3 METHODE	62		
4.3.1 specifieke kennis	62		
4.3.2 methoden	62		
4.3.3 VTA	63		
4.4. BEHEERSYSTEEM	64		
koppeling groenbeheersysteem	64		
4.4.2 XEIZ	64		
4.5 AANBEVELINGEN	65		
4.4.1			
5. REGELGEVING & HANDHAVING	67		
5.1 UITGANGSPUNTEN VERGUNNINGENBELEID	68		
5.1.1 algemeen	68		
5.1.2 criteria	68		
5.2 AANVRAAG EN BEOORDELING			
AANLEGVERGUNNINGEN	70		
5.3 PROCEDURE VERGUNNINGSAANVRAAG	71		
5.4 SCHADEREGELING BOMEN	72		
5.4.1 opzet schaderegeling	72		
5.4.2 toepassing schaderegeling	72		
5.4.3 herplantplicht	73		
5.5 KWALITATIEVE VERPLICHTING /			
RECHT VAN OPSTAL	73		
6. BURGER & BESTUURDER	75		
6.1. COMMUNICATIE ALGEMEEN	76		
6.2 COMMUNICATIE MET BEWONERS	76		
6.2.1 bomenfolder	76		
6.2.2 waardevolle particuliere bomen	76		
6.2.3 voorlichtingsavond en internet	77		
6.3 COMMUNICATIE EXTERN MET ANDEREN			
DAN BEWONERS	77		
6.4 COMMUNICATIE INTERN MET ANDERE			
AFDELINGEN	78		
6.5 COMMUNICATIE: OVERZICHT	79		
6.6 KLACHTENAFHANDELING	81		
BIJLAGEN:	83		
I. LITERATUURLIJST	85		
II. POSTER BOOMBESCHERMING	87		
COLOFON	89		

INTRODUCTIE

0.1 INLEIDING

'Wie prijst er ooit een mens die oude bomen velt;
En in derzelve plaats geen nieuwe wederstelt?
Want hadden oudstijds toch onze ouders niet geplant,
Wat zoude ons Neerland zijn als louter veen en zand'.
Jacob Cats (1577-1660)

Dit prachtige gedicht van de op Schouwen-Duiveland (Brouwershaven) geboren 'vader' Cats vertolkt goed wat de betekenis van bomen nu eigenlijk is. Zonder bomen een onherbergzaam landschap. Zonder bomen een saaie stad. Zonder bomen geen leefbaar dorp. Zonder bomen geen toekomst.

Beleid maken met betrekking tot bomen is van alle tijden. Uit Jacob Cats gedicht blijkt al bomenbeleid in de 17e eeuw: nadenken over wat je hebt, wat je houden wilt en hoe je dat kunt bereiken. Dezelfde ingrediënten die in het huidige bomenbeleid onmisbaar zijn. Nadenken over bomen is nadenken over de toekomst. Een bekend gezegde is 'boompje groot, plantertje dood'. Bomen hebben tijd nodig zich te ontwikkelen, ruimte nodig om te groeien, zorg nodig van begin tot eind. Van verschillende Hollandse dichters, waaronder Jacob Cats is bekend dat ze een voorliefde hadden voor groen en bomen en ze zich erop lieten voorstaan dat ze zelf hun bomen snoeden. Ook in de 21 eeuw is liefde tot en zorg voor bomen nodig om vanuit die basis na te denken hoe we met ónze bomen omgaan, nu en in de toekomst. Om ook in de toekomst te kunnen zorgen voor een duurzame en vitale bomenstructuur is er een aantal duidelijke handvatten nodig voor de handhaving, zorg, beheer en inrichting van bestaande en nieuwe bomenstructuren op Schouwen-Duiveland. Dit bomenbeleidsplan biedt een handvat om het beleid ten aanzien van de gemeentelijke bomen op Schouwen-Duiveland ter hand te nemen.

0.2 SITUATIE

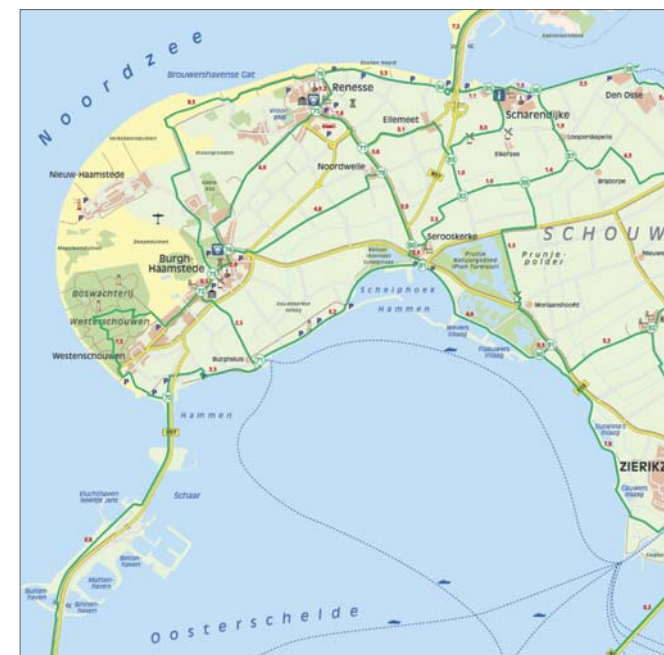
Schouwen-Duiveland is het meest noordelijk gelegen (voormalige) eiland van Zeeland. De gemeente telt 34.058 inwoners en is met een oppervlakte van 300 km² veruit de grootste gemeente van de provincie Zeeland. Kenmerkend voor de plattelandsgemeente is de ligging rondom in het water (Oosterschelde, Noordzee, Grevelingen, Zijpe) met een driedeling in kuststrook (Kop van Schouwen), polderlandschap (Schouwen-Oost) en oudlandpolders (Duiveland). Verspreid over de voormalige eilanden Schouwen en Duiveland liggen 2 steden (Zierikzee en Brouwershaven), verder zijn er de 17 dorpen Bruinisse, Burgh, Dreischor, Ellemeet, Haamstede, Kerkwerpe, Nieuwerkerk, Noordgouwe, Noordwelle, Oosterland, Ouwkerk, Renesse, Scharendijke, Schuddebeurs, Serooskerke, Sirjansland en Zonnemaire en de 7 buurtschappen Brijdorpe, Burghsluis, Elkerzee, Looperskapelle, Moriaanshoofd, Nieuwerkerke, Westenschouwen.

De gemeente Schouwen-Duiveland heeft ruim 22.000 bomen in beheer binnen de kernen. In dit getal zijn de boomvormers in bosplantsoen veelal nog niet meegerekend. Dit komt neer op ruim 1 boom per 2 inwoners. Deze bomen zijn met name geconcentreerd in weg- en straatbeplantingen verspreid over de verschillende kernen binnen de bebouwde kom. De meeste bomen binnen de gemeente zijn relatief jong. Dit heeft te maken met de watersnoodramp van 1953 waardoor heel veel bomen dood zijn gegaan. Kenmerkend voor Schouwen-Duiveland is het ruime en groene karakter. De gemeentelijke bomen dragen hier in sterke mate aan bij.

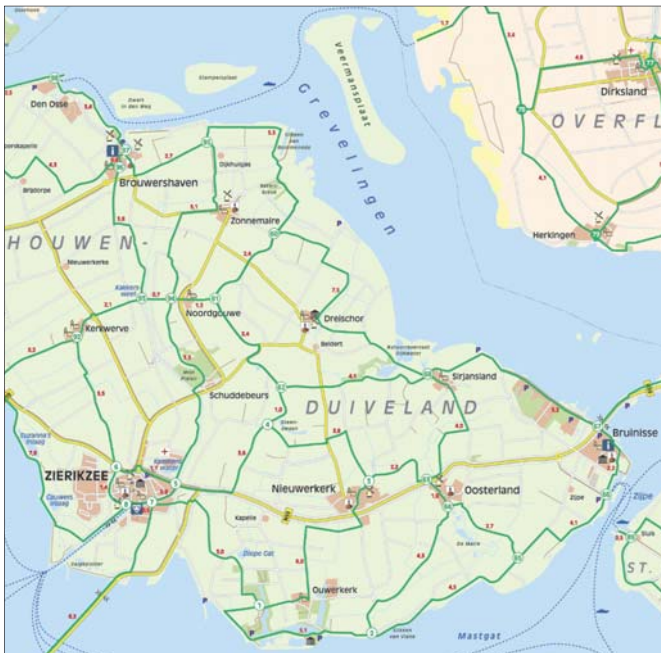
FELICES IUVENES, QVIBVS HÆC EST ARBOR IN HORTIS.

voorzijde dichtbundel over bomen Jacob Cats

standbeeld Jacob Cats te Brouwershaven

overzichtskaart Schouwen-Duiveland met de belangrijkste kernen

0.3 AANLEIDING BOMENBELEIDSPLAN

0.3.1 BELANG BOMENBELEID

In de openbare ruimte spelen veel belangen. Het belang van groen is met name vastgelegd in het Groenkwaliteitsplan wat de gemeente Schouwen-Duiveland in 2005 heeft laten opstellen voor een mooier en beter openbaar groen. Dit plan is uitgewerkt in een Groenbeheerplan en werkplannen. Kwalitatief hoogwaardig en beheerbaar groen is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Specifiek bomenbeleid is nodig om zowel de handhaving als versterking van de kwaliteit van het bomenbestand en de boomstructuur te waarborgen. Hoe de gemeente om gaat met bomen is op dit moment alleen vastgesteld in het Groenbeleids- en beheerplan. Dit is niet specifiek op bomen gericht. Om bomen in de toekomst duurzaam te kunnen beschermen en ervoor te zorgen dat ze voldoende mogelijkheden hebben om tot wasdom te komen, is uitgebreider bomenbeleid noodzakelijk.

0.3.2 AFSCHAFFEN KAPVERORDENING

Daarnaast is besloten de kapverordening voor bomen af te schaffen. Toenemende noodzaak om de zorgplicht voor bomen ter hand te nemen verplicht de gemeente om het beheer van de gemeentelijke bomen te laten omschrijven en daarmee het ontstane beleidsgat te dichten.

0.3.3 OPDRACHT

De gemeente Schouwen-Duiveland heeft behoefte aan een helder document waarin alle relevante zaken aangaande het gemeentelijk bomenbestand zijn gevat.

Aan Buro Ruimte & Groen uit Borssele is verzocht dit bomenbeleidsplan op te stellen. In deze rapportage, bestaand uit een hoofd- en bijlagenrapport, is het bomenbeleid voor de komende jaren verwoord. Het bomenbeleid beschrijft de manier waarop de gemeente met de bomen in het openbaar gebied wil omgaan. Het vormt de basis voor het aanlegvergunningenbeleid, beheer- en werkplannen en biedt bescherming aan bomen tijdens bijvoorbeeld bouwwerkzaamheden. Het Bomenbeleidsplan geeft een duidelijke richting aan de gewenste ontwikkelingen voor de middellange termijn (10 jaar). Dit plan is in eerste instantie opgesteld voor de bomen in de openbare ruimte. De onderdelen vergunningenbeleid en monumentale bomen zijn echter deels ook van toepassing op particuliere bomen.

0.3.4 RELATIE GROENBELEIDSPLAN

In het groenkwaliteitsplan (Oranjewoud, juli 2003) zijn op hoofdlijnen de beleidsuitgangspunten geformuleerd voor het groen in een structuur en beheersvisie. Het groenbeleid vormt hiermee een kaderstellend plan voor de uitwerking van het bomenbeleid.

De ruimtelijke kwaliteiten van de bomenstructuur zijn in het groenbeleidsplan op hoofdlijnen aangegeven. In dit bomenbeleidsplan is de ruimtelijke ambitie concreet uitgewerkt en toegespitst naar bomen in de hoofdbomenstructuur, bomen in de woon- en werkgebieden en bomen op bijzondere plaatsen in de verschillende kernen binnen de gemeente. Daarnaast zijn de kaders met betrekking tot de bomenstructuur en het bomenbeheer vertaald in een uitvoeringsgericht beleid met projecten, regelingen en richtlijnen voor bomenbeheer.

0.4 DOEL

Doel van het opstellen van dit bomenbeleidsplan is om de kwaliteit van het openbaar groen, in dit geval bomen, te versterken zonder dat allerlei lastige regelgeving ontstaat. Een concreet en daadkrachtig document is gewenst als onderdeel van het gemeentelijk beleid en werkwijze. Visie, beleid, organisatie en beheer moeten tot één geheel worden gesmeed waarmee het totale groenbeheer stuurbaar, meetbaar en vergelijkbaar wordt. Zo ontstaat een onmisbaar document/instrument voor de Gemeente Schouwen-Duiveland.

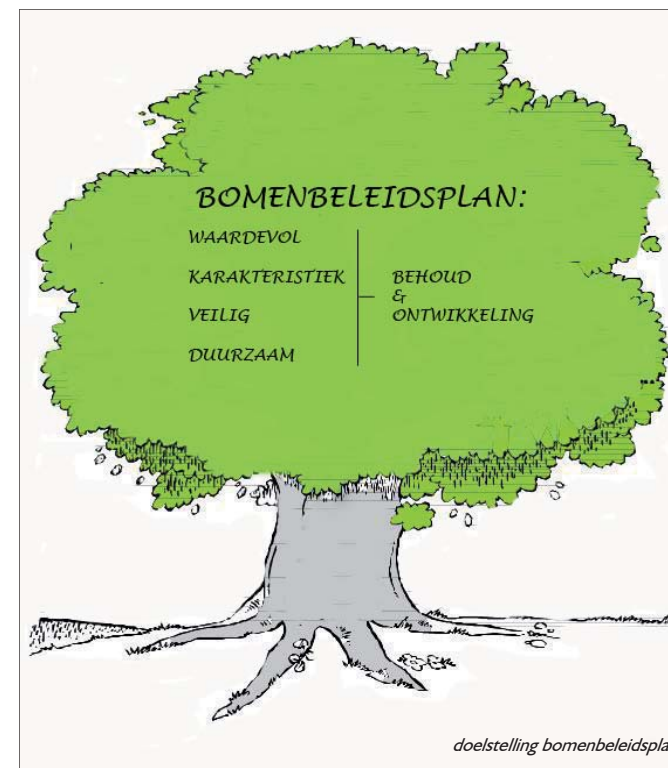
Belangrijk is dat een praktisch en uitvoerbaar plan op tafel komt waarmee het (dagelijkse) onderhoud ter hand kan worden genomen.

De doelstelling van dit bomenbeleidplan kan hiermee als volgt worden omschreven:

'Het omschrijven van het beleid voor de lange termijn ten aanzien van inrichting en beheer van de gemeentelijke bomen binnen de kernen en het uitzetten van concrete acties voor de komende jaren, om de waardevolle, karakteristieke, veilige en duurzame boomstructuur binnen de kernen te behouden en te ontwikkelen.'

De kwalificaties die als doel van de gewenste boomstructuur worden genoemd kunnen als volgt nader omschreven worden:

- **Waardevol:** de boomstructuur moet door haar verschijningsvorm en standplaats een positieve bijdrage leveren aan het woongenot en de kwaliteit van de dagelijkse woon- en werkomgeving; daarnaast kan een boomstructuur haar waarde ontlenen aan een ecologische of representatieve betekenis;
- **Karakteristiek:** de boomstructuur moet bijdragen aan de identiteit en herkenbaarheid van de verschillende dorpen, wijken en landschapstypen van de gemeente Schouwen-Duiveland; door verschillen in open en dichte, natte en droge, uniforme en afwisselende gebieden te versterken met de boomstructuur wordt vervlakking van het landschap tegengegaan en ontstaan bijzondere en fraaie locaties;
- **Veiligheid:** doordat bomen vaak in woonwijken of naast wegen staan is de veiligheid van het boombestand zeker een belangrijk doel bij het beheer van de bomen;
- **Duurzaamheid:** de gewenste boomstructuur dient toekomstgericht te zijn, in het bomenbeleid wordt nadrukkelijk ingezet op bomen die kunnen uitgroeien tot volwassen en mogelijk zelfs monumentale bomen omdat de genoemde kwaliteiten dan goed tot hun recht komen; bomen die vanwege standplaats, soort of kwaliteit niet deze huidige waarde of potentie hebben dienen tijdig signaleerd te worden.
- **Behouden:** de gemeente Schouwen-Duiveland heeft een groene uitstraling. Binnen de kernen wordt dit beeld momenteel in belangrijke mate bepaald door bomen. Deze bomen dienen waar mogelijk in het straatbeeld behouden te worden.
- **Ontwikkelen:** als gevolg van ziekten, ouderdom of reconstructies vallen bomen uit. Daarnaast worden nieuwe wijken aangelegd. In beide gevallen dienen bomen met voldoende groeiruimte aangeplant te worden passend binnen de structuur van Schouwen-Duiveland, zodat de groene uitstraling wordt behouden.

0.5 AANPAK

Het succes van het bomenbeleid staat of valt met het draagvlak binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. Om te zorgen voor intern draagvlak zijn zoveel mogelijk mensen die bij het bomenbeleid betrokken zijn geraadpleegd. Gekozen is voor een bottom-up benadering waarbij de districten, de mensen van de praktijk, eerst zijn geraadpleegd. Mede op basis van hun inbreng is het bomenbeleidsplan opgesteld. Ook is - waar mogelijk - rekening gehouden met en gebruik gemaakt van bestaand beleid. Slechts waar het belang van een duurzame boombeplanting een aanpassing vereist van de huidige praktijk, is afwijkend beleid ontwikkeld. Dit bomenbeleidsplan heeft dan ook consequenties voor nieuw te ontwikkelen plannen en bestaande praktijken. Alle mensen binnen de gemeentelijke organisatie die met bomen te maken hebben zullen ermee gaan werken.

0.6 INHOUD EN LEESWIJZER

Het bomenbeleidsplan kent een duidelijke afbakening van onderwerpen. Binnen het bomenbeleidsplan zijn zes items onderscheiden:

1. Structuur & Visie
2. Monumentaal & Waardevol
3. Beheer & Uitvoering
4. Veiligheid & Zorgplicht
5. Regelgeving & Handhaving
6. Burger & Bestuurder

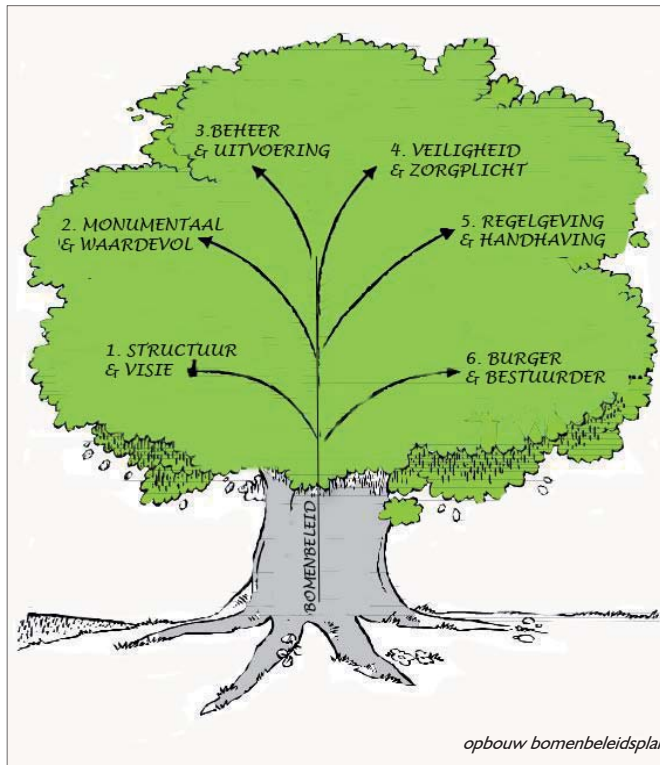
In het eerste hoofdstuk worden kenmerkende structuurdragers binnen de boomstructuur benoemd en wordt per kern (stad of dorp) een visie op de gewenste structuur uitgewerkt. Dit mondt uit in een aantal aanbevelingen c.q. ontwerprichtlijnen voor (her)inrichting ter versterking van de boomstructuur per kern.

Onder de titel 'Monumentaal & Waardevol' (hoofdstuk 2) wordt aangegeven wat onder waardevolle en monumentale bomen en plekken verstaan wordt en is aangegeven hoe hiermee omgegaan moet worden in het gemeentelijk bomenbeleid. In hoofdstuk 3 (Beheer & Uitvoering) wordt ingegaan op allerlei beheersaspecten, wordt een visie gegeven op beheer en onderhoud, worden werkzaamheden en maatregelen benoemd. Ook zaken als vervanging en aanvulling bomen en bestrijding overlast worden hier benoemd. Prioriteitstelling, beheerplanning, taakverdeling en organisatie zijn eveneens van belang. Daarnaast wordt ingegaan op het vervolgtraject en evaluatie. Tevens vindt afstemming plaats met de van groot belang zijnde koppeling met beheerssoftware en digitale inspectiemodule. Dit sluit nauw aan bij het onderdeel Veiligheid & Zorgplicht (hoofdstuk 4) waarin naast zaken als controle, inspectie en zorgplicht ingegaan wordt op schade, aansprakelijkheid, aanpak bij problemen en dergelijke.

Hoofdstuk 5, Regelgeving & Handhaving, bevat alle zaken die betrekking hebben op de (juridische) bescherming van bomen, kapverzoeken/vergunningbeleid, aanlegvergunningen, juridische aspecten, herplantverplichting/bomenfonds, etcetera. In het hoofdstuk Burger & Bestuurder (hoofdstuk 6) staat de communicatie en participatie met bewoners en bestuurders centraal. Interne communicatie, voorlichtingstrajecten naar bewoners, derden en bestuurders toe, klachtenbehandeling en dergelijke zijn aspecten die hier behandeld worden.

Waar keuzes door de gemeente vereist zijn is gebruik gemaakt van praktische beslisbomen om snel en doeltreffend te kunnen reageren bij bijvoorbeeld kapverzoeken, boominspectie en aanpak van problemen.

Gekozen is voor een beeldend rapport: rijk geïllustreerd met voorbeeld- en referentiemateriaal.

STRUCTUUR & VISIE

1.1 LANDSCHAPPELIJKE HOOFDSTRUCTUUR

1.1.1 OPBOUW LANDSCHAP

Het eiland dat we nu kennen, is ontstaan uit de voormalige eilanden Scaldis en Duvinlant. Deze werden oorspronkelijk gescheiden door de Gouwe. De invloed van de zee is bepalend geweest voor het aanzien van het huidige landschap. Vanaf de 3e eeuw na Christus werd het gebied geteisterd door talrijke overstromingen, waardoor een waar eilandrijk ontstond. Kreken, slikken en schorren gingen het uitzicht sterk bepalen. Vandaag wordt er een onderscheid gemaakt tussen Oudland en Nieuwland. Oudland wordt gekenmerkt door kreekruggen en poelgronden. We vinden het vooral terug op Schouwen en op een klein deel van Duiveland. Het overgrote deel van Duiveland was echter nieuwland, gebieden die vanaf het midden van de 13e eeuw op de zee werden heroverd.

1.1.2 BEWONINGSGESCHIEDENIS

Deze eerste bewoning was vooral geconcentreerd op het zogenaamde oudland. Door de vele overstromingen verdween vrijwel alle bevolking aan het einde van de IJzertijd. Ook ten tijde van de Romeinen werd de streek nog steeds beschreven als een vrijwel onbewoonbare wildernis. Het is dan ook pas in de Middeleeuwen, wanneer de Zeeuwse eilanden een burggraafschap gaan vormen binnen het graafschap van Holland en Zeeland, dat er zich verschillende permanente nederzettingen ontwikkelden. Aan de westkust ontwikkelde zich de plaats Burgh bij de hier gelegen ringwalburg aan de oostelijke duinen. Tevens ontstonden er verscheidene kerkringdorpen, zoals Dreischor, en groeiden er nieuwe dorpen in de nieuwlandpolders langs wegen en dijken die we nu kennen onder de typologieën als dijkdorpen (zoals Zonnemaire) en straatdorpen (zoals Sirjansland). Voorstraatdorpen als Bruinisse ontstonden pas vanaf de 15e eeuw.

Door de voortdurende dreiging van het water legden de inwoners vanaf de 11e eeuw dammen en dijken aan. Dijkbreuken zorgden er voor dat veel land aan de zuidzijde van Schouwen verloren ging, anderzijds konden de bewoners land terugwinnen door het noordelijke deel van de Gouwe af te dammen waardoor Dreischor in 1374 aan Schouwen kwam vast te zitten. Bommenede dat ook aan de eilanden hing, verdween in zee. Later, in 1610, werd een dam gelegd tussen Schouwen en Duiveland. Vele uiterlijke kenmerken van Schouwen-Duiveland zijn dan ook ontstaan door deze voortdurende machtsstrijd tussen water en mens: inlaagdijken, inlagen, karrevelden en wielen of welen.

De bewoners van Schouwen-Duiveland leefden vooral van landbouw (met name meekrap, koren). Gedurende de 13e en 14e eeuw werden drie kastelen (Oosterstein bij Oosterland en Slot Haamstede in Burg-Haamstede en Slot Moermond in Renesse) gebouwd op het eiland, waarvan alleen de laatste twee nog resteren. Naast de kastelen werden er ook verschillende prachtige buitenverblijven gebouwd door de vele regentenfamilies, met name rondom Schuddebeurs.

Door de modernisering van de landbouwtechnieken en de schaalvergroting in de landbouw zijn er de laatste decennia verschillende her- en ruilverkavelingsprojecten uitgevoerd. Hierdoor zijn vaak verschillen tussen oud- en nieuwland verdwenen. Aan verschillende uitgebreide oudlandgebieden werd de staat van bescherming toegekend, waardoor op verschillende plaatsen het duizend jaar oude landschap van deze oudste cultuurgebieden van Zeeland weer beleefd kan worden. Na de Tweede Wereldoorlog veranderde de infrastructuur op het eiland grondig. Om een grotere mobiliteit te verkrijgen startte men de aanleg van de snelwegen N57 en N59. Ook begon men aan de bouw van de Deltawerken. Door de Zeelandbrug, de Grevelingendam (1965), Brouwersdam (1972) en de Oosterscheldekering (1986) is Schouwen-Duiveland zijn eilandstatus kwijtgeraakt en wordt de regio thans ook verbonden met Noord-Beveland en het Zuid-Hollandse eiland Goeree Overflakkee.

bomen in het water: 1953

historische kaart Schouwen-Duiveland ca 1650 met zichtbare boomstructuren

beeld na de Ramp 1953

Certificaat uitgereikt aan

voor het planten van een boom op Schouwen-Duiveland waartoe is gestort een bedrag van

f 2.50

waardoor is meegewerkt aan de wederopbouw van het op 1 Februari 1953 zo zwaar getroffen eiland, waarvoor namens de bevolking van dit eiland zeer erkentelijk is de **Stichting Nieuw Schouwen-Duiveland**

Secretaris   *Voorzitter*

bomencertificaat herplant bij wederopbouw

1.2 BOMENGESCHIEDENIS

Zolang er mensen op het eiland wonen is min of meer sprake van bomenaanplant. Dit vond vooral plaats in de kuststrook (functie tegen verstuing van zand) en ter plaatse van bebouwingsconcentraties op de hogere/drogere delen. De poldergebieden kenmerkten zich door openheid. Met name in de oudlandgebieden was en is sprake van verdichting door beplantingen. Binnen de bebouwde kom was sporadisch beplanting aanwezig. Pas in de 17e eeuw verschenen meer bomen in de bebouwde kom. Deze kwamen vooral voor rondom bijzondere bebouwing (kerk, hoofdstraat, kasteel/buitenplaats) en op bijzondere plekken (begraafplaats en later stadsparken/ bolwerken). Meestal waren deze bomen bedoeld voor algemeen nut (schaduwwerking, vliegenverdrijver, bliksemafleider). Pas in de 19e en 20e eeuw werden bomen op een wat grotere schaal aangeplant in straten en wegen. De structuren van deze lanen en wegen zijn overal nog zichtbaar maar van de oorspronkelijke boombeplantingen is weinig meer over. De strijd tegen het water is hier mede debet aan.

Veel bomen gingen verloren tijdens de Ramp van 1953 waarbij vrijwel geheel Schouwen-Duiveland onder water kwam te staan. Door het zoute water legden zeer veel bomen het loodje. Alleen op de hogere delen (kust en een enkele hoger gelegen dorps- en stadskern) bleven wat bomen gespaard. De oudste bomen (vóór 1953) komen dan ook alleen op deze plaatsen voor: Renesse, Burgh en Haamstede (kust), Noorgouwe en Ouwkerk (hogere kernen) en het centrum van de oude steden Brouwershaven en Zierikzee. Bomen van meer van 50 jaar oud zijn dus zeer zeldzaam op Schouwen-Duiveland. De nog aanwezige historische bomen zijn op een verscheidenheid aan locaties te vinden. Bepaalde bomen zijn bij een specifieke gelegenheid op een prominente plaats geplant, zoals de Wilhelminalinde te Zierikzee. Andere staan reeds enige eeuwen op begraafplaatsen (begraafplaats aan de Stapelshofweg te Zierikzee). In de nabijheid van belangrijke historische gebouwen of hoofdstraten in centra van steden en dorpen vormen deze bomen beeldbepalende elementen. Voorbeelden zijn de bomen langs de lanen van Slot Moermond of langs de Noordstraat in het centrum van Haamstede. Sommige bomen staan ook in privé-tuinen.

Na de Ramp in 1953 is met man en macht gewerkt aan de wederopbouw van het eiland. Een belangrijk onderdeel van de wederopbouw was de herbeplanting, allereerst om het stuivende zand tegen te houden. Maar bomen stonden ook voor toekomst, voor groei en vitaliteit van nieuw leven.

Er kwam een grote actie waarbij het Nederlandse volk gevraagd werd om certificaten te kopen, om zo een bijdrage te geven voor de herbeplanting in het kader van de wederopbouw. In de daaropvolgende jaren zijn zowel in de kernen als in het buitengebied vele bomen struiken aangeplant. Het startsein voor het planten in de kernen werd gegeven met het planten van een Koningslinde in het Havenpark te Zierikzee.

Doordat de jonge aanplant niet altijd van goede kwaliteit was, en ziekten als iepziekte hun tol eisten is een deel van deze na de Ramp aangebrachte beplanting weer al vervangen door nieuwe beplanting. De laatste jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor de omstandigheden van bomen in de bebouwde omgeving. Door te krappe boomspiegels, te weinig bovengrondse en ondergrondse groeiruimte etcetera doen zich her en der beheerproblemen voor.

1.3 HUIDIG BOMENBESTAND

Uit inventarisatie blijkt dat momenteel zo'n 22.000 gemeentelijke bomen aanwezig zijn. Dit betreft dan met name 'losse' bomen, bomen in bosverband zijn hierin niet meegenomen. Vrijwel alle bomen bevinden zich binnen de bebouwde kom. De bomen zijn vrij gelijkmatig verdeeld wat leeftijdsklasse betreft.

Naast laan- en straatbomen zijn ook bijzondere boomvormen aanwezig: leibomen, knotbomen en fruitbomen. Opvallend is de weinig diverse soortensamenstelling. Veel bomen behoren tot de snelgroeiende soorten populier en wilg. Daarnaast komen veel essen, linden, eiken en esdoorns voor. In de cirkeldiagrammen is een en ander weergegeven.

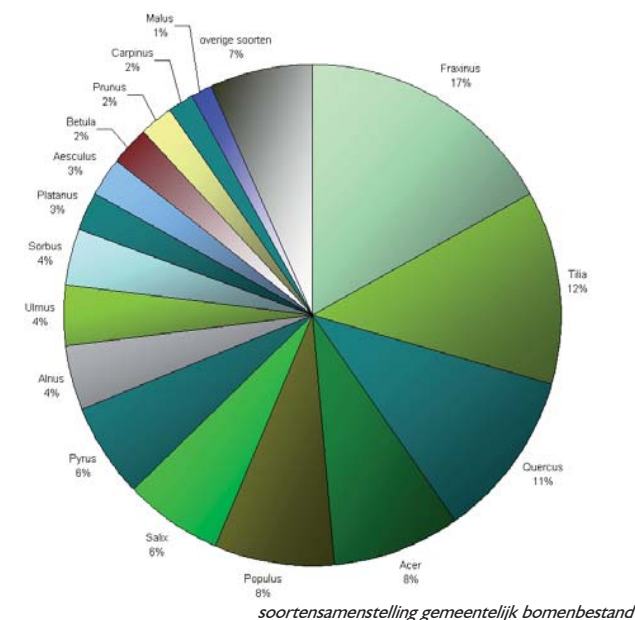
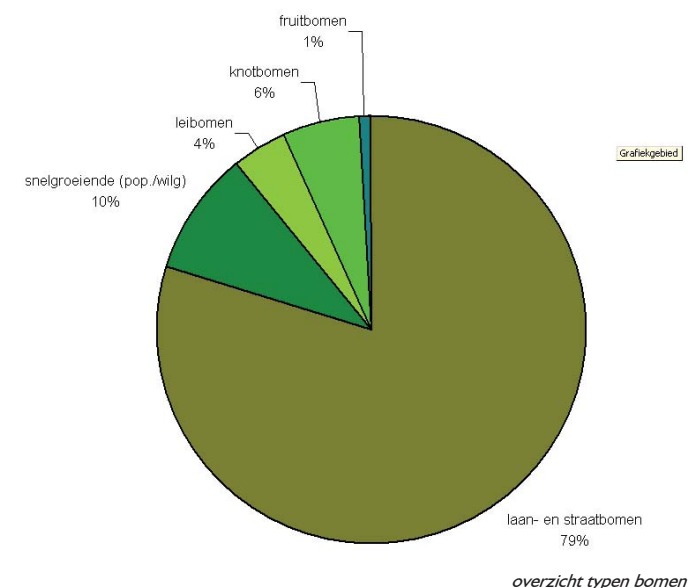
De in het Groen kwaliteitsplan toegekende beeldkwaliteitsniveaus zijn voor bomen overal 'hoog' tot 'zeer hoog'. Dit blijkt in de praktijk ook. De bomen worden over het algemeen goed onderhouden. Er vindt regelmatig onderhoud (snoei) plaats, bomen worden indien nodig opgekroond en zieke exemplaren worden vervangen. Op een aantal plaatsen zijn er problemen met wortelopdruk, te groot worden van bomen en ziekten. Ook zijn er bomen geplant op locaties waar ze niets bijdragen aan de structuur, terwijl op andere plaatsen juist bomen ontbreken.

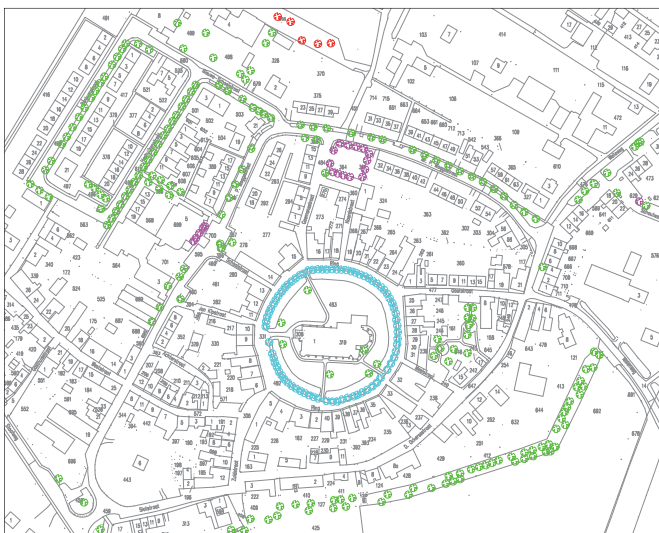
1.4 BOMENSTRUCTUUR OP EILANDNIVEAU

Het eiland Schouwen-Duiveland bestaat historisch uit twee delen: Schouwen en Duiveland. Deze zijn verbonden door een zone met laag gelegen polders met dijken, kreken en oude dijkdoorbraken. Veel van deze dijken zijn beplant met bomen. Typisch zijn de vele verspreid liggende kerkdorpjes met hun heldere (oost-west) uitvalswegen vanuit de kern (veelal beplant met laanbomen) en de karakteristieke historische kerkdorpjes. In veel gevallen is deze geaccentueerd met (lei)bomen. Kernen als Bruinisse, Oosterland en Sirjansland hebben geen duidelijke kerkdorpjes, hier ontbreekt de bomenstructuur deels. Het groen draagt hier niet bij aan versterking van de stedenbouwkundige structuur. De historische plaatsen Zierikzee en Brouwerhaven hebben een centrum waar krachtige boomstructuren het beeld bepalen. Nieuwere wijken bij de (grotere) dorpen en steden hebben een eigen bomenstructuur, vaak gekoppeld aan de stedenbouwkundige opzet van de wijk. Op een aantal plaatsen ontbreekt deze echter, zijn ontbrekende schakels of is sprake van beheerproblemen.

Het toerisme heeft op de kop van Schouwen een grote invloed gehad op de ruimtelijke verschijningsvorm. De recreatieve druk in de kustzone is groot wat knelpunten oplevert ten aanzien van de bomenstructuur (vandalisme, weinig ruimte). Verblifsrecreatie in de kustzone en bij meer recente ontwikkelingen in Scharendijke, Den Osse en Bruinisse is niet altijd even zorgvuldig ingepast met boomstructuren in het landschap.

Natuurlijk groen in de vorm van bossen en natuurgebieden ligt met name tegenaan de duinen aan de westkust en rondom (natte) natuurgebieden (zoals Kaaskenswater bij Zierikzee, bossen Schuddebeurs). De boomkeuze en structuur is in veel gevallen niet gekoppeld aan deze gebieden. Van een natuurlijke opzet, passend in het betreffend gebied is veelal geen sprake. Aangezien het openbare groen in het landelijk gebied in beheer is bij het Waterschap, de Provincie en Rijkswaterstaat zijn de gemeentelijke bomen beperkt tot de kernen binnen de bebouwde kom. Wel is het in veel gevallen zo dat een duidelijke relatie aanwijsbaar is, met name ter plaatse van de uitvalswegen naar het buitengebied, tussen de bomen in de kern en die in het buitengebied. Een goede afstemming met betrokken instanties is dus van groot belang. Het buitengebied heeft een vrij

bomenstructuur kern Dreischor

bomenstructuur kern Brouwershaven

open karakter waardoor het belang van het groen juist in de kernen extra naar voren komt. Over het algemeen kan gesteld worden dat de bomenstructuur in een aantal kernen te wensen overlaat. In Zierikzee en Brouwershaven is deze overwegend goed: hier versterkt de bomenstructuur de stedenbouwkundige opzet. In de middelgrote kernen is de groenstructuur vaak wat onduidelijk en niet overal compleet. Ook in de toeristische dorpen laat de structuur op onderdelen te wensen over. Met name accentplekken en centra zijn niet overal op orde. De kleine kernen, met name de ringdorpen, springen er qua bomenstructuur positief uit door de hoogwaardige cultuurhistorische kerkring die de groenstructuur van het dorp domineert. Bij straat- en dijkdorpen (Scharendijke, Oosterland, Sirjansland, Zonnemaire en Bruinisse) zonder duidelijke kern laat de structuur in een aantal gevallen te wensen over.

1.5 BOMENSTRUCTUUR PER KERN

De kernen van de gemeente Schouwen-Duiveland hebben allen een karakteristieke bomenstructuur. Aangezien het over een groot aantal dorpen en enkele steden gaat en de analyse van de huidige structuur sterk gerelateerd is aan de gewenste bomenstructuur is dit onderdeel samen met de visie op de bomenstructuur per kern vevat in een afzonderlijk bijlagenrapport. Hierin is zowel de huidige als de gewenste bomenstructuur omschreven. ZIE BIJLAGENRAPPORT 'BOOMSTRUCTUUR'.

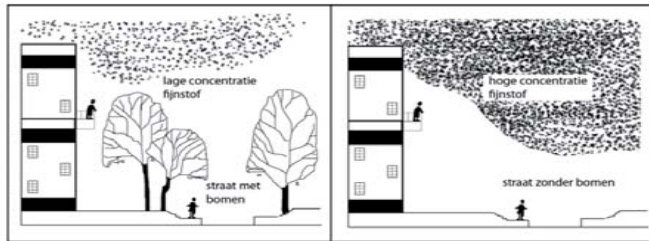

*rood = snelgroeiende soorten
blauw = vormbomen
paars = knotbomen
geel = fruitbomen
groen = overige bomen*

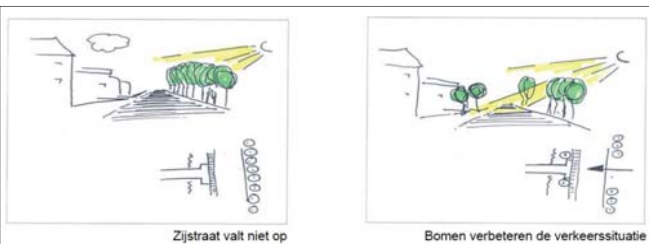
bomenstructuur op eilandniveau

structuur en seizoensbeleving

effect van bomen op fijnstofgehalte

effect van bomen op verkeersveiligheid

1.6 VISIE

1.6.1 BELANG EN FUNCTIE VAN BOMEN

Bomen zijn belangrijke elementen in dorp en stad, die naar mate ze ouder en groter worden steeds meer betekenis krijgen voor de woon- en werkomgeving. Schouwen-Duiveland beschikt over een groot bomenbestand van zowel gemeentelijke bomen als bomen van derden. Al deze bomen dragen bij aan het leefklimaat. In het huidige straatbeeld vallen nu vooral de oudere, grote bomen op. De jonge bomen zijn minder nadrukkelijk aanwezig maar zijn voor de toekomst niet minder belangrijk. Daarom zijn in dit beleidsplan handvatten en uitgangspunten opgesteld zodat zorgvuldig met bomen wordt omgegaan. De waarde die bomen hebben kunnen, wordt uitgedrukt in een aantal aspecten.

NATUUR- EN SEIZOENSBELEVING

Bomen leveren een bijdrage aan de natuur in de stad. Met name de oudere bomen zijn aantrekkelijk voor vogels en vleermuizen. Ze vinden hier voedsel en beschutting of gebruiken de bomen bij hun oriëntatie. Het gebruik van verschillende boomsoorten, met name inheemse soorten, bevordert daarnaast de biodiversiteit en geeft de mogelijkheid de seizoenen te beleven door het verschil in bladontwikkeling, bloeiwijze of herfstverkleuring.

INVLOED OP HET STADS- EN DORPSKLIAMAAT

Bomen hebben invloed op het klimaat. Door transpiratie onttrekken bomen warmte aan de lucht, breken de wind en zorgen voor schaduw gedurende de dag. In de nacht zorgen bomen voor een minder sterke daling van de temperatuur. Een functie van bomen die momenteel veel in de belangstelling staat is het afvangen van fijnstofdeeltjes door bladeren. Omdat nog steeds onderzoeken plaatsvinden, naar bijvoorbeeld de meest geschikte boomsoorten en plantwijze, is het resultaat wat bomen leveren voor de luchtkwaliteit nog niet geheel te zeggen. Maar in het algemeen kan gesteld worden dat hoe groter het bladoppervlak van bomen, hoe meer fijnstof een boom kan vasthouden. Volwassen bomen nemen per jaar ongeveer 1.4 kg fijnstof op (publicatie: 'Bomen, een verademing voor de stad', feb. 2008, PPH/VHG). Over de hele stad Zierikzee kan dit al snel resulteren in enkele tonnen stof die vastgelegd worden. Dit heeft ook een economisch effect. De economische waarde van de fijnstoffilterfunctie van een stadsboom is berekend op € 40,- per jaar. De filterfunctie voor gasvormige verontreiniging (NO₂, SO₂) wordt geschat op ca € 1,- per stadsboom per jaar, de waarde van vastlegging van CO₂ wordt geraamd op € 0,18 per stadsboom per jaar.

GEZONDHEID: VITAMINE G

Mensen die wonen en werken in een groene omgeving voelen zich gezonder. Dat niet alleen, uit onderzoek blijkt dat ze ook gezonder zijn. Vooral mensen met een lagere sociaal-economische status, kinderen en ouderen hebben profijt van meer groen in de woonomgeving. (bron: Nivel Vitamine G onderzoeksprogramma). Daarnaast spelen bomen ook een bepalende rol bij het herstelproces na ziekte. Al langer is bekend dat zieken in een 'groene' omgeving sneller herstellen. Bomen dragen dus ook bij de gezondheid van burgers. Bomen in de stedelijke omgeving maken het ook koeler. Bomen koelen de lucht door het leveren van schaduw en door verdamping van water via de bladeren waardoor het enkele graden koeler wordt. Bij veel groen wordt minder ozon ofwel zomersmog gevormd wat schadelijk is voor de volksgezondheid.

STEDENBOUWKUNDIGE FUNCTIE

Bomen hebben ook een stedenbouwkundige functie. Door onderscheid te maken in boombeplantingen worden bepaalde elementen in de stad herkenbaar. De Oude Haven in Zierikzee met zijn karakteristieke boombeplanting en de leibomenstructuren in de dorpskernen zijn hiervan voorbeelden.

Ook de structurerende werking van bomen, als begeleiding van (hoofd)ontsluitingswegen kan een positieve bijdrage leveren aan verkeersgeleiding en afwikkeling van het verkeer. Daarnaast hebben bomen ook invloed op de veiligheid in het verkeer. Bijvoorbeeld wanneer fietspaden worden gescheiden van de rijbaan door een bomenrij en als bomen gevaarlijke kruispunten markeren.

WAARDE VAN WONINGEN

In woonwijken hebben bomen vooral de functie van aankleding van de woonomgeving. In met name de grotere woonwijken van Zierikzee, Brouwershaven, Renesse en Bruinisse is dit duidelijk zichtbaar in de uitstraling van de wijken. In sommige wijken zijn veel bomen aanwezig die gezamenlijk het karakter van de wijk bepalen. De oudere bomen zijn van grote invloed op de waarde van de woningen. Oudere bomen geven de woningen uitstraling en status waardoor de economische waarde wordt verhoogd. Bewezen is dat de waardestijging van woningen met veel groen in de omgeving wel 10-20% bedraagt.

CONCLUSIE

Bomen zijn van grote waarde, zowel voor de stedenbouwkundige opbouw, de natuur en als voor de gezondheid van burgers. Het is dus belangrijk hoog in te zetten op het behoud en ontwikkeling van een duurzame bomenbestand van gemeentelijke bomen en bomen van derden.

LUCHTKWALITEIT	Wegfilteren van stof en luchtverontreiniging
MICROKLIMAAT	Beperking van temperatuur extremen (door schaduw en lufte) Bevochtiging van de lucht: koeler en aangenamer
WATERBEHEER	Waterberging en vermindering van afvoerpieken bij neerslag
ENERGIEBESPARING	Vermindering warmteverliezen (lufte) en noodzaak koeling
WAARDE ONROEREND GOED	Hoger in nabijheid groen
GEZONDHEID	Mogelijkheden voor ontspanning en beweging
BIODIVERSITEIT	Leefmogelijkheden voor vele organismen
BEPERKEN BROEIKASEFFECT	Vastlegging van CO ₂
LANDSCHAP	Afscherming van verkeer en industrie
ESTHETISCH	Verfraaiing van straat en wijk

overzicht positieve effecten van bomen op stedelijk klimaat

structureerende werking boombeplanting

bomen beïnvloeden de waarde van woningen

De keuzemogelijkheden voor de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte zijn als volgt te typeren:

- Zeer hoog:** zeer bijzondere inrichting, perfect onderhouden, als nieuw, niets op aan te merken, zeer schoon en netjes;
- Hoog:** bijzondere en doordachte inrichting, kleurrijk, goed onderhouden, incidenteel wat minder, vrijwel geheel schoon en netjes;
- Basis:** standaard, functioneel, eenvoudig en degelijk, voldoende onderhouden, wel wat op aan te merken, redelijk netjes;
- Laag:** zeer eenvoudig, sober, wat saai, enige achterstanden bij het (technische) onderhoud, onvoldoende, niet netjes en vuil;
- Zeer laag:** zeer sober en saai, schade en grote achterstanden bij het onderhoud, zeer onvoldoende tot onaanvaardbaar en zeer vuil.

Gewenste groenkwaliteit	Begraafplaats	Centra & Accenten	Hoofdwegen & Entrees	Woongebieden	Parken	Bedrijventerreinen
Materiaalgebruik	Zeer hoog	Zeer hoog - hoog	Zeer hoog - hoog	Hoog	Hoog - basis	Basis
Technische Staat						
Cultureel Groen	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog-basis	Hoog - basis	Basis
Natuurlijk Groen			Hoog - basis	Basis	Hoog - basis	Basis
Verzorgingsgraad						
Zwerfvuil	Zeer hoog	Zeer hoog - hoog	Zeer hoog - hoog	Hoog	Hoog	Hoog
Onkruid in groen	Zeer hoog	Zeer hoog	Hoog	Hoog	Basis	Basis

Groen kwaliteitsplan Gemeente Schouwen-Duiveland

1.6.2 BESTAAND BELEID

GROENKwaliteitsplan (STRUCTUUR- EN BEHEERVISIE), 2003

In dit plan wordt de gewenste kwaliteit van het gemeentelijk groen voor de komende jaren omschreven. Hierbij worden per gebied keuzes gemaakt in het gewenste kwaliteitsniveau. Zowel structurele beheermaatregelen en eenmalige acties worden benoemd om tot deze gewenste kwaliteit te komen. Behoud van het eigen karakter, aandacht voor het woonklimaat en toerisme maar ook verzorgd en kwalitatief duurzaam en hoogwaardig groen en natuurlijk groen waar dit kan, zijn belangrijke uitgangspunten. In de Groenvisie wordt dit nader uitgewerkt. Enkele voor dit bomenbeleidsplan van belang zijnde zaken:

- Het type beplanting bepaalt het onderhoudsniveau: elk groentype vraagt een eigen aanpak;
- Onderhoudsniveau aangepast aan gebruiksdruk: intensief gebruikte plekken krijgen een hoger intensiteit van beheer;
- Natuurlijk groen is slechts beperkt mogelijk, als mogelijkheden worden genoemd: het slingerbos en het Kaaskenswater te Zierikzee en gebieden die aansluiten bij het duin- of polderlandschap. Hier is een meer natuurlijk beheer en inrichting gewenst;
- De beheerinspanning richten op het gewenste kwaliteitsbeeld met extra aandacht voor het netheidsbeeld;
- Structureel verjongen, waarbij voor bomen 'vanaf 50jr' aangegeven wordt met de kanttekening dat op veel plaatsen een langere levensduur gewenst is. Door de dynamiek van het stedelijk gebied moeten bomen echter vaak eerder wijken;
- Verbeteren van de kwaliteit en daarbij recht doen aan de karakteristieke aspecten van de kernen door het opfleuren van dorpscentra en hoofdwegen, het aankleden van stads- en dorpsentrees en rotondes, verhogen van sierwaarde in woongebieden en het vervangen van plantenbakken;
- Ten aanzien van de inrichting en structuur wordt opgemerkt: behouden en versterken van het cultuurhistorische karakter door toepassen van streekeigen beplanting (bv leilindes), versterken van het landelijk karakter (bomenrijen, bv wilgen) van de dorpen, het versterken van de boomstructuur (aan- en bijplanten) en het inpassen van bedrijventerreinen in het landschap;
- Ten aanzien van het technisch onderhoud wordt aangegeven dat inboetachterstanden zo snel mogelijk ingehaald moeten worden, verouderd bosplantsoen vervangen of omgevormd dient te worden en dat zaken als wortelopdruk en achterstallig onderhoud bij bomen aangepakt dienen te worden.

STRUCTUURVISIE BUITENGEBIED 'BUITENGEBIED IN BEWEGING', 2008

Belangrijkste doelstelling in de structuurvisie is het ontwikkelen van kwaliteit. In economische ontwikkelingen worden kansen gezien om de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te versterken. Economische vitaliteit moet samengaan met ruimtelijke kwaliteit. Dit houdt in dat negatieve effecten voor de kwaliteit van het buitengebied in het kader van een goede ruimtelijke ordening gecompenseerd moeten worden door gelijktijdig met de economische ontwikkeling ruimtelijke meerwaarde te realiseren. De ruimtelijke meerwaarde kan bijvoorbeeld gestalte krijgen in een groenbuffer bij stedelijke uitbreidingen en forse, interne groen (boom)structuren in de wijk.

Voor het landschap worden op basis van het Landschappelijk Raamwerk de volgende bouwstenen benoemd:

- behoud kenmerkende open gebieden;
- behoud karakter overige poldergebieden;
- versterking identiteit deelgebieden (Schouwen, Duiveland, Gouwepolders);
- behoud van kenmerkende landschapselementen (dijken, kreken en welen);
- voorkomen van dichtslibben bufferzones met bebouwing;
- kwaliteitsverbetering aanlandingspunten;
- verbeteren landschappelijke inpassing glastuinbouw;
- behoud asymmetrische ligging kernen;
- behouden historische dorps- en stadssilhouetten.

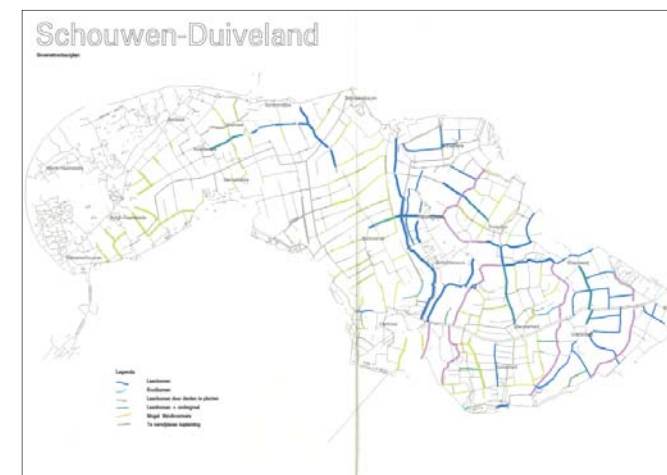
De bestaande waarden van landschap, cultuurhistorie en natuur zijn een belangrijke basis voor het nieuwe ontwikkelingsgerichte beleid. Het respecteren van deze waarden is uitgangspunt voor het beleid.

GROENSTRUCTUUR- EN BEHEERPLANNEN WATERSCHAP ZEEUWSE EILANDEN, 1999

In het groenstructuurplan van het waterschap (eigenaar en beheerder van vele weg- en dijkbeplantingen buiten de bebouwde kom) wordt ingespeeld op de driedeling van het landschap: het oudland van Schouwen, de oudlandpolders van Duiveland en het tussengebied bestaande uit voormalige zeearmen zoals de Gouwe. Op Schouwen wordt gestreefd naar het (meer) zichtbaar maken van de radiale structuur van wegen rond het natuurlijke poelgebied van de Prunje. De beplantingen in de Prunje worden verwijderd en de radiale singelbeplantingen langs de rand van Schouwen worden verder uitgebreid. Op de grens tussen oudland en tussengebied worden monumentale opgaande boombeplantingen voorzien (Schouwsedijk, Bettewaardsedijk).

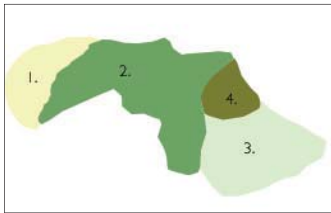
Aan de Duivelandse kant is de opbouw van het landschap onsamenhangend. Dit wordt mede veroorzaakt door het ontbreken van dijkbeplantingen op de ringdijken van de oudlandpolders. De ringdijken rond zowel de Polder Vierbannen als de polder Dreischor worden van monumentale beplanting voorzien. De doorgaande wegen Nieuwerkerk-Dreischor en Noordgouwe-Kerkwerpe worden voorzien van laanbomen. Beplantingen van slechte kwaliteit als gevolg van met name iepenziekte worden vervangen.

De doelstelling van dit bomenbeleidsplan omvat onder andere het streven naar een karakteristieke boomstructuur, waarmee wordt bedoeld dat de boomstructuur bijdraagt aan de verschillen in beeld, sfeer en identiteit tussen de dorpen/steden en de landschapstypen. Bij het vaststellen van de gewenste boomstructuur zijn daarom de landschapsstructuur, de stedenbouwkundige (dorps)structuur en de wegenstructuur onderzocht. Daarbij is gebruik gemaakt van de beschikbare onderzoeken, plannen en studies. Het literatuur- en kaart onderzoek is getoetst middels verschillende terreinbezoeken.

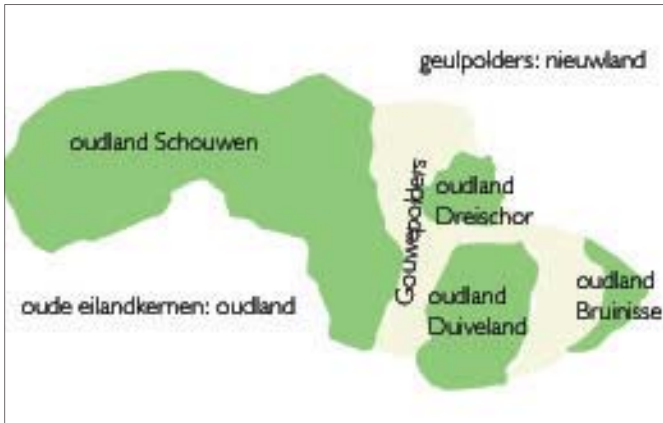

Groenstructuurplan Waterschap Zeeuwse Eilanden

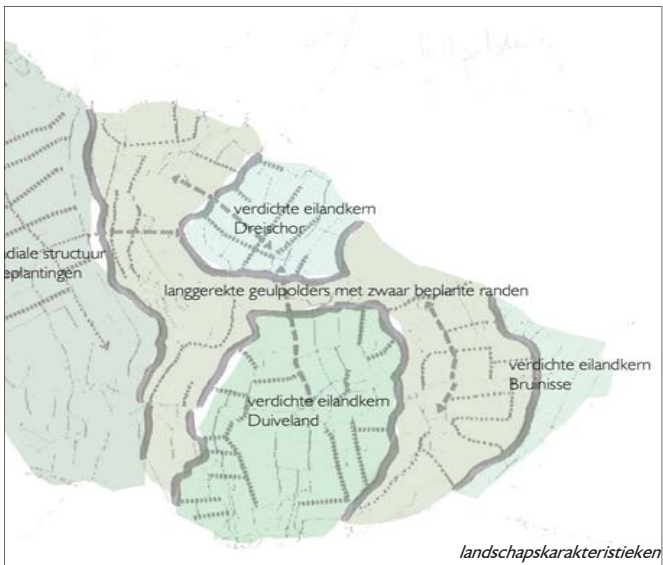

vierdeling in het landschap

overzicht oud- en nieuwanland

landschapskarakteristieken

1.6.3 LANDSCHAPSSTRUCTUUR

Kenmerkend voor Schouwen-Duiveland is het open agrarische landschap en de onlosmakelijke verbondenheid met het omringende water. Een samenspel van fysieke, biotische en culturele processen heeft geleid tot het huidige landschap.

Grofweg is sprake van een vierdeling in het landschap:

1. de Kop van Schouwen;
2. de oudlandpolders van Schouwen;
3. de oudlandpolders van Duiveland;
4. de polder van de voormalige eilandkern Dreischor.

Het tussengebied tussen de eilandkernen Schouwen, Duiveland en Dreischor bestaat uit voormalige zeearmen zoals de Gouwe, deze polders worden aangeduid als 'Gouwepolders'.

Schouwen kent een sterke verdichting aan de westkust waar het duinlandschap met bebouwing en beplanting het beeld bepalen. Ook (grootschalige) recreatiecomplexen zorgen voor verdichting van het landschapsbeeld. Dit beeld zet zich langs de noordkust enigszins door. Daarnaast kent Schouwen een duidelijk grootschalig open middengebied, de Prunje. Het oostelijk deel van dit middengebied, de scheiding tussen Schouwen en Duiveland, maakt door de aanwezigheid van een reeks noord-zuid lopende dijken die bij Zierikzee samenkomen, een meer besloten indruk. Het gaat om relatief hoge dijken die overigens nauwelijks beplant zijn. De beslotenheid van het middengebied staat in contrast met de bosrijke omgeving van Schuddebeurs. Het karakter van dit gebied wordt bepaald door buitenplaatsen en villa's tegen een groene achtergrond.

De oudlandpolders van Duiveland kennen een afwisseling van open en meer besloten gebieden doordat wegen al dan niet beplant zijn. Hierdoor, en in relatie met de realisering van nogal wat kassenbouw (rondom Sirjansland), maakt dit deel van het eiland een weinig gestructureerde indruk. De polder Dreischor is door wegbeplanting redelijk verdicht en door de omringende ringdijk als eilandkern nog vaag herkenbaar. Het tussengebied kenmerkt zich door langgerekte, vrij open polders: de Gouwepolders. Grote bebouwingsconcentraties en met beplanting verdichte gebieden ontbreken hier.

Op diverse plaatsen zijn duidelijk raakvlakken aan te wijzen tussen de beplantingen in het buitengebied en binnen de bebouwde kom. Bij veel dorpen die in het landschap liggen lopen laanbeplantingen door vanuit het buitengebied in de bebouwde kom. Streven naar eenheid is van groot belang.

Uitgangspunten vanuit de landschapsstructuur:

- Instandhouden en/of versterken van de historische lijnen die de structuur van de dorpen kenmerken;
- Instandhouden van de landschappelijke verschillen tussen open en besloten gebieden, duin- en polderlandschap en de karakteristieke verschillen tussen polders;
- Behoud en/ of versterking van de bestaande boomstructuren langs de doorgaande wegen in gebieden waar verdichting wordt nagestreefd;
- Versterken van de waaivormige structuur van de beplantingen nabij de Prunje.

1.6.4 STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR

De huidige opbouw van de dorpen is gegroeid op basis van het landschap en andere ontwikkelingen zoals de aanleg van (provinciale) wegen en veranderde planologische inzichten. Elk onderdeel van de stedenbouwkundige structuur heeft een eigen identiteit en kwaliteit, maar kent ook specifieke problemen in de groenstructuur. De groenstructuur dient de stedenbouwkundige structuur te versterken om dorpsidentiteiten te vergroten en moet tegelijkertijd waar mogelijk structurele problemen in de stedenbouwkundige opzet mee helpen oplossen, door bijvoorbeeld onduidelijke hoofdwegen en dorpscentra te versterken met een stevige of onderscheidende boomstructuur. De problemen omtrent bomen, zoals problemen met ondergrondse groeiomstandigheden, standplaats, aansluiting bij dorps en wijkstructuren enzovoorts bepalen samen met de ruimtelijke indeling uit de Welstandnota (2004, 2007) de stedenbouwkundige indeling. Deze stedenbouwkundige indeling is mede bepalend voor uitgangspunten voor de boomstructuur.

De volgende indeling kan worden gemaakt:

- Havensteden: Zierikzee en Brouwershaven;
- Ringdorpen: Burgh, Haamstede, Renesse, Noordwelle, Kerkwerpe, Nieuwerkerk, Noordgouwe, Ouwerkerk, Serooskerke, Dreischor;
- Straatdorpen: Scharendijke, Oosterland, Sirjansland;
- Dijkdorpen: Zonnemaire;
- Voorstraatdorpen: Bruinisse;
- Bijzondere of nieuwe woonconcentraties: Nieuw-Haamstede (duinen), Westenschouwen (duin-polder), Schuddebeurs (bos).

Deze indeling volgt globaal de indeling van de in de welstandsnota van de gemeente verwoorde gebiedsindeling.

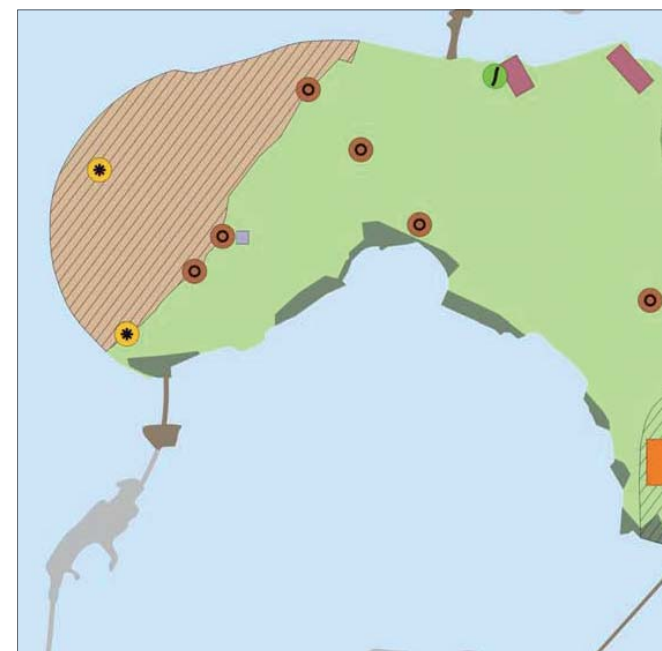
HAVENSTAD: ZIERIKZEE

De historische kern is onder te verdelen in verschillende zones met ieder een eigen gezicht: het centrumgebied met het historische woongebied in de kern (oost-weststructuur), de villa-achtige bebouwing langs de noordoost rand van de kern en het planmatige inbreidingswijkje in de noordwest hoek. Langs de Lange Blokweg en het Havenkanaal zijn kenmerkende lintstructuren aanwezig.

Poort-Ambacht ligt als autonome woonwijk westelijk van de binnenstad van Zierikzee. De wijk is opgebouwd uit een aantal buurten met elk hun eigen stedenbouwkundige opzet. De verschillende tijdsbeelden komen daarbij tevens tot uiting in gevarieerde verkavelingstypen, bebouwingsoriëntatie en woningtypologie, maar ook architectuur, detaillering en het materiaal- en kleurgebruik. Recentelijk is aan de zuidzijde nog een nieuw deel aangebouwd waarbij water is ingezet als structuurdrager. Deze buurt wordt gekenmerkt door een rationele verkaveling met rechte woonstraten, open bouwblokken en een grote variatie in architectonische vormgeving.

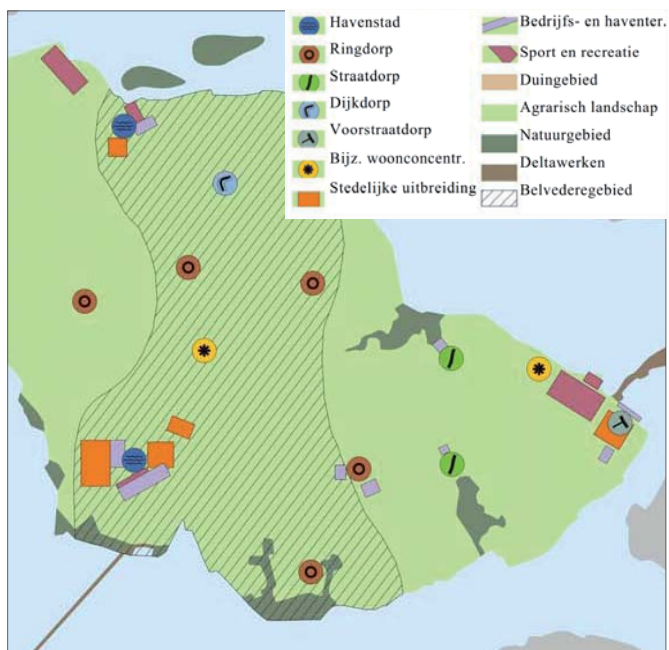
De wigvormige woonwijk Malta rond de Calandweg in Zierikzee is een duidelijk product van de na-oorlogse wederopbouwperiode. De woningen zijn in zowel bouwblokken als enkele stroken rond de hoofdonthutingsweg gesitueerd.

Als recentelijke nieuwbouwwijk geldt de uitbreiding van woningbouw in de Noorderpolder nabij het Zweeds Rode Kruis Ziekenhuis ten noorden van de Nassaulaan in een voormalig tuinbouwgebied. Als bebouwing komen voornamelijk vrijstaande en twee-onder-één-kap woningen op ruime kavels voor. De wijk is direct naast een grote groen- en recreatievoorziening gelegen en heeft door de ruime opzet een groen en rustiek karakter. Aan de zuidzijde van Zierikzee is een groot bedrijventerrein aanwezig met een eigen structuur, los van de kern.

vestingstad Brouwershaven

stedenbouwkundige indeling conform de Welstandsnota

ringdorp Dreischor

HAVENSTAD: BROUWERSHAVEN

De historische kern van Brouwershaven is gelegen rondom de historische haven. Deze voormalige vestingstad wordt nog ten dele omringd door wallen en grachten. Vooral aan de noord- en oostkant van Brouwershaven is de vestingstructuur nog duidelijk te herkennen, aangezien daar de gracht en stadswallen nog gedeeltelijk aanwezig zijn. Het grootste gedeelte van de huidige bebouwde kom van Brouwershaven ligt binnen de begrenzing van de oorspronkelijke stadswallen. De structuur van de historische kern is tamelijk orthogonaal, dat wil zeggen dat vrijwel alle straten parallel aan of haaks op de havenkades zijn gelegen. De woonwijk ten zuidwesten van Brouwershaven, tussen Schendersweg en de Oude Schouwsedijk is gebaseerd op het landschappelijke verkavelingspatroon. In de wijk is een differentiatie in woonmilieu toegepast met in het noorden (half)open bouwblokken en zuidelijk kleinere bebouwingseenheden gesitueerd rond een gezamenlijke openbare ruimte. Deze zijn onderling van elkaar gescheiden door de groenstructuur waaraan vooral achterzijden grenzen.

RINGDORPEN

De ringdorpen in Schouwen-Duiveland zijn met een totaal van tien dorpen goed vertegenwoordigd. De ruimtelijke karakteristiek van een ringdorp is de centraal gelegen, meestal cirkelvormige ruimte rond de kerk, de zogenaamde kerkring. De dorpen komen vrijwel altijd voor op de hogere delen in het landschap. Rondom de 1e ring is in veel gevallen sprake van een 2e ring die als een soort achterstraat achter de kern ligt. Vanuit de kern lopen de belangrijkste toegangswegen tot het dorp het landschap in. Nieuwere uitbreidingen zijn vaak tegen de oude kern aangelegd en hebben een structuur die meer gerelateerd is aan de polder. In sommige gevallen is ook een (beperkt) bedrijfsterrein aanwezig. Voorzieningen zoals begraafplaatsen en sportvelden liggen vaak aan de rand van het dorp.

STRAATDORPEN

In Schouwen-Duiveland zijn drie dorpskernen aan te merken als zogenaamde straatdorpen, te weten Scharendijke, Oosterland en Sirjansland. Deze kernen hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat ze gegroeid zijn langs een weg, waardoor er een lineaire vorm is ontstaan. Hierbij is er sprake van een hoofdstraat, die de basis vormt van het dorp. Meestal zijn daar één of meerdere straten parallel dan wel haaks op gelegen die vervolgens als basis hebben gediend voor de verdere ontwikkeling. De zogenaamde achterstraten behoren tot deze laatste categorie. Zij lopen parallel aan de hoofdstraat en worden gekenmerkt door een soort strokenverkaveling, waardoor één straatgevel wordt gevormd door de bebouwing aan de achterzijde van deze kavels. Nieuwere uitbreidingen, wat verder van de kern gelegen hebben vaak een afwijkende structuur, meer gerelateerd aan het polderlandschap.

DIJKDORPEN

Zoals de naam al aangeeft zijn dijkdorpen ontstaan langs een dijk als structuurgevend element. Doordat er zowel bovendijs als benedendijs is gebouwd, ontstaan er beeldbepalende niveaueverschillen in de bebouwde kom. Indien er sprake is van komontwikkeling in dijkdorpen vindt deze doorgaans benedendijs plaats. De kerk in een dijkdorp is vrijwel altijd het centrale punt van deze komvorming. In Schouwen-Duiveland is de kern Zonnemaire als enige aan te merken als dijkdorp.

VOORSTRAATDORP

Dit is een relatief jonge dorpsvorm, die vrijwel uitsluitend voorkomt in nieuwlandpolders. Deze dorpen zijn op planmatige wijze aangelegd aan de ringdijk om de nieuwe polder. De ruimtelijke opzet van de dorpen is eenvoudig en rationeel. Haaks op de ringdijk ligt de basis, de zogenaamde voorstraat. Daarachter liggen aan beide zijden de achterstraten. Verdere uitbreidingen zijn haaks op of parallel aan deze basis aangelegd. Achter de dijk ligt de haven. In Schouwen-Duiveland is Bruinisse als enige aan te merken als voorstraatdorp. De latere uitbreidingswijken hebben een afwijkend karakter.

De woonwijk ten westen van de historische kern van Bruinisse bestaat voornamelijk uit woningen met een grote architectonische samenhang. De wijk is opgezet rondom de Dr. de Kockstraat middels een rationele bouwblokkenadering met zowel rijtjes als vrijstaande en (geschakelde) twee-onder-één-kap woningen.

De woonwijk Riekusweel, ten zuidoosten van de historische kern, kent eveneens een grote samenhang. Hoewel hier in verschillende perioden is gebouwd, zijn er duidelijke overeenkomsten in architectuur met verwijzingen naar de historische bouw in Bruinisse.

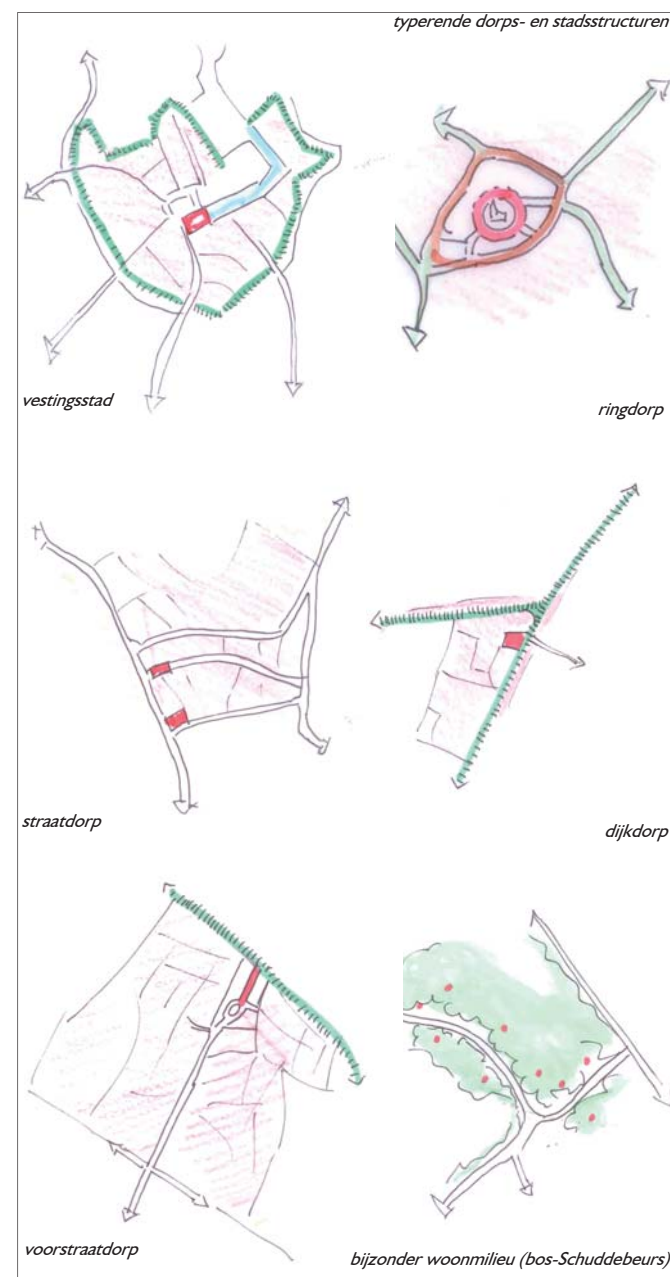
BIJZONDERE OF NIEUWE WOONMILIEUS

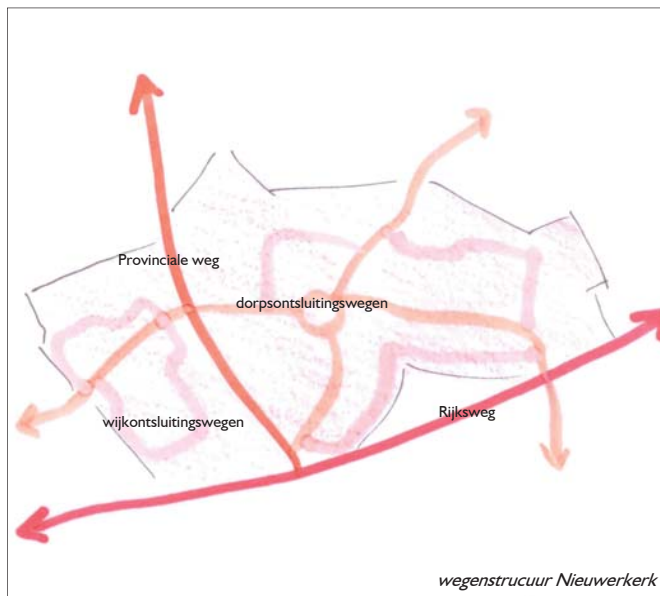
Op Schouwen-Duiveland zijn een aantal bijzondere woonmilieus aanwezig, te weten Nieuw-Haamstede, Westenschouwen en Grevelingenhout bij Bruinisse. Elk woonmilieu heeft daarbij zijn eigen karakteristieke eigenschappen. Zo is de ligging van de concentraties respectievelijk in het duingebied, in een bosrijke omgeving op de overgang van duingebied naar het polderlandschap en aan de kust van het Grevelingenmeer. Nieuw-Haamstede ligt op de Kop van Schouwen in het duinlandschap. Het gebied is hierdoor redelijk dichtbegroeid, waardoor er nergens echt duidelijk zicht is op de bebouwing. De kern is enigszins planmatig ontwikkeld met villa's en recreatieve (tweede) woningen. Het verkavelingspatroon is in grote lijnen orthogonaal, met als basis de Torenweg. Westenschouwen ligt op de bosrijke overgang van het duinlandschap naar het open polderlandschap. Door deze ligging heeft de kern een bijzonder karakter met zeer verschillende randen en uitzicht op het landschap. Grevelingenhout is een bebouwingsconcentratie die rondom een golfbaan is gesitueerd. De basis van dit semi-openbare gebied wordt gevormd door een lintstructuur die de golfbaan aan twee zijden begrenst. Vanaf deze lintstructuur steken nog een aantal korte bebouwingslinten haaks het golfterrein in.

Naast deze woonmilieus zijn enkele grootschalige recreatiecomplexen aanwezig. Port Greve bij Den Osse en Aqua Delta bij Bruinisse zijn qua oppervlakte twee van de meest grote recreatiecomplexen, beide met jachthaven. Beide recreatiecomplexen bestaan eigenlijk uit meerdere kleinere parken, die allen een eigen uitstraling hebben. De landschappelijke inpassing laat in veel gevallen te wensen over.

Uitgangspunten vanuit de stedenbouwkundige structuur:

- Typische dorps- en stadsstructuren met bomenstructuur versterken;
- dorpsidentiteiten vergroten door versterken stedenbouwkundige structuur met bomen;
- onderscheid tussen historische en nieuwere bebouwing in groenopzet tot uiting laten komen;
- structurele problemen in de stedenbouwkundige opzet mee helpen oplossen;
- boomkeuze afstemmen op woonmilieu.

1.6.5 WEGENSTRUCTUUR

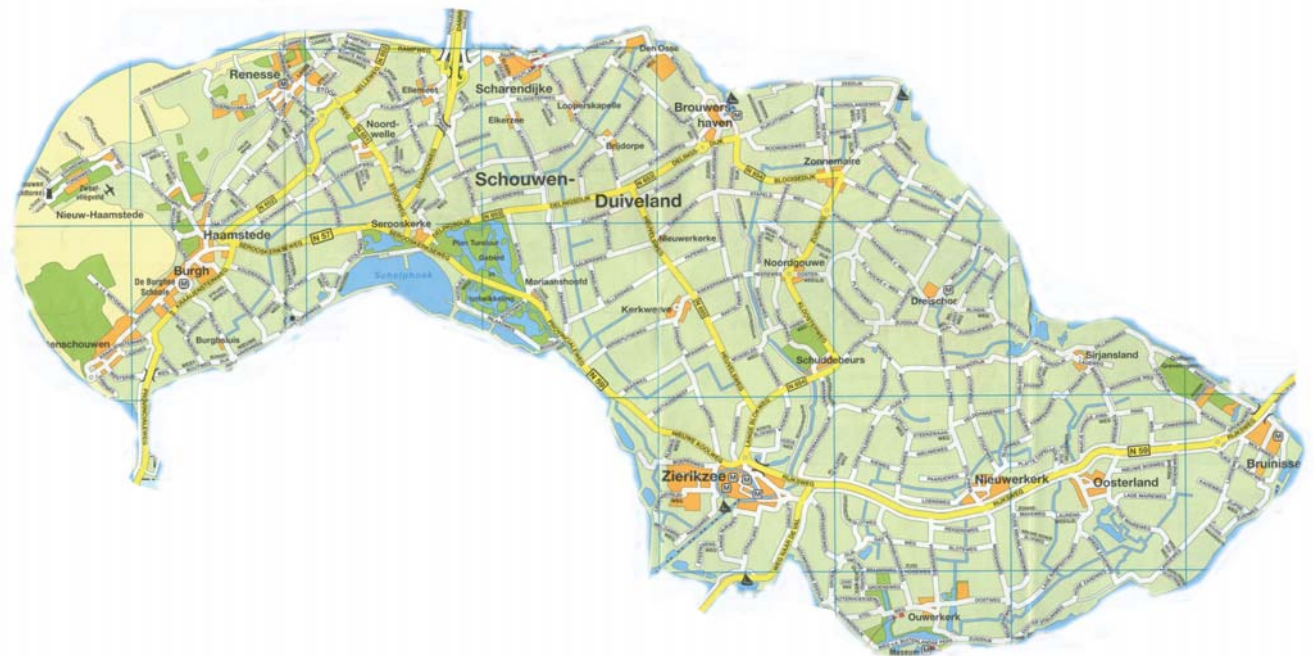
Naast het verschaffen van identiteit kunnen de bomen verkeerskundige structuren ondersteunen en het verkeer begeleiden. De schaal en de maat van het groen en in het bijzonder de boombeplanting, dienen daarom te worden afgestemd op de gewenste verkeersintensiteit en snelheid. Daarnaast wordt de oriëntatie binnen de kern vergroot. Oude historische wegen worden afhankelijk van de locatie zodanig beplant dat het past in het landschapstype. Op basis van de analyses, functies en het bestaande wegcategoryeringsplan zijn de voornaamste van deze wegen, en verbindingen op kaart gezet.

Onderscheid kan gemaakt worden tussen:

- rijkswegen: N57/N59;
- provinciale wegen: belangrijkste verbindingen tussen dorpen onderling;
- dorpsontsluitingswegen;
- wijkontsluitingswegen.

Uitgangspunten vanuit de wegenstructuur:

- versterken van boomstructuren langs belangrijke doorgaande wegen;
- aansluiten bij het principe Duurzaam Veilig wat in 1997 is geïntroduceerd.

1.6.6. GEWENSTE BOMENSTRUCTUUR

In paragraaf 1.3 en het bijlagenrapport 'boomstructuur' is de huidige bomenstructuur nader geanalyseerd. Door de belangrijkste bomen en boomstructuren op te nemen in de boomstructuur worden deze beschermd tegen ongewenste ontwikkelingen en krijgen ze de nodige prioriteit in onderhoud. Daarnaast vormen de aanwezige bomen de basis voor de gewenste groenstructuur omdat bomen vele jaren nodig hebben om tot volle wasdom te komen. Het belang van een goede bomenstructuur uit zich in de volgende aspecten:

- Bomen, boomgroepen of bomenrijen kunnen bijdragen aan een karaktervol gebied met een specifieke eigen identiteit;
- deze identiteit dient afgestemd te zijn op de landschappelijke, cultuurhistorische en stedenbouwkundige kwaliteiten van de plek;
- Instandhouden en versterken van deze identiteit is uitgangspunt voor de boomstructuur;
- boomstructuren dienen de belangrijkste wegen en verbindingen te begeleiden;
- op enkele plaatsen dient de boomstructuur cultuurhistorische patronen zichtbaar te maken;
- bomen dienen samen met het overige groen kleur en uitstraling te geven aan woonwijken en parken en versterken zo de leefbaarheid.

Niet alle bomen zijn hiervoor even belangrijk: een kleine sierpeer in een woonstraat draagt minder bij aan de identiteit van een dorp dan grote eiken langs een oude ontsluitingsweg. De boom in de woonstraat heeft vanzelfsprekend voor de direct aanwonenden wel een bijzonder grote betekenis.

Vanuit de analyses van de landschappelijke, stedenbouwkundige en wegenstructuur en de huidige boomstructuur is een toekomstbeeld opgesteld. Deze gewenste boomstructuur omvat de bomen, boomgroepen en bomenrijen die van belang zijn voor het realiseren van de geformuleerde doelstelling: een waardevolle, karakteristieke, veilige en duurzame boomstructuur.

Binnen de boomstructuren kan onderscheid worden gemaakt tussen dorps-, wijk- en overige boomstructuren.

De dorps/stadsstructuur wordt gevormd door bomen die in grote mate bepalend zijn voor het aanzien van een dorp/stad of de karakteristieke structuren ondersteunen. Tot de dorpsstructuur behoren bijvoorbeeld bomen in de kern, langs historische ontsluitingswegen, dorpsontsluitingswegen, bomen in grotere groene lobben aan de randen van de kern, monumentale bomen en karakteristieke lanen.

Tot de wijkstructuur behoren de bomen die structuur- of beeldbepalend zijn voor een wijk. Tot de wijkstructuur behoren onder andere de bomen langs wijkontsluitingswegen en bomen in groenlobben en begraafplaatsen binnen de woongebieden. Alle bomen die niet tot de dorps- of wijkstructuur behoren worden aangeduid als overige boomstructuren. Dit zijn de bomen in de woonstraten en op bedrijventerreinen die niet structuurbepalend zijn maar wel een bijzondere waarde kunnen hebben voor omwonenden.

De gewenste boomstructuur is opgesteld op basis van de huidige boomstructuur, de landschappelijke, stedenbouwkundige en verkeerskundige kenmerken. De gewenste boomstructuur is een toekomstbeeld dat door middel van beheer en reconstructies bereikt kan worden. Het gewenste toekomstbeeld kan worden bereikt door de gewenste boomstructuur enerzijds te gebruiken als toetsingskader bij kapverzoeken en ruimtelijke ontwikkelingen. Anderzijds kan de gewenste boomstructuur als leidraad dienen bij reconstructies.

Het is niet altijd mogelijk de gewenste boomstructuur te realiseren binnen de huidige terreininrichting. Zo kan de ligging van kabels en leidingen of de indeling van het wegprofiel te weinig ruimte voor bomen bieden. Omdat dit bomenbeleidsplan ook gebruikt wordt als kader voor ruimtelijke ontwikkelingen en plannen is een ambitie voor de gewenste boomstructuur uitgesproken, waarbij niet altijd rekening is gehouden met de huidige terreininrichting. Het bomenbeleidsplan kan juist rand-

structuurkaart Ouwerkerk

structuurkaart Nieuwerkerk

voorwaarden geven aan dergelijke ontwikkelingen. Over het algemeen is de haalbaarheid beoordeeld aan de hand van het beschikbare profiel bovengronds (ruimte van gevel tot gevel of van erfgrans tot erfgrans). Uiteraard dient, ook wanneer de ruimte beperkt is, getracht te worden bomen in plannen in te passen. Daarbij moet bedacht worden dat een voorgestelde boomstructuur niet per definitie een rij met bomen hoeft te zijn. Een straat kan bijvoorbeeld ook worden voorzien van twee of drie grote bomen die samen de boomstructuur van de betreffende straat vormen. Een boomstructuur kan ook bestaan uit een rij met leibomen, die in verhouding weinig ruimte nodig hebben om te groeien.

Het behouden en ontwikkelen van de gewenste structuur betekent dat geïnvesteerd moet worden in bomen. Voor bestaande bomen kan dit betekenen dat de groeiplaats wordt verbeterd, zodat de bomen duurzaam in stand gehouden kunnen worden. Diverse structuren zijn daarnaast niet of maar gedeeltelijk van bomen voorzien. Om de gewenste structuur te realiseren zullen hier bomen moeten worden aangeplant. Hierbij moet voor de bomen een geschikte groeiplaats worden gerealiseerd. Dit vraagt om een financiële inspanning van de gemeente. Dergelijke inspanningen zijn een investering voor de toekomstige boomstructuur. Deze investeringen zijn dan ook noodzakelijk om het gewenste groene karakter te behouden of te versterken. Naast de dorps- en wijkstructuren zijn ook de overige bomen in de wijken van belang voor het groene beeld van Schouwen-Duiveland. In samenspraak met de bewoners dient dit beeld in de wijken te worden behouden. Bij ontwikkelingen ten aanzien van deze bomen is het echter wel belangrijk dat wordt aangesloten bij de bestaande karakteristiek in de wijken. Door de ontstaansgeschiedenis van de diverse wijken hebben deze namelijk allen een eigen, kenmerkende boomstructuur. De onderlinge verschillen worden mede bepaald door soortkeuze en leeftijdsopbouw van het bomenbestand.

Naast een lijst met waardevolle bomen (zie hoofdstuk 2) zal ook een lijst met waardevolle plekken/boomstructuren worden opgesteld. Hierin zijn de belangrijkste en meest karakteristieke boomstructuren opgenomen.

1.6.7 VISIE PER KERN

De gewenste boomstructuren zijn (puntsgewijs) per kern uitgewerkt. Dit is, gecombineerd met de analyse van de huidige bomenstructuur, opgenomen in het bijlagenrapport 'Boomstructuur'.

**MONUMENTAAL
&
WAARDEVOL**

2.1 INLEIDING

Voorheen werden bomen (al dan niet waardevol) beschermd via de gemeentelijke kapverordening. In 2005 heeft de gemeente door deregulering besloten deze af te schaffen. Met het afschaffen van de kapvergunning is een leemte ontstaan in het handhavingsbeleid en zijn bomen min of meer 'vogelvrij' verklaard.

Aangezien bomen in het stedelijk gebied beeldbepalend zijn en bovendien extra kwetsbaar zijn, is extra bescherming (bij bijvoorbeeld reconstructies/bouwrijp maken) en aandacht ten aanzien van beheer en onderhoud noodzakelijk. De gemeente Schouwen-Duiveland is zich hiervan bewust en wil dan ook zicht krijgen op de bomen die 'recht' hebben op een beschermde status.

Deze bescherming houdt in dat alle bomen die op een gemeentelijke lijst voorkomen, waarvan de status vastgelegd wordt in de APV, niet zonder meer gekapt mogen worden. Kappen is alleen mogelijk bij onaanvaardbare risico's. Naast deze passieve bescherming is ook actieve bescherming van bomen die op deze lijst voorkomen gewenst in de vorm van extra aandacht voor het beheer en onderhoud.

In dit hoofdstuk is aangegeven hoe omgegaan kan worden met waardevolle, monumentale bomen. Dit onderdeel is gericht op allen die binnen de gemeente met bomen bezig zijn: van planvormer tot snoeier.

Vooralsnog gaat het hierbij alleen om de gemeentelijke bomen. Aangezien de gehanteerde criteria ook gelden voor de particuliere bomen kunnen de aangereikte handvatten in de toekomst eventueel ook hierop van toepassing zijn.

2.2 CRITERIA

2.2.1 ALGEMEEN

Wat is een waardevolle boom? Om deze vraag te beantwoorden is het nodig dit begrip nader te definiëren. Met waardevolle bomen worden die bomen aangeduid die op wijk, buurt- of gemeentelijk niveau een bijzondere toegevoegde waarde hebben. Dit kunnen zijn:

- Beeldbepalende/vrij uitgroeïende bomen of bomen op markante locaties;
- bomen die een belangrijke cultuurhistorische waarde (ouderdom) hebben;
- bomen die door omvang of standplaats een belangrijke functie hebben;
- bomen die dendrologisch of ecologisch van betekenis zijn.

Dit kunnen waardevolle individuele bomen zijn, maar ook waardevolle plekken met meerdere bomen in groeps- of lineair verband. Waardevolle bomen worden ook wel aangeduid als 'Monumentale' bomen. Omdat bij het woord monumentaal de gedachten meer uitgaan naar een oude, fors uitgroeïde boom wordt hier alleen gesproken over 'waardevolle' bomen. Immers kan een jonge boom die dendrologisch of ecologisch van betekenis is of een gedenkboom ook als waardevol aangewezen worden, zonder dat deze een monumentaal karakter/uitstraling heeft.

oudste wilg van het eiland geveld

herdenkingsboom Ouwerkerk

Criteria voor registratie

Een boom of boomgroep wordt niet zomaar opgenomen in het Landelijk Register van monumentale bomen. Daar zijn criteria voor opgesteld. Het gaat hier om de criteria voor registratie in het Landelijke bestand. Diverse gemeenten hebben ook een lijst heeft opgesteld met bijzonder waardevolle bomen. De criteria die de gemeenten daarbij hanteren zijn vaak anders dan de onze. Dat is niet zo verwonderlijk. Bomen kunnen plaatselijk heel bijzonder zijn, bv. door soort of leeftijd, terwijl die soort of leeftijd in de rest van het land veel gewoner is. Als uw boom niet aan onze criteria voldoet kan het dus interessant zijn om na te gaan of uw gemeente voor monumentale bomen eigen criteria heeft opgesteld.

Een boom moet aan twee voorwaarden voldoen om opgenomen te kunnen worden in het landelijk register:

1. De leeftijd van de boom is minimaal 80 jaar.

Een uitzondering kan gemaakt worden voor bv. een herdenkingsboom of een boom met een grote dendrologische waarde.

De bomen mogen niet in een onherstelbare slechte conditie verkeren (d.w.z. de bomen moeten in beginsel weer in een redelijke conditie zijn te brengen), volledig verval van de boom mag niet binnen tien jaar te verwachten zijn.

2. De boom heeft ten minste één van de volgende specifieke kenmerken.

Beeldbepalend - De boom is door zijn leeftijd en verschijning onvervangbaar voor het karakter van de omgeving en van landelijk belang.

Cultuurhistorische waarde

a. *Herdenkingsboom*; geplant ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis (bijvoorbeeld geboorte, huwelijk van een prins of prinses).

b. *Markeringsboom*; geplant ter markering, zoals grensbomen in het agrarisch gebied, of bakenbomen langs de rivieren.

c. *Kruis / kapelboom*; geplant naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken.

d. *Bijzondere snoeivorm* bijvoorbeeld kunstsnoeivorm tweestammig.

Dendrologische waarde - De boom is van een zeldzame soort of variëteit. Of een bijzondere groeivorm als gevolg van natuurlijke oorzaken bijvoorbeeld tweestammig, meerstammig.

Natuurwaarde - De boom heeft betekenis doordat er zeldzame planten of dieren in leven.

Zeldzaamheid - De boom is de dikste, oudste of hoogste in de gemeente, regio of provincie.

criteria Bomenstichting

OVERZICHT MONUMENTALE BOMEN GEMEENTE SCHOUWEN-DUIVELAND			
Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Locatie	Gemeente
1. <i>Tilia sp.</i>	Linde	Buitenom en binnenin de Ring/Dr Wormmanstraat, Noordgouwe	Schouwen-duiveland
2. <i>Aesculus hippocastanum</i>	Witte paardenkastanje	Naast de NH kerk, Ring/Dr Wormmanstraat, Noordgouwe	Schouwen-duiveland
3. <i>Tilia sp.</i>	Linde	Poststraat, Zierikzee	Schouwen-duiveland
4. <i>Platanus x acerifolia</i>	Gevone plataan	Algemene begraafplaats de Zille, Stapelhofweg, Zierikzee	Schouwen-duiveland
5. <i>Tilia sp.</i>	Linde	Ring, Dreischor	Schouwen-duiveland
6. <i>Aesculus hippocastanum</i>	Witte paardenkastanje	Noordstraat, Haamstede	Schouwen-duiveland

overzicht monumentale bomen website Bomenstichting

2.2.2 BOMENSTICHTING

Om te bepalen welke bomen waardevol zijn en welke niet, zijn nadere selectiecriteria opgesteld. Hierbij is eerst gekeken naar de criteria die de Bomenstichting hanteert voor registratie in het landelijke bestand.

Deze kent 2 voorwaarden:

1) DE LEEFTIJD VAN DE BOOM IS MINIMAAL 80 JAAR.

Een uitzondering kan gemaakt worden voor bijvoorbeeld een herdenkingsboom of een boom met een grote dendrologische waarde.

De bomen mogen niet in een onherstelbare slechte conditie verkeren (d.w.z. de bomen moeten in beginsel weer in een redelijke conditie zijn te brengen), volledig verval van de boom mag niet binnen tien jaar te verwachten zijn.

2) DE BOOM HEEFT TEN MINSTE ÉÉN VAN DE VOLGENDE SPECIFIEKE KENMERKEN.

1) Beeldbepalend - De boom is door zijn leeftijd en verschijning onvervangbaar voor het karakter van de omgeving en van landelijk belang.

2) Cultuurhistorische waarde

a. Herdenkingsboom: geplant ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis (bijvoorbeeld geboorte, huwelijk van een prins of prinses);

b. Markeringsboom: geplant ter markering, zoals grensbomen;

c. Bijzondere snoeivorm bijvoorbeeld kunstsnoeivorm, twee- of meerstammig.

3) Dendrologische waarde - De boom is van een zeldzame soort of variëteit.

4) Natuurwaarde - De boom heeft betekenis doordat er zeldzame planten of dieren in leven.

5) Zeldzaamheid - De boom is de dikste, oudste of hoogste in de gemeente, regio of provincie.

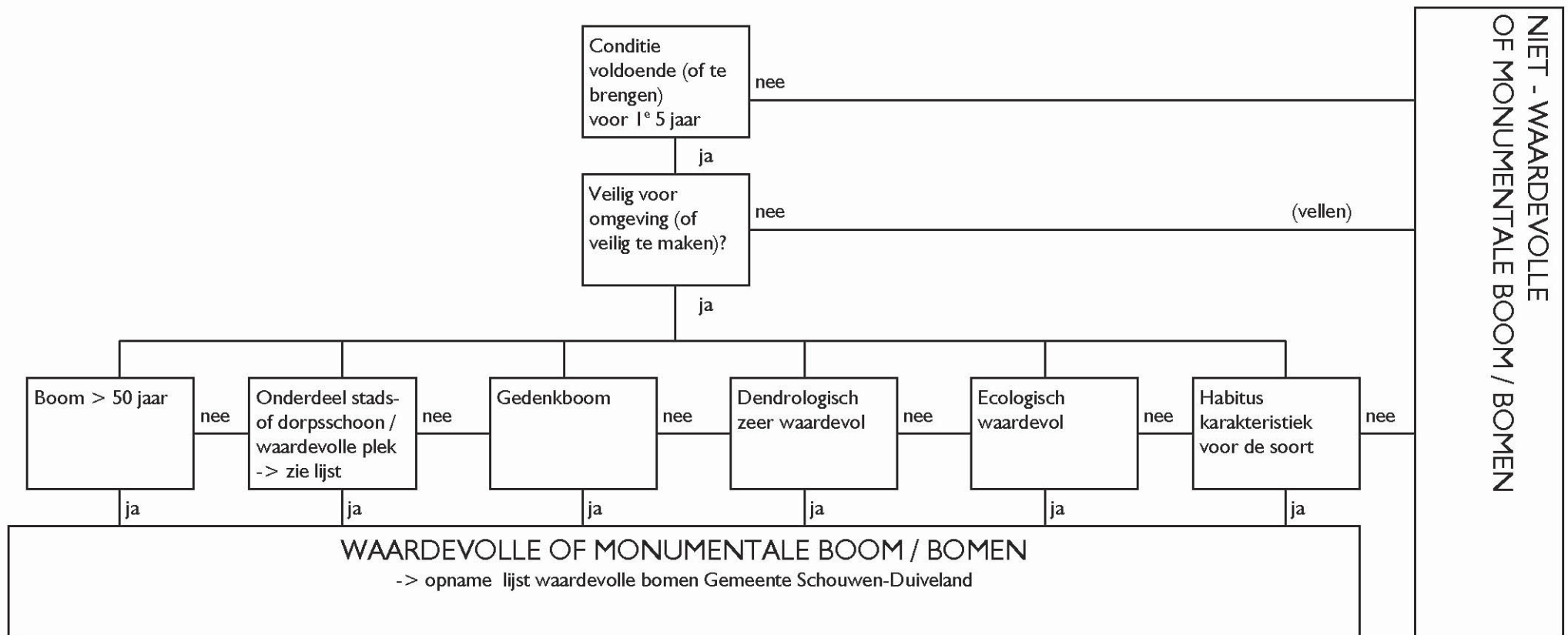
2.2.3 CRITERIA SCHOUWEN-DUIVELAND

Dit is een landelijke richtlijn die niet 1 op 1 toepasbaar is in de Schouwen-Duivelandse situatie.

De volgende kanttekeningen zijn hierbij te plaatsen:

- De leeftijdsgrens van 80 jaar is wel erg hoog voor de situatie op Schouwen-Duiveland. In aanmerking moet worden genomen dat veel bomen verloren zijn gegaan tijdens de Ramp in 1953. Bomen met een aanplantjaar van vóór 1953 zijn vrij zeldzaam en beperkt tot de hoger gelegen gebieden van het eiland. Voorgesteld wordt deze grens te verlagen naar 50 jaar. Momenteel zijn 420 bomen aanwezig van vóór de Ramp (1953). Bij toepassing van de leeftijdsgrens van 50 jaar en ouder (aanplantjaar) zouden momenteel zo'n 590 bomen in deze categorie vallen.
- Het is zinvol niet alleen te kijken naar op zichzelf staande exemplaren, maar ook naar een beplantingsobject als geheel. Dit is voor een gemeente als Schouwen-Duiveland, waar de waarde niet altijd bij één enkele boom ligt, een belangrijk instrument. De gemeente richt het beleid op het behouden en versterken van het groene karakter van de gemeente en daarom zijn bomen op bepaalde plekken essentieel. Hierbij gaat het vooral om de kwaliteit van een plek waar bomen beeldbepalend zijn. Voorbeelden zijn de kastanjes aan de Noordstraat in Haamstede, de bomen rondom de Nieuwe kerk in Zierikzee en de ring te Dreischor.

Bovenstaande zaken zijn verwerkt in een beslisboom voor waardevolle bomen in de gemeente Schouwen-Duiveland.

monumentale boom bij Nieuwe kerk te Zierikzee

2.3 BELEIDSUITGANGSPUNTEN

Omdat de kapverordening is afgeschaft is geen kapvergunning van burgemeester en wethouders meer nodig. Door opname van waardevolle gemeentelijke bomen op de lijst 'waardevolle bomen' is een duurzaam behoud en bescherming gewaarborgd. Ook is een prioritering in het beheer mogelijk. Geadviseerd wordt om waardevolle bomen extra aandacht ten aanzien van beheer en onderhoud te geven. Voor bomen die op deze lijst voorkomen geldt dat ze niet zondermeer kunnen worden gekapt. Waardevolle bomen mogen alleen worden gekapt wanneer er sprake is van onaanvaardbare veiligheidsrisico's, bv bij stambreukgevoeligheid of kans op windworp. Op de lijst is het aanlegvergunningstelsel van toepassing. Voor alle stedenbouwkundige ontwikkelingen en inrichtings- en beheersmaatregelen is het duurzame behoud van monumentale bomen een randvoorwaarde (dus een hard kader) en een uitgangspunt (een startpunt om mee te nemen in alle plannen en maatregelen).

Hierbij maakt de gemeente geen onderscheid tussen de activiteiten van overheden, bedrijven of particulieren.

De implementatie van het beleid bestaat uit:

1. OPSTELLEN VAN EEN LIJST MET MONUMENTALE EN WAARDEVOLLE BOMEN

De gemeente stelt een lijst van monumentale en waardevolle bomen vast op basis van een inventarisatie, waarbij de criteria volgens de beslisboom gehanteerd worden. Deze lijst moet één keer per vijf jaar worden geactualiseerd. De monumentale en waardevolle bomen worden in het groenbeheersysteem (XEIZ) van de gemeente vastgelegd, zodat bij beleidsontwikkeling en planvorming de status en de exacte locatie van de bomen bekend zijn. Voor de aanwijzing van monumentale en waardevolle bomen wordt de procedure van de Algemene Wet op Bestuursrecht gehanteerd.

2. BESTEMMINGSPLAN

De monumentale en waardevolle bomen worden opgenomen in de bestemmingsplannen op het moment dat deze gewijzigd worden. Dit is juridisch het sterkste instrument voor de (toekomstige) monumentale bomen. Hierdoor kan het belang om een boom duurzaam in stand te houden dwingend worden meegenomen in de belangenafweging en is het mogelijk om beschermende voorwaarden te stellen.

3. BOMENSTRUCTUURPLAN

De monumentale en waardevolle bomen maken via de lijst deel uit van de boomstructuur die vastgesteld wordt in het bomenbeleid. Deze boomstructuur is het uitgangspunt voor beleid, planvorming, inrichting en beheer. In het bijlagenrapport 'boomstructuur' is dit nader uitgewerkt en is een aanzet gegeven om te komen tot een bomenstructuurplan.

4. ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING (APV)

Aanvragen voor een vergunning voor het kappen van bomen die op de lijst van monumentale en waardevolle bomen staan, worden geweigerd. Ook het verbod van beschadigingen valt onder de APV.

5. PROCEDURE VAN BOUW-, AANLEG- EN AANLEGVERGUNNING

In de procedure voor het verlenen van bouw-, uitweg-, aanlegvergunningen zal het raadplegen van de lijst en kaart met monumentale en waardevolle bomen als een aparte stap worden opgenomen.

Per 1 januari 2010 worden een groot aantal vergunningen geïntegreerd tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is één geïntegreerde vergunning voor de deelaspecten: bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu. De omgevingsvergunning kan nodig zijn als een burger of een bedrijf op een bepaalde plek iets wil gaan slopen, (ver)bouwen, oprichten of gaan gebruiken. De omgang met monumentale bomen kan hierin een plaats krijgen.

6. GROENHOOFDSTUK IN DE BOUWVERORDENING

In de bouwverordening kan een groenhoofdstuk worden opgenomen waarin de eisen voor bescherming van bomen staan. Via deze weg kunnen bij toewijzing van bouwvergunningen boombeschermende voorschriften worden gegeven en kan al in een vroeg stadium verwezen worden naar de afzonderlijke kapverorderingsprocedure. Zowel aan nutsbedrijven, aannemers, ondernemingen als particulieren kunnen daarvoor (besteks)-voorwaarden (volgens RAW) worden gesteld. Deze aspecten kunnen bij de omgevingsvergunning worden ingebracht.

7. SCHADE AAN MONUMENTALE EN WAARDEVOLLE BOMEN

Bij schade aan monumentale en waardevolle bomen hanteert de gemeente een schaderegeling volgens de actuele versie van het rekenmodel van de NVTB. De opbrengsten van opgelegde boetes worden gereserveerd voor beschermende maatregelen of nieuwe aanplant.

8. HANDHAVING (TOEZICHT OP UITVOERING)

Het zorg dragen voor goede handhaving van de wet- en regelgeving via onder meer toezicht en controle en het consequent treffen van sancties bij niet-naleving is (ook preventief) van groot belang vanwege de afschrikkende en de voorbeeldwerking.

9. VOORSTEL TEGEMOETKOMING KOSTEN PARTICULIEREN.

De gemeente kan naar analogie van de nationale regeling een gemeentelijke subsidieregeling instellen voor particulieren die een monumentale boom op hun terrein hebben staan waardoor er een financiële tegemoetkoming beschikbaar komt voor de VTA-inspecties (het kan ook zijn dat de gemeente deze inspectie uitvoert voor particulieren) en het onderhoud. Dit kan in de vorm van een zogenoemd solidariteitsfonds particulieren gestalte krijgen. Dit potje kan eventueel ook gevoed worden met het restant van de opbrengsten van opgelegde boetes in het kader van schade aan bomen (zie punt 7).

10. BIJZONDERE MAATREGELEN EN VOORZIENINGEN

Indien er sprake is van voor bomen ingrijpende maatregelen op het gebied van onder andere bouw en verbouw, wegeaanleg, riolerings- en bekabelingswerk zullen in ieder geval de volgende specifieke maatregelen getroffen worden:

- In de initiatieffase van planvorming van een project of maatregel inwinnen van adviezen over mogelijkheden tot behoud en verplaatsing van bomen bij ter zake kundige instanties en taxateurs. In deze fase alle kosten voor onderzoek, bescherming en behoud van bomen in het project opnemen. Indien in deze fase blijkt dat voor voorbereiding of onderzoek meer tijd nodig is, de planning van het project daarop aanpassen.
- Bij verplaatsing van bomen zorg dragen voor nieuwe en stabiele locaties waar de betreffende boom volwaardig kan uitgroeien.
- Vroegtijdig voorbereiden van bomen op hun verplaatsing (door rekening te houden met seizoensgebondenheid, het uitvoeren van tak- en wortelsnoei, de grondvoorbereiding op de nieuwe locatie enzovoorts).
- Bij voorkeur gebruiken van 'sleufloze technieken' bij de aanleg van kabels, leidingen en riolerings.
- Laten storten van een borg, ter voorkoming van schade aan waardevolle bomen bij de realisering van bouwprojecten, wegeaanleg, bekabelings- en rioleringswerk.

In bijlage 'Boombescherming op bouwlocaties' is een poster opgenomen over de bescherming van bomen.

schade aan monumentale boom

maatregelen monumentale boom

monumentale boomstructuur in Haamstede

de oudste bomen van Schouwen-Duiveland bevinden zich op begraafplaats de Zille te Zierikzee

2.4 LIJST VAN MONUMENTALE EN WAARDEVOLLE BOMEN

2.4.1 OPSTELLEN LIJST

Binnen de gemeente Schouwen-Duiveland is nog geen lijst beschikbaar met bomen. Omdat de lijst nog moet worden samengesteld is een beslismodel toegevoegd waardoor op eenvoudige wijze kan worden vastgesteld wanneer het een waardevolle boom betreft. Het is nodig een beginlijst op te stellen aan de hand van deze beslismodel. Hierbij is het zinvol en noodzakelijk de kennis van de districten te benutten. Zij kunnen betrokken worden bij het opstellen van deze lijst.

De te maken bomenlijst wordt per district/kern samengesteld waarbij naast de boomsoort (wetenschappelijke en Nederlandse naam) de locatie (straatnaam en nadere aanduiding), de leeftijd en de karakteristieken (reden waardevol) worden weergegeven. Tevens kan een code worden gegeven die verwijst naar het gemeentelijk groenbeheersysteem en/of een tekening met waardevolle bomen.

2.4.2 REGISTER BOMENSTICHTING

In het 'Register Monumentale bomen van landelijk belang' van de Bomenstichting zijn 37 bomen uit de gemeente Schouwen-Duiveland opgenomen. Op de site van de bomenstichting staan slecht 6 bomen/boomgroepen genoemd. In nevenstaande tabel zijn de landelijk geregistreerde bomen weergegeven.

Men is voornemens deze lijst in 2009 te actualiseren, waarbij de vraag aan de eigenaren is gesteld hun bomen te controleren en te actualiseren. De vraag kan gesteld worden in hoeverre plaatsing op de landelijke bomenlijst van de Bomenstichting nog waarde toevoegt. Wanneer de gemeente Schouwen-Duiveland zelf een lijst met bomen samenstelt zullen andere criteria worden aangelegd waardoor de op de lijst voorkomende bomen niet altijd zullen corresponderen met elkaar. De eigen lijst van de gemeente heeft in dit geval meer waarde dan opname op de landelijke lijst. Het enige voordeel van vermelding op de landelijke lijst kan zijn dat landelijk bekend is wat Schouwen-Duiveland aan bijzondere bomen herbergt. Particulieren kunnen een beroep doen op een bijdrage uit het Bomenfonds inzake onderhoudskosten, voor de gemeentelijke bomen geldt deze niet.

Door de gemeente is besloten af te zien van het actief meewerken aan plaatsing op de lijst van de landelijke Bomenstichting. Wel zal de eigen lijst na gereedkomen aan de Bomenstichting ter informatie worden toegezonden.

2.4.3 OVERLEG EN BEHEER

Voor alle niet op de lijst voorkomende gemeentelijke bomen is geen kapvergunning nodig. Wel is het, gezien de gevoeligheden ten aanzien van bewoners, nodig met de kap van gemeentebomen zeer zorgvuldig om te gaan. Dit kan door met de burgers in de buurt te overleggen, hierover te informeren en de kap te bespreken. Voor de te volgen werkwijze zal nog een stappenplan worden opgesteld (hoofdstuk Burger & Bestuurder).

Bijzondere bomen verdienen een bijzondere bescherming. De hoogste prioriteit in beheer en onderhoud is hiervoor dan ook gewenst. Jaarlijkse controle is noodzakelijk.

Het verdient aanbeveling een systeem op te zetten waardoor periodiek mutaties worden doorgevoerd en nieuwe bomen worden toegevoegd aan de lijst. Het is gebruikelijk jaarlijks de mutaties door te voeren en eenmaal per vijf jaar nieuwe bomen die voldoen aan de gestelde criteria op te voeren.

GEREGISTREERDE WAARDEVOLLE BOMEN BOMENSTICHTING

<u>Lat Naam</u>	<u>Ned Naam</u>	<u>kern</u>	<u>Standplaats</u>	<u>Reden inventarisatie</u>	<u>Plantperiode</u>	<u>Object karakter</u>
Tilia europaea	Hollandse linde	Burgh	Burghse Ring	Herdenkingsboom	1930 - 1940	solitair
Taxus baccata	Taxus - Venijnboom	Haamstede	Bewaerschole, Weststraat 18	Monumentaal	1860 - 1870	solitair
Aesculus hippocastanum	Witte paardenkastanje	Haamstede	Bewaerschole, Weststraat 18	Monumentaal	1900 - 1910	groep 2 tot 5 exemplaren
Aesculus hippocastanum	Witte paardenkastanje	Haamstede	Beatrixschool, naast Weststraat 34	Monumentaal	1890 - 1900	groep 2 tot 5 exemplaren
Tilia cordata	Winter linde	Haamstede	Moolweg/Burghseweg	Herdenkingsboom	1930 - 1940	solitair
Aesculus hippocastanum	Witte paardenkastanje	Haamstede	Noordstraat	Monumentaal	1920 - 1930	laan 2 rijen 6 tot 40 exemplaren
Tilia europaea	Hollandse linde	Noordgouwe	Buitenom en binnenin de Ring/Dr. Wortmanstraat	Monumentaal	1880 - 1890	dubbele rij 6 tot 40 exemplaren
Aesculus hippocastanum	Witte paardenkastanje	Ouwkerk	Ring	Monumentaal	1920 - 1930	groep 2 tot 5 exemplaren
Populus nigra	Zwarte populier	Renesse	langs de weg,n.westen van slot Moermond, Laône	Monumentaal	1880 - 1890	solitair
Quercus robur	Zomereik	Renesse	inrit Slot Moermond, Laône	Monumentaal	1900 - 1910	laan 2 rijen 6 tot 40 exemplaren
Pinus nigra	Zwarte den	Renesse	A/d inrit naar Slot Moermond, Laône	Monumentaal	1900 - 1910	groep 2 tot 5 exemplaren
Ulmus x holl.'Christine Buisman'	Christine Buismaniep	Renesse	Wilhelminalaan/Hogezoom	Dendrologisch	1930 - 1940	groep 2 tot 5 exemplaren
Morus nigra	Zwarte moerbeï	Renesse	Bij Gymzaal, Lindelaan	Monumentaal	1880 - 1890	solitair
Aesculus hippocastanum	Witte paardenkastanje	Zierikzee	Noordzijde NH. kerk, Kerkplein	Monumentaal	1830 - 1840	solitair
Tilia europ.'Euchlora' (x euchlora)	Krimlinde	Zierikzee	Poststraat	Herdenkingsboom	1880 - 1890	solitair
Platanus x acerifolia	Gewone plataan	Zierikzee	Algemene begraafplaats de Zille, Stapelshofweg	Monumentaal	1750 - 1800	solitair
Platanus orient.'Digitata'	Oosterse plataan	Zierikzee	Algemene begraafplaats de Zille, Stapelshofweg	Monumentaal	1750 - 1800	solitair
Aesculus hipp.'Baumannii'	Witte paardenkastanje	Zierikzee	Alg.begraafplaats de Zille, Stapelshofweg	Monumentaal	1820 - 1830	dubbele rij 6 tot 40 exemplaren
Ilex aquifolium	Scherpe hulst	Zierikzee	Vooraan Alg.begraafplaats de Zille,Stapelshofweg	Dendrologisch	1920 - 1930	solitair

overzicht geregistreerde waardevolle bomen van de Bomenstichting

monumentale bomen bij de Nieuwe kerk te Zierikzee

monumentale moerbeï op particulier terrein

2.5 PARTICULIERE BOMEN

Ook op particulier terrein staan oude beeldbepalende bomen die bijzondere bescherming verdienen. Deze zijn over het algemeen in eigendom en beheer bij particulieren. De gemeente hecht er belang aan dat deze bomen goed onderhouden worden en dat de veiligheid rondom deze bomen gewaarborgd is.

Het beheer van deze bomen, die bijdragen aan het beeld en de kwaliteit van de buitenruimte, omvat in ieder geval een regelmatige VTA-controle. Uit de controle blijkt het uit te voeren beheer (verwijderen dood hout, snoei op veiligheid, verbeteren groeiomstandigheden). Particulieren zijn hiervoor zelf verantwoordelijk.

Wanneer een boom voorkomt op de landelijke lijst van de Bomenstichting kunnen particulieren een beroep doen op een bijdrage uit het Bomenfonds inzake onderhoudskosten. Voor die monumentale en bijzondere bomen, waarvoor de eigenaar geen aanspraak kan doen op een landelijke subsidie, kan de gemeente particulieren tegemoet komen in de inspectiekosten en, afhankelijk van de inspectieresultaten, een tegemoetkoming in de onderhoudskosten. Hiertoe kan overwogen worden een gemeentelijk potje 'monumentale particuliere bomen' aan te leggen waaruit subsidies verstrekt kunnen worden aan particulieren om een zorgvuldige omgang met waardevolle en monumentale bomen te stimuleren.

Vooralsnog is het uitgangspunt van de gemeente dat alleen gemeentelijke bomen in dit bomenbeleidsplan meegenomen worden. Aangezien de gehanteerde criteria ook gelden voor de particuliere bomen kunnen de aangereikte handvatten in de toekomst eventueel ook hierop van toepassing zijn.

**BEHEER
&
UITVOERING**

3.1 ONTWERPRICHTLIJNEN

3.1.1 INLEIDING

De duurzaamheid van een boom en zeker ook de overlast die een boom kan veroorzaken, worden voor een belangrijk deel bepaald door de manier waarop bij aanplant rekening is gehouden met de juiste soortkeuze, de standplaats en de beschikbare ruimte. Doordat bomen relatief klein worden aangeplant en pas na jaren uitgroeien tot hun uiteindelijke omvang, worden de gevolgen van foute keuzes hierin pas later duidelijk.

Duurzame bomen, bomen die qua soort en standplaats een hoge leeftijd kunnen bereiken, hebben een hogere belevingswaarde en zijn daarnaast goedkoper in het beheer. Doordat de vervangingskosten (aanplant en begeleidings snoei) bij minder duurzame soorten relatief zwaarder doorwegen in de totale beheerkosten zijn bomen die lang mee gaan op lange termijn gemiddeld per jaar goedkoper.

Om de beschikbare kennis op dit gebied optimaal te gebruiken en toegankelijk te maken, zijn in dit bomenbeleidsplan richtlijnen opgenomen voor de aanplant van bomen. Deze richtlijnen zijn primair bedoeld als harde uitgangspunten voor het aanplanten van nieuwe bomen, maar kunnen tevens worden gebruikt bij beoordeling van de duurzaamheid van bestaande bomen en de afhandeling van klachten.

De richtlijnen worden als volgt gebruikt bij aanplant van nieuwe bomen:

- de richtlijnen worden door de gemeentelijke organisatie zelf gehanteerd bij aanplant van bomen;
- de richtlijnen worden als uitgangspunt meegegeven aan derden die verantwoordelijk zijn voor planvorming en uitvoering van werkzaamheden met bomen in de openbare ruimte zoals stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, architecten, projectontwikkelaars en aannemers;
- de richtlijnen worden door de gemeentelijke afdeling openbare werken gebruikt bij toetsing van inrichtingsplannen die door derden zijn opgesteld.

De gestelde eisen zijn gericht op het ontwikkelen van een duurzame boomstructuur. Hiertoe zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- vitaliteit: de vitaliteit van de boom moet optimaal kunnen worden gegarandeerd;
- groeivorm - de boom moet kunnen uitgroeien tot de soorteigen habitus;
- beheer - waar mogelijk beperken te nemen beheermaatregelen;
- overlast - eventuele overlast van bomen aan omwonenden zoveel mogelijk beperken.

3.1.2 ALGEMENE ONTWERPRICHTLIJNEN

Voor de toepassing van bomen kunnen verschillende algemene richtlijnen en aanbevelingen worden gehanteerd. Door alle plannen en studies vanaf de eerste schetsen hieraan te toetsen kan een betere boomstructuur worden bereikt.

GEEN BOMEN PLANTEN DIE ER EIGENLIJK NIET KUNNEN STAAN

De technische en ruimtelijke criteria zijn weliswaar niet wettelijk of juridisch vastgelegd maar geven wel vanuit vakkennis en ervaring aan wat de kansen van een boom op een bepaalde locatie zijn. Een boom die als jonge boom uitstekend past, maar bij het volwassen worden onherroepelijk problemen oplevert kan beter op voorhand niet worden geplant. Daartoe is het raadzaam in het ontwerpstadium reeds eindbeelden te tekenen om er achter te komen hoe groot de boom op de langere termijn wordt.

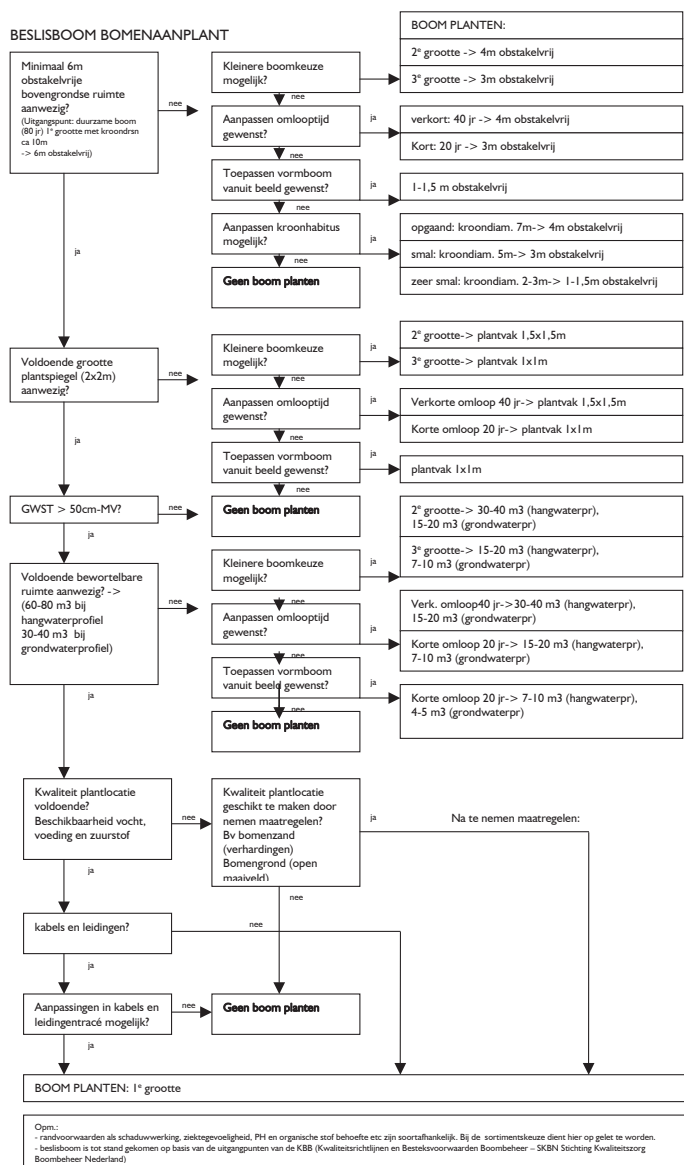
te groot wordende bomen: ondeskundige snoei

te kleine bomen

gekandelaberde platanen

beslisboom bomenaanplant

BETER ÉÉN GROTE BOOM DAN MEERDERE KLEINE

Bomen van de eerste grootte kunnen uitgroeien tot imposante, grote en monumentale bomen. Kleinere bomen zijn over het algemeen sneller versleten en worden eerder vervangen. De meest waardevolle bomen in de openbare ruimte zijn vaak oude, grote en monumentale bomen. Plant daarom bomen die kunnen uitgroeien tot een dergelijk exemplaar. Ook in straatprofielen wordt de voorkeur gegeven aan één rij grote bomen boven toepassing van twee rijen kleinere bomen.

BOMEN BIJ VOORKEUR IN BEPLANTING OF GRAS

Ongeacht de groeiplaatsverbeteringen bij bomen in verhardingen blijven bomen beter groeien als ze in beplanting of gras staan. De betere vochtthuishouding, beluchting van de wortels en het ontbreken van te grote druk zorgen voor betere groeiomstandigheden en bieden meer mogelijkheden tot het uitgroeien van een boom. Een standplaats in gras heeft daarbij wel als nadeel dat het gevaar op stambeschadigingen bestaat door het maaiwerk.

KIEZEN VOOR DE JUISTE SOORT

De juiste soortkeuze voorkomt veel problemen. Kennis van boomsoorten en hun eigenschappen zijn onmisbaar. Enkele belangrijke aandachtspunten bij soortkeuze zijn:

- gevoeligheid voor strooizout (langs wegen);
- passend bij het landschapstype (onderscheid polder, duinlandschap, etc.);
- grondsoort (een beuk groeit minder in de klei);
- opkroonmogelijkheid (diverse soorten zijn moeilijk op te kronen);
- ziekten en plagen (ziektegevoeligheid, bv watermerkziekte (wilg), iepziekte (iep), bloedingsziekte (kastanje);
- vruchtdracht (in relatie tot bv geparkeerde auto's);
- afmetingen (sommige bomen worden voor de locatie te breed);
- takbreukgevoeligheid (dit kan bij sommige soorten in de straat een probleem zijn).

BEWUSTE TOEPASSING VORMBOMEN

Leibomen, gekandelaberde bomen, knotbomen en bomen met andere specifieke vormen hebben extra beheer nodig. Het snoeien en begeleiden van de groei veroorzaakt gedurende het gehele leven van de boom een extra kostenpost. Daarom dienen deze vormbomen alleen te worden toegepast waar een dergelijk intensiever beheer verantwoord is, zoals in centrumgebieden/kernen, bij monumenten of op specifieke locaties. Het knotten of kandelaberen van bomen als maatregel om overlast of klachten te bestrijden, dient voorkomen te worden.

Een bijzondere groep wordt gevormd door de (hoogstam)fruitbomen die met name in Schouwen-West (Burgh) voorkomen. De beeldbepalende en karakteristieke bomen hebben een intensief (snoei)beheer nodig. Toepassing dient dan ook weloverwogen plaats te vinden en beperkt te blijven tot enkele specifieke locaties (bv centrum). Op andere plaatsen dient afgezien te worden van aanplant.

Omdat bomenaanplant niet in alle gevallen gewenst is, en ook de maximale boomgrootte per situatie verschillend kan zijn is een beknopte **beslisboom** opgesteld die hiernaast is weergegeven.

3.1.3 RICHTLIJNEN GROEIPLAATS

Bij de groeiplaatsvoorwaarden die afhankelijk zijn van de grootte van de boom wordt onderscheid gemaakt in drie groottes:

- bomen van de 1e grootte (bomen met natuurlijke habitus > 20 m, bv plataan, zomereik, linde, beuk, kastanje);
- bomen van de 2e grootte (bomen tussen 8 en 20 meter, zoals haagbeuk, els en ruwe berk);
- bomen van de 3e grootte (bomen < 8 m, zoals sierkers, sierappel en lijsterbes).

De richtlijnen zijn gebaseerd op bomen met een ovale of eironde kroonvorm. Voor bomen met afwijkende kroonvormen, zoals zuilvormige kronen of juist brede platte kronen, en voor bomen met snoeivormen, zoals leibomen of knobomen, gelden afwijkende maten. Deze worden hier niet omschreven.

Bij het opstellen van de richtlijn wordt gestreefd naar het uitgroeien van de boom tot de omvang en habitus (vorm) die de boomsoort van nature heeft en kan bereiken. Daarnaast is vanzelfsprekend uitgegaan van groeiomstandigheden die de vitaliteit van een boom bevorderen en die ook op langere termijn minimale overlast veroorzaken. De richtlijnen gaan daarom veelal verder dan wettelijke of NEN-richtlijnen voor bijvoorbeeld afstand tot perceelsgrens of kabels en leidingen.

3.1.4 RICHTLIJNEN SORTIMENTSKEUZE

Om te komen tot een karakteristieke boomstructuur worden hieronder aanbevelingen gegeven voor de toepassing van bepaalde boomsoorten in de verschillende landschapstypen binnen de gemeente. De aanbevelingen zijn gebaseerd op de huidige kenmerken van de verschillende gebiedsdelen en de onderscheidende onderdelen hierin. Nadrukkelijk is gezocht naar de verschillen tussen de landschapstypen om de diversiteit te bevorderen en het verschil in identiteit te stimuleren.

De ligging van de dorpen ten opzichte van het landschapstype, met de daarbij behorende bodemsoorten en vochtthuishouding is van groot belang voor de toe te passen boomsoorten. Door dit te behandelen als bepalende factor voor de boomsoortkeuze, worden problemen omtrent de groei enzovoorts voor een groot deel voorkomen. Daarnaast wordt daardoor een bepaalde identiteit ontwikkeld binnen de kernen die aansluit bij het omringende landschap.

In principe worden in de openbare ruimte (dus langs straten, wegen en op pleinen en hofjes) in het stedelijke gebied van alle soorten alleen cultivars of selecties toegepast, omdat hiervan de kwaliteit en de groei-eigenschappen voldoende vaststaan. Uitzonderingen op deze regel zijn:

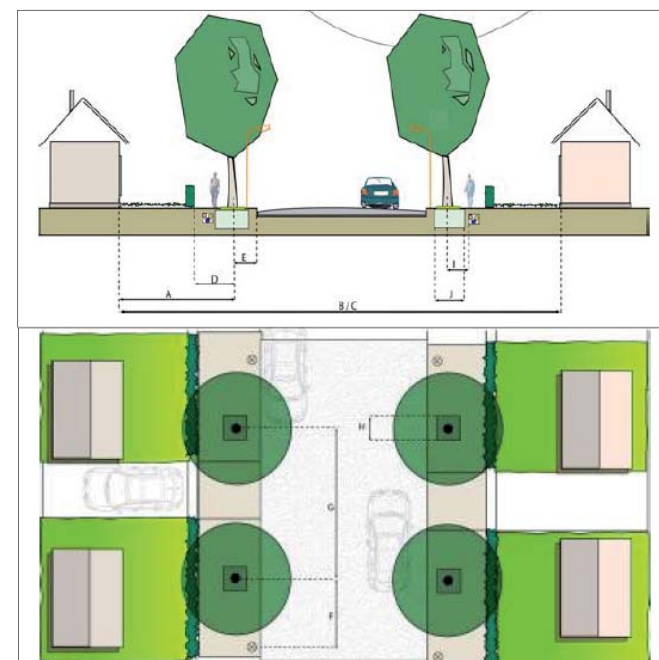
Alnus cordata (hartbladige els), *Betula pendula* (ruwe berk), *Betula pubescens* (zachte berk), *Fagus sylvatica* (beuk), *Platanus acerifolia* (plataan), *Quercus palustris* (moeroseik), *Quercus robur* (zomereik) en *Tilia cordata* (winterlinde).

In landschappelijke zones grenzend aan landschap en/of natuurgebieden gaat de voorkeur uit naar soorten (en geen cultivars) die uit autochtoon materiaal gekweekt zijn.

Kenmerkend voor de ligging van Schouwen-Duiveland is de nabijheid van het (zoute) water en de invloed van de wind. Met name aan de west- en zuidzijde van het eiland speelt dit in sterke mate.

In de verschillende landschapstypen komen van nature bepaalde boomsoorten voor, de zogenaamde inheemse bomen. Daarnaast zijn er exoten op te noemen die van nature niet in het betreffende landschapstype voorkomen, maar daar wel goed groeien, de zogenaamde uitheemse bomen. Deze bomen hebben daarnaast de eigenschap dat ze goed toepasbaar zijn in het stedelijk gebied of hebben specifieke kenmerken als herfstverkleuring, een opvallende kroonvorm of zijn resistent tegen ziektes. Hierdoor hebben ze meerwaarde voor de openbare ruimte. Hiernaast is voor de verschillende delen van Schouwen-Duiveland aangegeven welke bomen toepasbaar zijn.

De westzijde (kust) van Schouwen-Duiveland kenmerkt zich door de zandige bodem en de invloed van (zoute) zeewind. Meer landinwaarts is de invloed van zoute wind minder. Vaak is hier wel sprake van zware kleigronden. De situatie ter

Richtlijn gemiddelde boom, afstand gemeten vanaf hart van de stam	1°	2°	3°	Grootte
A Afstand tot gebouw/gevel, uitgaande van: • De halve hoogte van de uiteindelijke boom als minimale afstand	> 10,00	> 6,00	> 4,00	m
B Breedte straatprofiel voor twee rijen, uitgaande van: • Bovengrondse maat van gevel tot gevel; • Twee maal afstand tot gevel en minimale tussen afstand van 4 meter (wegprofiel); • Extra ruimte voor het plantvak waarin de boom staat.	> 26,00	> 18,00	> 14,00	m
C Afstand tot kavelgrens • Wettelijke minimale maat is voor gemeentelijke bomen niet gedefinieerd;	> 3,00	> 2,50	> 1,00	m
D Afstand tot rijbaan • Bij doorgaande wegen • TEvens afhankelijk van opkroonhoogte	> 1,5	> 1	NVT	m
E H horizontale afstand tot openbare verlichting • Uitgezonderd situaties waarbij de onderzijde van de kronen zich boven de armatuur bevindt	> 6,00	> 4,00	> 3,00	m
F Onderlinge afstand • Afstand in de rij, gebaseerd op uitgroeimogelijkheden tot natuurlijke habitus	> 12-15	> 8	> 6,00	m
G Boomspegel • Bij standplaats in verharding	2 x 2	1 x 1	1 x 1	m

ontwerprichtlijnen plaatsing bomen

MOGELIJKHEDEN SORTIMENT

KUSTGEBIED

Quercus robur, Betula pendula (cv's), Betula pubescens (zachte berk), Populus canescens (cv's), Acer campestre cv's, Alnus glutinosa, Fraxinus excelsior en Salix alba. Daarnaast kunnen op kleine schaal evt soorten worden toegevoegd als Pinus sylvestris/nigra(zeeden) en Acer pseudoplatanus c.v.'s, Ulmus laevis, Quercus petraea en Juglans nigra.

LANDSCHAPPELIJKE OMGEVING LANDINWAARTS

Geschikte soorten voor de landschappelijke omgeving meer landinwaarts zijn: Fraxinus excelsior, Quercus robur, Carpinus betulus, Platanus acerifolia, Acer campestre, Tilia cordata, Populus canescens, Populus nigra, Prunus avium, Juglans nigra/regia, Salix alba en op kleine schaal resistente Ulmus-soorten.

'STEDELIJK' GEBIED

bomen van de 1e grootte:

Acer platanoides cv's, Acer pseudoplatanus cv's, Fagus sylvatica (alleen in brede lanen of parken), Fraxinus excelsior cv's (soort op locaties grenzend aan natuurgebieden), Platanus acerifolia (alleen in brede straten, lanen en in parken), Populus alba (niet in woonomgeving), Populus canadensis cultivars (niet in woonomgeving), Populus x canescens cv's, Quercus palustris, Quercus robur, Quercus frainetto, Salix alba (landschappelijke zones, ook als knotboom), Tilia x europaea cv's, Tilia cordata cv's.

bomen van de 2e grootte:

Acer campestre cv's, Alnus cordata, Alnus glutinosa cv's, Alnus spaethii, Betula pendula cv's, Carpinus betulus cv's, Corylus colurna, Liquidambar styraciflua, Prunus avium cv's, Pyrus calleryana 'Chanticleer', Robinia pseudoacacia cv's (brede groenstroken).

bomen van de 3e grootte:

Acer platanoides 'Globosum', Crataegus laevigata cv's, Crataegus lavalleyi, Magnolia kobus, Prunus cerasifera cv's, Prunus serrulata cv's, Prunus subhirtella 'Autumnalis', Prunus x eminens 'Umbraculifera', Robinia ps. 'Umbraculifera' (beperkt bomen als solitair, in bijzondere groepen in parken of terreinen: Ailanthus altissima, Juglans nigra, Aesculus hippocastanum (beperkt ivm ziektegevoeligheid), Castanea sativa, Liriodendron tulipifera, Betula ermanii, Malus sylvestris, Betula nigra, Populus (diverse soorten), Betula papyrifera, Prunus avium, Castanea sativa, Pterocarya fraxinifolia, Quercus cerris, Catalpa bignonioides, Quercus frainetto, Ginkgo biloba, Gymnocladus dioica, Gleditsia cv's, Salix sepulcralis 'Tristis'.

bijzondere bomen voor specifieke plekken:

Acer x zoeschense 'Annae' (straat / laanboom), Acer rubrum (solitair park), Morus nigra (solitair, beschut), Celtis australis (straatboom, park), Cladrastis kentukea (boom/struik park), Gleditsia 'Sunburst' (donkere straat), Halesia monticola (park, solitair), Malus baccata 'Street Parade' (straat), Nothofagus antarctica (solitair), Phellodendron amurense (solitair).

NIET OF SLECHTS BEPERKT TOEPASBAAR

Coniferen en naaldbomen (horen niet thuis in Zeeuwse landschap mv zeeden, taxus), Amerikaanse eik (exoot), Paardenkastanje (niet meer op grote schaal ivm ziektegevoeligheid), Populieren en wilgen (niet in de directe woonomgeving vanwege de snelle groei, het oppervlakkige wortelstelsel, en de korte relatief korte omlooptijd), valse acacia (de soort, niet vlak langs voet, fietspaden of wegen ivm wortelopdruk), lep (niet als structuur planten ivm iepenziekte, alleen immune klonen gebruiken op beperkte schaal). Crataegus, Cydonia, Malus, Mespilus, Pyrus, Sorbus (beperkt ivm bacterievuurgevoeligheid), Acer, bepaalde soorten (veel zaailingen).

plaats is richtinggevend. Per locatie zal gekeken moeten worden welke soorten er gezien de heersende omstandigheden goed gedijen. Hierbij kan gekeken worden naar soorten die al in die omgeving staan en die het goed doen.

In de kernen van stad en dorp is sprake van een meer beschermd milieu. Hier is naast de genoemde soorten plaats voor een breder sortiment. De invloed van (zoute) wind is hier minder en vaak is de bodemstructuur lichter.

Een aantal bomen dient niet meer of slechts beperkt toegepast te worden. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat de soort zodanig ziektegevoelig is of dat deze om een andere reden zich binnen de gemeente Schouwen-Duiveland niet duurzaam ontwikkelt of dat de soort niet past in het cultuurhistorische, landschappelijke of stedenbouwkundige karakter. In sommige gevallen kunnen enkele exemplaren van deze soorten wel hier en daar als solitair of groepje gebruikt worden.

Om tot een juiste soortenkeuze te komen kan een (beknopt) groeiplaatsonderzoek dienstbaar zijn. Op basis van de bodemopbouw en -structuur, organische stofgehalte, zuurgraad, grondwaterstand, etcetera kan een soort gekozen worden die het onder die omstandigheden goed doet.

3.2 RICHTLIJNEN AANLEGFASE

Bij de aanplant van bomen worden minimale eisen gesteld die bepalend zijn voor een goede en gezonde toekomst voor de boom. Naast de eerder genoemde richtlijnen ten aanzien van de ondergrondse en bovengrondse ruimte, behoren hiertoe ook meer technische richtlijnen voor de aanleg.

Voor een goede aanplant dient altijd rekening gehouden te worden met de specifieke locatie en de eisen die daaruit voortvloeien. Naast de juiste soortenkeuze zijn de plantvoorbereiding en wijze van aanplant van belang voor een goede aanslag en lange levensduur van de boom. Streven is om waar dit mogelijk is bomen zoveel mogelijk toe te passen in gras of beplanting.

Door het boomtechnisch adviesbureau NOCB zijn in samenspraak met de vakwereld kwaliteitseisen opgesteld voor o.a. het ontwerpen met bomen (inclusief ontwerp- en toetsingsschema's), het leveren van bomenzand en bomengrond (incl. analyse-specificaties en toepassingsdoeleinden) en de inrichting van plantlocaties (incl. toepassing specifieke voorzieningen). Deze zijn vastgelegd in de KBB (Kwaliteitseisen Beheerrichtlijnen Boombeheer). De KBB wordt landelijk als standaard kwaliteitswaarborg gebruikt. De nieuwste versie van de KBB is de versie 2007 en bestaat uit twee delen. Naast uitgebreide kwaliteitseisen en resultaatsverplichtingen voor werkzaamheden in en rond bomen ("besteksvoorwaarden" deel 2) bevat de KBB in deel 1 (naslag) per vakthema uitgebreide achtergrondinformatie en specifieke richtlijnen voor het boombeheer. Toepassing van de KBB biedt een meerwaarde, maar is uitsluitend toegestaan voor licentiehouders van de KBB. Waar mogelijk zijn onderstaande richtlijnen overeenkomstig de richtlijnen van de KBB. Meer informatie is te vinden via www.nocb.nl.

3.2.1 GROEIPLAATSVERBETERING

BOMENGROND

De groeiplaats van de boom kan worden afgestemd op de behoeften van een boom. Hiervoor kan, bij bomen in gras of beplanting, bomengrond worden gebruikt als vervanging van aanwezige grond. Het voordeel hiervan is dat deze bomengrond bestaat uit een ideale mix van zand en humus waardoor lucht- en watertotreding en voedselvoorziening zijn gegarandeerd. Goede, schone grond van plaatselijke herkomst of normale zwarte grond (teelaarde) vrij van ziektekiemen en onkruiden is voldoende. Graszoden of ander onverteerd organisch materiaal in het plantgat is ongewenst. Het belangrijkste nadeel van bomengrond zijn de extra kosten die dit met zich meebrengt door het afvoeren van de aanwezige grond en het aanbrengen van bomengrond. In veel gevallen kan daarom worden volstaan met het spitten van de aanwezige grond. Soms moet de aanwezige grond worden verrijkt met teelaarde of (uitgerijpte) compost. De omvang van de te spitten groeiplaats is afhankelijk van de boomgrootte, waarbij de volgende richtlijnen (bron: KBB©, Kwaliteitseisen Beheerrichtlijnen Boombeheer) kunnen worden gehanteerd:

- boom 1e grootte: te spitten groeiplaats 16 m³
- boom 2e grootte: te spitten groeiplaats 8 m³
- boom 3e grootte: te spitten groeiplaats 4 m³

BOMENZAND/GRANULAAT

Bij bomen in verharding wordt in de huidige situatie af en toe bodemverbetering toegepast. Met name bij nieuwe situaties zoals bij de ontwikkeling van nieuwe wijken gebeurt dit. Bij herinrichtingen van straten gebeurt dit nog (te) weinig. In de toekomst is het raadzaam bij alle situaties waar bomen in verharding worden toegepast groeiplaatsverbetering te gebruiken. Voor een boom in de verharding moet de grond twee in principe conflicterende functies vervullen: een dragende functie onder de verharding en een verzorgende functie voor de boom (vocht, voeding, zuurstof en bewortelingsmogelijkheden). Hiervoor is zogenaamd bomenzand beschikbaar dat enerzijds nauwelijks nazakt en anderzijds voor de boom acceptabele groeiomstandigheden geeft. Doordat de aanwezige voedingsstoffen na circa tien jaar zijn uitgeput is gronduitwisseling of regelmatige bemesting noodzakelijk. Bomenzand is geschikt voor toepassing op locaties met een beperkte belasting zoals voet- en fietspaden en beperkt bereden verhardingen. De omvang van het toe te passen bomenzand en het volume grondverbetering is ook hier afhankelijk van de boomgrootte. De volgende afmetingen (bron: KBB©) voor de doorwortelbare ruimte kunnen aangehouden worden:

- 1e grootte: 60 m³ (8,5 m x 8,5 m x 0,80 m)
- 2e grootte: 30 m³ (6 m x 6 m x 0,80 m)
- 3e grootte: 15 m³ (4,5 m x 4,5 m x 0,80 m)

In de huidige situatie wordt meestal te weinig bomenzand voorgeschreven (5-10 m³ bomenzand of lava + bomengranulaat bij zwaardere verkeersbelasting). De hier genoemde hoeveelheden zijn gebaseerd op de meest optimale situatie, in de praktijk kan hier vanuit kostenoverwegingen, beschikbare ruimte, etcetera van worden afgeweken. Gerealiseerd moet worden dat voor de boom dan evenwel minder goede groeiomstandigheden ontstaan.

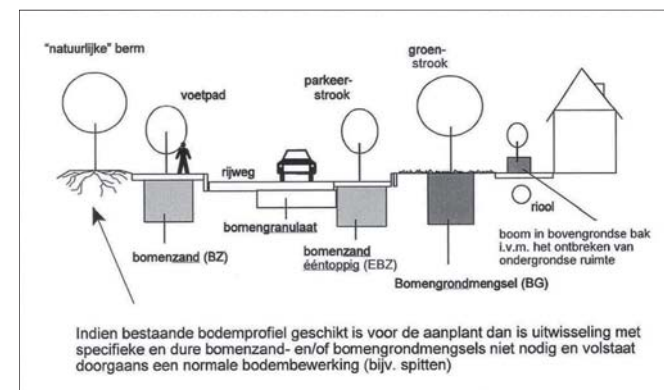
Aan het bomenzand worden specifieke eisen (bron: KBB©) gesteld die in de tabel 'eisen bomenzand' zijn weergegeven.

Voor toepassing van bomen in zwaarder belaste groeiplaatsen zijn specifieke draagconstructies noodzakelijk.

Bij zware tot zeer zware verkeersbelasting (rijwegen, pleinen, parkeerstroken) kan bomengranulaat toegepast worden (voor volume zie boven bij Bomenzand).

PARK-, LAAN- EN STRAATBOMEN						
SOORT	STANDPLAATSFACTOREN			HABITUS		
	Kust:	Wind:	Zout (kwel):	Klei:	Grootte:	Hoogte:
Acer campestre	+	0	+	+	2	10-12
Acer campestre "Elsrijk"	+	0	+	+	2	10-12
Acer pseudoplatanus "Negenia"	+	0	0	+	1	20-25
Alnus glutinosa "CV"	+	0	+	+	1 à 2	10-12
Celtis australis						10-15
Celtis occidentalis of julianae						10-15
Fraxinus excelsior "CV"	+	0	+	+	1	15-20
Fraxinus pennsylvanica "CV"	+	0	+	+	1	10-20
Hippophae salicifolia "Robert"	+	0	+	0	2	8-10
Liquidambar styraciflua "Worplesdon"						
Metasequoia glyptostroboides	0	0	0	+	1	25-35
Pinus nigra var. nigra	+	0	0	+	1	20-25
Platanus acerifolia	0	-	+	+	1	20-30
Populus alba "CV"	+	0	+	+	1	15-20
Populus nigra "CV"	+	0	+	+	1	20-30
Populus tremula	+	0	+	+	1	25-30
Populus canescens "De Moffart"	+	0	0	+	1	20-25
Pyrus calleryana "CV"	+	0	0	0	2	8-12
Quercus cerris "Argenteovariegata"	+	0	+	+	1	20-30
Quercus ilex						
Quercus phellos						
Sorbus intermedia "Brouwers"	+	0	0	0	2	10-12
Tilia cordata "CV"	+	0	0	+	1	10-20
Tilia tomentosa "Szeleste"	+	0	0	+	1	20-25
Ulmus "New Horizon"	+	0	0	+	1	??
Ulmus "Columella"	+	0	0	+	1	15-20
Ulmus "Dodoens"	+	0	0	+	1	15-18
Ulmus "Lobel"	+	0	0	+	1	15-18
Ulmus x leavis	+	0	0	+	2	15-18

voorkeursortiment gemeente voor standplaats met zoutinval (kwel, wind, etc)

toepassingsmogelijkheden van bomenzand- en bomengrondmengsels in relatie tot gebruikseisen

Bomen in verharding			
Boomgrootte	1	2	3
Standplaatsverbetering in verharding m3	16,00	9,00	4,00
Materiaal	bomengranulaat	bomengranulaat/zand	bomenzand
Minimale maat	16-18	14-16	12-14
Aantal keer verplant	3XVP	2 a 3XVP	2XVP
Met/zonder kluit	MK	MK	MK
Aantal boompalen (Ø80mm x 2500, blank)	2	2	2
Boomband autogordel (Nylon 40mm)	2	2	2
BELU-drain m1 (PP 450 Ø80mm)	5,00	4,00	4,00
Boomkorf, -krans of -beugel	beoordeling IB	beoordeling IB	beoordeling IB
Bomen in beplanting			
Boomgrootte	1	2	3
Standplaatsverbetering in beplanting m3	9,00	6,00	3,00
Materiaal	bomengrond	bomengrond	bomengrond
Minimale maat	12-14	12-14	12-14
Aantal keer verplant	3XVP	2 a 3XVP	2XVP
Met/zonder kluit	MK	MK/ZK	MK/ZK
Aantal boompalen (Ø80mm x 2400, blank)	2	2	2
Boomband autogordel (Nylon 40mm)	2	2	2
Bomen in gazon			
Boomgrootte	1	2	3
Standplaatsverbetering in gazon m3	9,00	6,00	3,00
Materiaal	bomengrond	bomengrond	bomengrond
Minimale maat	12-14	12-14	12-14
Aantal keer verplant	3XVP	2 a 3XVP	2XVP
Met/zonder kluit	MK	MK/ZK	MK/ZK
Aantal boompalen (Ø80mm x 2500, blank)	2	2	2
Boomband autogordel (Nylon 40mm)	2	2	2
BELU-drain m1 (PP 450 Ø80mm)	5,00	4,00	4,00
Maaischadepalen (Ø60mm x 800 blank)	2	2	2
Maaischermers (PVC)	1	1	1

gemeentelijke eisen tav plantmateriaal, standplaatsverbetering, etc

maaischade door bosmaaier

3.2.2 BOOMROOSTERS EN BOOMBESCHERMING

Bij bomen in verharding is daarnaast een goede bescherming van de bovengrondse delen van de boom van belang. Zo kunnen boomroosters worden toegepast om ervoor te zorgen dat het betreden van de boomspiegel geen problemen oplevert. Nadeel is dat ze slecht schoon te houden zijn, met name de opener varianten (ondanks gebruik van halfverharding als vulmiddel). Het gebruik van epoxy biedt in sommige gevallen wellicht mogelijkheden. Aangezien toepassing hiervan zich nog in een experimenteel stadium bevindt is het raadzaam dit (nog) niet op grote schaal toe te passen.

Bij bomen op parkeerplaatsen en in parkeerstroken kan boombescherming tegen aanrij schade nodig zijn. Hier moeten dan ook beugels of palen ter bescherming worden aangebracht. Per project kan bepaald worden welk type toegepast wordt, passend in het totaalbeeld. Het streven is om beugels zoveel mogelijk te voorkomen door meer ruimte rondom de boom te reserveren waardoor auto's verder van de boom af komen te staan.

Beluchtingstegels worden niet meer toegepast. De tegels geven geen meerwaarde (effect niet aangetoond) en zijn moeilijk schoon te houden.

3.2.3 BOOMPALLEN/BANDEN EN BELUCHTINGSDRAIN

In de huidige situatie komt een divers gebruik van verschillende typen boompalen voor. Uitgangspunt is in principe 2 kniepalen per boom. In vandalismegevoelige gebieden is gebleken dat 2x een hoge paal beter voldoet. Bij het planten van bomen in grote maten wordt ondergrondse verankering toegepast. Er dienen onbehandelde palen gebruikt te worden die na ca 5 jr weggehaald worden. Wat boomband betreft dienen zgn. autogordelbanden (nylon gordelband) van 60 mm breedte toegepast te worden. Aandachtspunt is dat boombanden niet te strak worden gezet.

Het nut van een beluchtingsdrain wordt binnen de districten betwijfeld. Bij gesloten verharding en betredingsintensieve plekken kan evt. een beluchtingsstelsel toegepast worden.

Een drainlus als watergeefstelsel is wel aan te bevelen. Om meer eenheid te krijgen (dan in de huidige situatie) dient deze overal in gelijke kleur en uitvoering te worden aangebracht: een niet omhulde drain diameter 8-12 cm, op het maaiveld afgedicht met een geperforeerd deksel. De drain dient direct rondom de kluit aangebracht te worden.

3.2.4 BOOMSPIEGEL EN MAAISCHADE

Alleen rondom jonge bomen in gras wordt een boomspiegel vrijgehouden tussen de boompalen, zolang deze er staan (ca 5 jaar). Deze boomspiegel wordt vrijgehouden van onkruid en regelmatig bijgestoken (graskanten).

Maaischadepaaltjes worden niet meer actief toegepast. Soms worden boompalen afgezaagd na 5 jaar waarna ze nog enkele jaren als schadepaaltje dienst doen. Het gebruik wordt niet gewenst. De uitvoerende partij (maaiwerk veelal uitbesteed) is verantwoordelijk voor het eventueel ontstaan van schade aan de stam. Goede instructie (met name van externen) is van belang. Eventuele schades dienen zo snel mogelijk opgespoord en met de aannemer kortgesloten te worden (claims/respecties). Een oplossing kan ook zijn het instellen van een cirkel rondom de boom die slechts enkele keren per jaar gemaaid wordt. Afhankelijk van de grootte van de boom kan deze ca 1-3m bedragen. Bij in het oog springende locaties bijvoorbeeld bij entrees en in centrumgebieden moet dit in verband met het gewenste beeld worden voorkomen. Vooral bij bedrijfsterreinen en natuurlijke parken/groengebieden liggen hiervoor kansen.

Ook wordt wel gebruik gemaakt van zogenoemde maaischadebanden die de jonge boom behoeden voor schade.

3.2.5 EISEN PLANTMATERIAAL EN PLANTGAT

Plantmateriaal moet voldoen aan de eisen van de NAK-T (gecertificeerd). Bij voorkeur dient biologisch gekweekt materiaal toegepast te worden. Wat plantmaat betreft wordt in het algemeen een maat 12-14 (stamomtrek 12-14 cm op 1 m boven maaiveld) toegepast. In vandalismegevoelige gebieden (centra kustplaatsen bijvoorbeeld) wordt een grotere plantmaat (20-25) met succes toegepast. Op sommige plaatsen slaat een kleinere maat beter aan: hier wordt een maat van 10-12 aangehouden. Deze afweging is locatieafhankelijk. Bij grotere plantmaten en bij een aantal uitdrogingsgevoelige soorten (onder andere bij vlezige wortels) worden bomen met draadkluit toegepast.

Het heeft een meerwaarde wanneer bomen op de kwekerij worden uitgezocht. Met het beeld van de toekomstige locatie voor ogen kan gezocht worden naar een passende boom van goede kwaliteit. Men is zeker dat men die bomen krijgt die men op de kwekerij uitzoekt en vastlegt.

Naast de algemene eisen die aan de kwaliteit van de te planten boom worden gesteld, zoals een goede doorgaande top en een rechte stam, hanteert de gemeente Schouwen-Duiveland enkele specifieke eisen in verband met de heersende klimaatomstandigheden (wind). Een lichte en luchtige kroon die vrij smal is heeft hierbij de voorkeur. Het eventueel uitlichten van de kroon kan noodzakelijk zijn.

Voor het plantgat dienen (afhankelijk van de kluitgrootte) minimum afmetingen gehanteerd te worden van 80x80 cm. De diepte van het plantgat moet minimaal 20 cm dieper zijn dan de wortelkluit hoog is.

De afwerking van de boomspiegel dient komvormig te zijn waardoor water beter vastgehouden wordt rondom de boom.

3.2.6 NAZORGWERKZAAMHEDEN

Na het planten van de boom is het noodzakelijk nazorgwerkzaamheden uit te voeren.

Na 1 plantseizoen moet ingeboet worden waarbij niet aangeslagen beplanting vervangen wordt door exemplaren die het origineel zo goed mogelijk benaderen (zelfde grootte en vorm etcetera). Er dient rekening gehouden te worden met 10% inboet over 3 jaar. Boomcontrole dient 3 maal per groeiseizoen plaats te vinden waarbij gecontroleerd wordt op eventuele paalbreuk, spanning boomband, bodemvocht en bodemzuurstof (16-18% optimaal).

Wat watergeven betreft schrijft het huidige groenbestek 8 keer per jaar voor. Deze frequentie kan minder of meer zijn afhankelijk van neerslag en standplaats. Het is belangrijk om op tijd te beginnen. Ook de manier waarop dit gebeurd is van belang. Middels een kuiltje rondom de boom met een grondwallepje kan water beter worden vastgehouden rondom de boom. De ervaringen met deze methode zijn positiever dan het toepassen van een watergeefdrain. Bij het planten wordt gestreefd naar een najaarsinplant. Hiermee kan vaak met minder watergeven volstaan worden door sneller aanslaan van het plantmateriaal.

In de praktijk wordt vaak te diep geplant, waardoor bomen niet of slecht aanslaan. Dit is een belangrijk aandachtspunt bij het planten. Op slechte/zware gronden en/of daar waar sprake is van een hoge grondwaterstand kan het zinvol zijn iets hoger te planten op een grondterpje wat iets bol afgewerkt is.

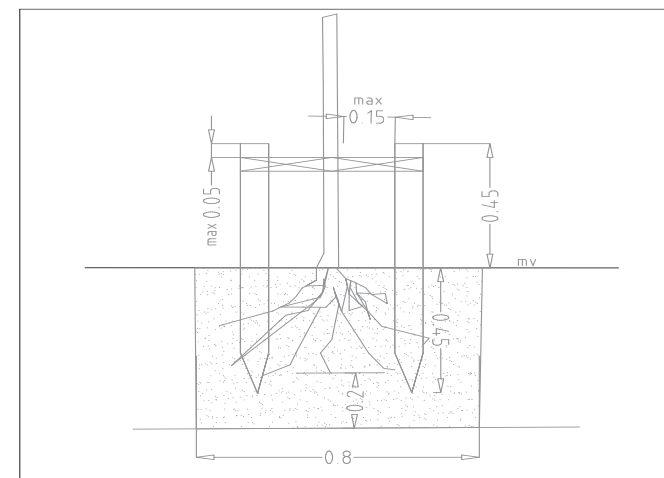
Na aanplant dienen de onderhoudsmaatregelen genomen te worden zoals die in de volgende paragraaf beschreven worden.

Eisen bomenzand:

- Specifiek voor bomen samengesteld verschaald zandmengsel;
- Relatief laag percentage organische stof (ca. 4,5 -5%);
- Eentoppig bomenzand met een M50-cijfer(zeef fractie) van 500 micrometer;
- Vrij van chemische verontreinigingen, kweekgras, knolcypres, puin, etc;
- Percentage afslibbare delen maximaal 6%;
- Zoet zand (geen ontzilt zand);
- Zuurgraad (pH-KCl) in het traject 5,0-7,0;
- Fosforgehalte (P-Al) meer dan 30 mg P₂O₅ per 100 gram droge grond;
- Kaliumgehalte (K-HCl) meer dan 10 mg K₂O per 100 gram droge grond;
- Magnesiumgehalte (MgO-NaCl) in het traject 50-100 mg MgO per kilogram droge grond;
- Koolzure kalk (CaCO₃ minder dan 1,5 gram);
- Zoutbelasting, bepaald met behulp van het elektrische geleidingsvermogen (EC-waarde) ten hoogste 1,0 mS/cm;
- Alleen volledig uitgecomposteed organisch materiaal toepassen (mag niet stinken) en wat gezeefd is op max. 10 mm;
- Korrelverdichting D60/D10 max. 2,5 mu (1/1000 van 1 mm);
- Bij verwerking van het materiaal mag bij samengeknepen toestand geen water vrijkomen.

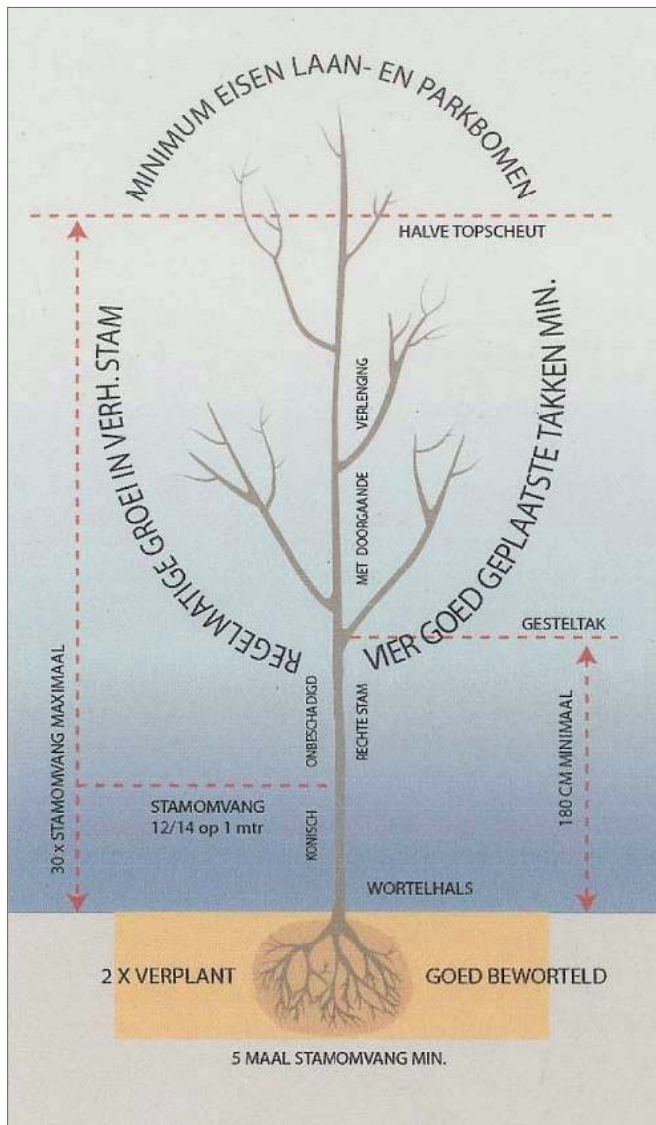
Ten aanzien van het aanbrengen worden de volgende eisen gesteld:

- Bomenzand mag uitsluitend verwerkt worden onder droge weersomstandigheden;
- wanden van de groeiplaats mogen niet glad zijn, handmatig opruwen, bodem groeiplaats ongeroerd laten;
- in lagen van 0,30-0,40 m aanbrengen, onderste 0,10 m mengen met ondergrond;
- max. verdichten tot 2,0 MPa., niet verdichten met trilplaat maar met sleuvenstamper om versmeren te voorkomen. Als deze mate van verdichting niet voldoende is andere constructie toepassen.

eisen plantgat boom

standaard minimum-eisen laan- en parkbomen

3.2.7 VERVANGING EN INBOET

Als op een bepaalde locatie een boom uitvalt, wordt deze normaliter vervangen door een nieuwe. Alleen wanneer dit niet strookt met het streefbeeld wordt hiervan afgezien. Bij het incidenteel vervangen van een dode of slechte boom wordt in principe ingeboet met dezelfde boomsoort.

Als blijkt dat door bijvoorbeeld klimatologische factoren een boomsoort niet geschikt is voor de standplaats, dan moet niet automatisch worden overgegaan tot het inboeten of vervangen met dezelfde soort. Onderzocht moet worden welke alternatieve soorten toegepast kunnen worden om de ontwerpdoelstelling te realiseren (zie ook richtlijnen soortenkeuze).

Indien uit de VTA-inspectie blijkt dat de conditie van een boombeplanting in een straat voor het overgrote deel valt in de klasse "matig" en "slecht", dan moet niet zonder meer tot inboeten worden overgegaan. Nader onderzoek moet uitwijzen of verbetering van de groeiomstandigheden gewenst is of dat er herinrichting moet plaatsvinden. Als dit laatste wordt geadviseerd dan zullen uitvallers niet worden ingeboet.

Bij het wegvallen van enkele bomen uit een oude en uitgeleefde boombeplanting moet eveneens niet automatisch ingeboet worden. In verband met de continuïteit moet overwogen worden of het opstellen van een vervangingsvoorstel niet de voorkeur verdient. Uiteraard moet ook in het vervangingsvoorstel rekening gehouden worden met de mogelijkheid om enkele bijzondere exemplaren te handhaven.

levermaat bomen gemeten op 1m hoogte

3.3 RICHTLIJNEN BEHEERFASE

3.3.1 BEGELEIDINGSSNOEI

De boom moet in de openbare ruimte geschikt gemaakt worden voor zijn standplaats.

Iedere verkeersvoorziening vereist zijn eigen vrije doorrijhoogte. De te laag zittende takken in de tijdelijke kroon van de boom moeten in de jeugdfase verwijderd worden (leeftijdsklasse jonge boom en halfwas). Worden de takken te laat verwijderd, dan wordt de boom onnodig zwaar beschadigd door grote snoeiwonden. Het herstel hiervan duurt langer en de verhouding tussen ondergrondse en bovengrondse delen wordt nadelig beïnvloed. Dit laatste leidt tot het afsterven van wortels. Het uiteindelijke gevolg is vermindering van de vitaliteit.

Naast het geschikt maken voor de standplaats moet de boom ook gesnoeid worden om het bij de planvorming vastgestelde beeld te realiseren (solitair, groep, aaneengesloten rij, niet aaneengesloten rij of dak).

Begeleidingssnoei bij jonge bomen is van groot belang. De kennis hiervoor is ook bij de districten aanwezig. Probleem is vaak de beschikbare tijd voor zomersnoei. In het moederbestek is opgenomen dat zomersnoei dient plaats te vinden vanaf juli t/m oktober. Doordat Schouwen-Duiveland een recreatiegemeente is, is de zomerperiode erg druk met andere werkzaamheden. Uitbesteden van snoeiwerk is geen goede optie, er kan beter werk uitbesteed worden waar minder kennis voor vereist is, bijvoorbeeld schoffelen. Hierdoor kan meer ruimte in de planning ontstaan voor snoeiwerkzaamheden.

In situaties waar opkroonhoogtes niet nodig zijn (parken/brede groenstroken, etcetera) kan het vanuit het beeld gewenst zijn bomen niet op te kronen maar vanaf onderen te laten vertakken.

3.3.2 VERZORGINGSSNOEI

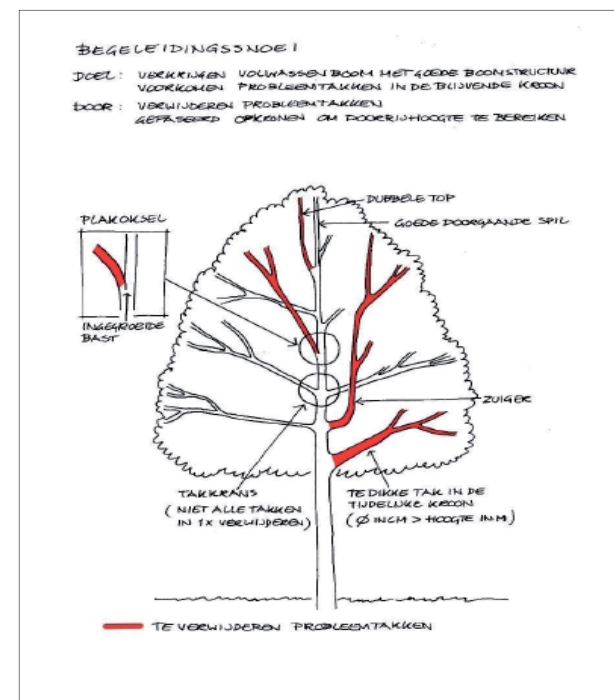
Bomen in de leeftijdsklasse 'volwassen boom' vergen vooral verzorging door de toename van dood hout en gebroken takken in de boomkroon. Om planmatig te werken worden voor het snoeien van straatbomen snoeischema's opgesteld. De werkzaamheden en frequenties worden bijgehouden in het geautomatiseerde groenbeheersysteem.

Aandachtspunten:

- Snoeiwerkzaamheden om de boom geschikt te maken voor zijn standplaats moeten tijdig en regelmatig worden uitgevoerd in de leeftijdsklasse 'jong' en 'halfwas'. Het is belangrijk om hier vroeg mee te beginnen, frequent te snoeien en per keer weinig te snoeien.
- Afhankelijk van het ontwerpuitgangspunt moeten aanvullende snoeiwerkzaamheden worden verricht. Bij bomen met een gezamenlijke kroonontwikkeling (groep, aaneengesloten rij en dak) moeten in het binnenste van de gezamenlijke kroon de door lichtgebrek afgestorven takken verwijderd worden. Dit komt met name voor bij essen.
- Uit veiligheidsoverwegingen moeten afgebroken takken en dood hout tijdig weggesnoeid worden. Dit geldt in het bijzonder voor de bomen in de leeftijdsklasse 'volwassen boom' en voor de bomen met een matige of slechte vitaliteit.
- Om de boom geschikt te maken voor zijn standplaats moeten de opkroonhoogtes van onderstaande tabel worden nagestreefd.

OPKROONHOOGTES IN DE VOLWASSEN SITUATIE:		
Verkeersvoorziening	Opkroonhoogte	Verkeersvrije hoogte
Doorg. verkeers- /wijkontsluitingsweg	6 - 7 m	4,25 m
Woonstraat of parkeerterrein	3- 5 m	3 m
Voet-, fiets- of ruiterspad	3-4 m	2,5 m
Geen verkeersvoorziening	niet/afh v situ 2 tot 3m	geen vereisten

Bron: CROW, 1996, Aanbevelingen verkeersvoorzieningen bebouwde kom (ASVV), Ede, CROW publ. 110.

maatregelen begeleidingssnoei

Tijdens de nazorgcontrole wordt onder andere gelet op de volgende zaken:

- Waterbehoefte
- Ontwikkeling van de hergroei
- Zuurstofhuishouding
- Voedingsbehoefte
- Ziekten of aantastingen
- Beluchtungs- bewaterings- en verankeringssysteem
- Kroonbegeleiding
- Ongewenste bouwactiviteiten

Waarom is nazorg essentieel?

De basis voor een succesvolle aanplant wordt gevormd door het optimaliseren van de groeiplaats. Hierbij krijgt de boom voldoende voeding, zuurstof, water en doorwortelbare ruimte. Er ontstaat een leefklimaat voor wortels en bodemleven.

De nazorg is ervoor bedoeld om de boom en het gecreëerde leefklimaat gedurende de aanslagperiode te beschermen en waar nodig te verbeteren. De boom wordt als het ware begeleid in de aanpassing op de nieuwe plek. Dit is nodig omdat de boom vanuit een beschermde kwekerij omgeving vaak in een onbeschermde (stads) omgeving terecht komt.

Dit kan 'stress' opleveren. Daarnaast vindt te vaak verstoring plaats door activiteiten die na het planten plaatsvinden.

Onderzoek toont aan dat 10 % van het afsterven van bomen veroorzaakt wordt door civiele- of bouwwerkzaamheden na de aanplant. Snel ingrijpen is dan gewenst.

boomspiegels

Let op!
Vooraf bouwwerkzaamheden beginnen, aandacht voor de volgende voorschriften:

Algemeen
De voorschriften voor de bescherming van bomen dienen op de bouwlocatie aanwezig te zijn.
De te herstellen kwaliteitsnormen dienen voor de uitvoering van de werkzaamheden in overleg met de directeur te worden vastgesteld (zie standaard S.A.W. Hoofdstuk 10).
De aanwijzing is verplicht bij de uitvoering op deze voorschriften te wijzen en zorg te dragen voor de aanhouding daarvan.

Schade
Bij beschadiging van wortels, takken en/of stam is de aanmerker verplicht dit onmiddellijk aan de directeur te melden. Vakkundig nazorg kan grotere schade en vervangingskosten deroefen.
De schade van het schadebedrag wordt bepaald door de aanmerker in overleg met de technische afdeling en de boomwettelijke wijziging de 'Wetcode Raaf' voor de waarderings van bomen dan wel de Standard S.A.W. Hoofdstuk 10.

Belangrijke taakformnummers:
Hoofdaanmerker/Diector:
Aanmerker:
Meldingsdatum:

1. Kroonprojectie-bescherming
a. De kroonprojectie van de boom moet worden beschermd.
b. De kroonprojectie van de boom moet worden beschermd.

2. Boomspiegelbescherming
a. De boomspiegel moet worden beschermd.
b. De boomspiegel moet worden beschermd.

3. Stambescherming
a. De stam moet worden beschermd.
b. De stam moet worden beschermd.

4. Graafwerkzaamheden
a. De graafwerkzaamheden moeten worden beschermd.
b. De graafwerkzaamheden moeten worden beschermd.

5. Bovenste bescherming
a. De bovenste bescherming moet worden beschermd.
b. De bovenste bescherming moet worden beschermd.

6. Bovenste bescherming
a. De bovenste bescherming moet worden beschermd.
b. De bovenste bescherming moet worden beschermd.

7. Bovenste bescherming
a. De bovenste bescherming moet worden beschermd.
b. De bovenste bescherming moet worden beschermd.

8. Terreinopgraving
a. Het terrein moet worden opgegraven.
b. Het terrein moet worden opgegraven.

9. Terreinopgraving
a. Het terrein moet worden opgegraven.
b. Het terrein moet worden opgegraven.

10. Bovenste bescherming
a. De bovenste bescherming moet worden beschermd.
b. De bovenste bescherming moet worden beschermd.

11. Bovenste bescherming
a. De bovenste bescherming moet worden beschermd.
b. De bovenste bescherming moet worden beschermd.

12. Opstalplaat
a. De opstalplaat moet worden beschermd.
b. De opstalplaat moet worden beschermd.

Opstalplaat afbeelding 12
Bouwmateriaal opstaan en/of op de grondvoeten plaatsen bomen de kroonprojectie is niet toegestaan. Opvang van etc. brandstoffen en chemische moet aan de vestigingsruimte worden toegevoerd, deze stoffen achter naar binnen de kroonprojectie plaatsen. Cementbeton, spijkers en andere voorwerpen van bomen en/of andere opstalplaat afkomstig te worden toegevoerd in bomen en/of opstalplaat en te worden is niet toegestaan.

poster 'boombescherming op bouwlocaties (Vereniging Stadswerk) -> zie ook bijlage

3.3.3 ONDERHOUD BOOMSPIEGELS IN VERHARDING

Op een aantal plaatsen bestaat het aan de stam grenzende grondvlak uit zwarte grond (boomspiegels). Door onder andere vervuiling van honden zijn de groeiomstandigheden in de boomspiegel zo slecht, dat vooral de onaantrekkelijke en oninteressante kruiden zich spontaan ontwikkelen in de spiegel. Voor een verzorgd straatbeeld is dit in het algemeen niet gewenst. Een te sterke kruidenontwikkeling kan vocht- en voedselconcurrentie geven voor een jonge straatboom.

Aanbevelingen:

- Voor een verzorgd straatbeeld en uit oogpunt van voedsel- en vochtconcurrentie is het schoonhouden van boomspiegels gewenst;
- het door particulieren of de gemeente aanbrenge van beplantingen en kruiden in de boomspiegels in woonbuurten kan gedoogd worden;
- voor het toe te passen sortiment voor boomspiegels is onderzoek gedaan door Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO) een publicatie hiervan is beschikbaar (Hoffman, M.H.A. (2007)- Beplanting van boomspiegels, Dendroflora 2007 (44). - pagina 22 – 42), te downloaden via <http://www.tuinenlandschap.nl/pdf/fb12ddc911.pdf>.

3.3.4 BOOMBESCHERMING

Bij herinrichtingsplannen, werkzaamheden en andere bouwplannen wordt een aanlegvergunning aangevraagd voor de tellen houtopstanden. Ook de te handhaven bomen verdienen echter de nodige aandacht, zeker indien dit waardevolle bomen zijn waarvoor een aanlegvergunning is geweigerd. Bouw- of graafwerkzaamheden kunnen ernstige nadelige gevolgen hebben voor de conditie van bomen. Hierbij valt te denken aan werkzaamheden als graven, bouwen, bronnering, opstallen, materiaalopslag en werkzaamheden aan kabels en leidingen.

Om schade aan bomen te voorkomen dient er een lijst opgesteld te worden met voorschriften die gehanteerd moeten worden bij werkzaamheden.

Deze voorschriften kunnen betrekking hebben op:

- bescherming van stam en wortels;
- vrijhouden van de kroonprojectie van bouwverkeer, schadelijke stoffen, opslag en keten;
- beperking van schade bij aanleg kabels en leidingen;
- het constant houden van de grondwaterstand bij de boom;
- de inrichting van het terrein rond de boom;
- vakkundige uitvoering van snoeiwerk.

Op basis van deze voorschriften kunnen eventueel ook schade worden verhaald op degene die de schade heeft veroorzaakt. Toezicht op de werkzaamheden en naleving van de voorwaarden is hierbij noodzakelijk.

Bij waardevolle bomen kan het opstellen van een Bomen Effect Analyse (BEA) bijdragen aan instandhouding en bescherming van de boom. Voor te handhaven bomen nabij een bouwproject of andere mogelijk schadelijke werkzaamheden wordt een dergelijke BEA verplicht opgesteld door de aanvrager van de bouwvergunning. De BEA wordt verplicht gesteld voor bomen met een bepaalde waarde, bijvoorbeeld vastgesteld door een puntensysteem. In bijlage 'boombescherming op bouwlocaties' is een poster opgenomen over de bescherming van bomen.

3.3.5 ZIEKTEN EN PLAGEN

Naast de aantastingen die het gevolg zijn van natuurlijke of mechanische beschadigingen zijn er een groot aantal andere ziekten en plagen die de groei van de boom belemmeren of tot de dood van de boom leiden. Sommige ziekten en plagen zoals rupsenaantastingen en rottingsverschijnselen komen algemeen voor. Andere zijn gebonden aan bepaalde boomsoorten. Binnen een boomsoort zijn er uiteraard variëteiten en cultivars die minder gevoelig of soms geheel immuun zijn.

Hoe beter de groeiomstandigheden zijn, hoe groter de weerstand tegen ziekten en plagen is.

Kwijvende bomen zijn veel gevoeliger voor aantastingen. Daarom is het ook belangrijk om soorten toe te passen die op de plek thuishoren, zie hiervoor paragraaf 3.1.4 richtlijnen sortimentskeuze.

Een toelichting op enkele veel voorkomende ziekteverschijnselen staat hieronder.

Hoe de gemeente omgaat met deze verschijnselen en de eventuele last die bewoners er van ondervinden staat in paragraaf 6.6 klachtenafhandeling.

Wanneer zich bij bomen in de openbare ruimte ziekten en plagen voordoen, vermindert de vitaliteit van de zieke bomen. Bestrijding van ziekten en plagen is daarom van groot belang om verdere verspreiding tegen te gaan en om de over last zoveel mogelijk te beperken.

Belangrijk voor de bestrijding is het tijdig signaleren van aantastingen. Door het opzetten en bijhouden van een zorgplichtregistratie worden bomen regelmatig onderzocht op vitaliteit en de aanwezigheid van eventuele aantastingen (zie hoofdstuk Veiligheid & Zorgplicht). Daarnaast is het van belang dat de uitvoerders van boomwerkzaamheden ziekten en plagen signaleren en melden aan de toezichhouder van de gemeente.

Middels de plantenziekewet en de bijbehorende algemene maatregelen van bestuur kunnen boomeigenaren worden verplicht mee te werken aan de bestrijding van plantenziekten. Naast deze beperkte wettelijke verplichting is het voor gemeenten belangrijk een gezond boombestand te behouden, omdat:

- Zieke of aangetaste bomen in het openbaar groen een besmettingshaard voor sommige ziekten kunnen gaan vormen, waardoor ook bomen en belangen van derden worden aangetast;
- Zieke bomen veelal eerder aftakelen, waardoor de levensduur vermindert en de gevaarstelling groeit.

Voor veel aantastingen wordt per individueel geval beoordeeld of bestrijding van de aantasting of het verwijderen van de boom noodzakelijk is.

Voor enkele veel voorkomende ziekten en plagen wordt hieronder het beleid van de gemeente aangegeven.

KASTANJEMINEERMOT

De kastanjemineermot zorgt ervoor dat bladeren van de paardekastanje bruin verkleuren en vroeg afvallen. De kastanjemineermot overwintert in het afgevallen blad aan de voet van de boom. Het jarenlang kaalvreten heeft vooral conditieverval bij de bomen tot gevolg.

Bestrijding:

- Afgevallen blad zoveel mogelijk afvoeren. Dit voorkomt dat het insect overwintert. Bij zwaar aangetaste locaties binnen de dorps- of wijkstructuur wordt daarom aanbevolen intensiever blad te ruimen.
- Biologische bestrijding is nog niet mogelijk. Wel lijken verschillende mezensoorten en sluipwespen de kastanjemineermot te eten.

kastanjemineermot

bloedingsziekte kastanje

iepenziekte

eikenprocessierups

BLOEDINGSZIEKTE

Deze nieuwe aantasting bij Kastanje verspreidt zich razendsnel over Nederland. Tot nu toe is weinig bekend over de oorzaak. Het beeld van de ziekte kenmerkt zich door de roestbruine vlekken verspreid over de stam en gesteltakken. Puntsgewijs komt uit de vlekken een donkerbruine stroperige vloeistof. In de nazomer stopt de vochtontwikkeling en drogen de vlekken in tot ruwe, zwarte korsten. In het daarop volgende voorjaar verdroogt de bast rondom deze vlekken en sterft af.

Bestrijding:

- Geen snoei van de bomen. Wanneer bomen toch gesnoeid moeten worden, zorg er dan voor dat het gereedschap wordt ontsmet;
- Veiligheidshalve wordt aangeraden dode bomen of zieke bomen die verwijderd worden, te schillen. Aangetast bast en schorsmateriaal wordt verzameld en verwerkt bij de afvalverwerking. Het niet-aangetaste hout kan worden versnipperd en gecomposteerd. (Bron: www.kastanjeziekte.wur.nl).

IEPENZIEKTE

Iepenziekte is een schimmelziekte die zich via de iepenspintkever en via wortelcontact kan verspreiden. De schimmel verspreidt zich door de houtvaten, waarop de boom de vaten afsluit. Door het afsluiten van de houtvaten verdroogt de boom en sterft af. In de gemeente Schouwen-Duiveland zijn in de afgelopen jaren al veel iepen opgeruimd. Op enkele plaatsen zijn nog problemen met iepenziekte.

Bestrijding:

- Monumentale of waardevolle exemplaren (bv Christine Buismaniepen te Renesse) kunnen preventief geïnjecteerd worden;
- jaarlijks controleren van de bomen om tijdig eventuele aantasting te signaleren en maatregelen te kunnen nemen;
- voor een aangetaste boom geldt dat verdere verspreiding dient te worden voorkomen door de iepen te vellen en te ontschorsen en de schors te vernietigen of de niet ontschorste iepen te vernietigen of te behandelen zodat verspreiding van de iepenziekte wordt voorkomen.

EIKENPROCESSIERUPS

De eikenprocessierups zorgt voor veel overlast in met name de oostelijke en zuidelijke helft van Nederland. Op Schouwen-Duiveland komt de aantasting beperkt voor. Van grote problemen is (nog) geen sprake. De overlast ontstaat doordat de brandharen van de rups reacties op huid, luchtwegen en ogen veroorzaken. De rups vormt een ware plaag waarvan de omvang van jaar tot jaar sterk varieert. De eikenprocessierups komt vooral voor op zomereiken, maar is daarnaast ook gesignaleerd op andere eikensoorten. De gemeente Schouwen-Duiveland kent, met name in het kustgebied en enkele kernen (Oosterland), (laan)beplantingen van zomereiken, waardoor ook hier op termijn mogelijk overlast kan ontstaan.

Bestrijding:

- Branden en/of zuigen: deze methode is milieuvriendelijk. De behandeling moet twee tot vier keer per seizoen worden herhaald. Een belangrijk nadeel is dat de rupsen worden bestreden als ze al in grote getale aanwezig zijn;
- bespuiten met Xentari (dit is een bacteriepreparaat wat sinds 2003 is toegelaten): de rupsen worden bestreden voordat ze overlast veroorzaken door het bespuiten van de jonge uitlopers van de eiken met een biologisch middel. Het middel veroorzaakt wel schade aan andere rupsen. Als de werkzaamheden op het juiste moment worden uitgevoerd lijken de resultaten positief te zijn.

LINDENBLADLUIS

De bladluizen voeden zich met sappen van bladeren en jonge scheuten van bomen. Door het spijsverteringsorgaan van de luis wordt honingdauw geproduceerd. De honingdauw trekt schimmels aan, waardoor roetdauw ontstaat. Deze dauwsoorten veroorzaken een kleverige plaklaag op de bladeren, 'drup' wat als hinderlijk wordt ervaren, doordat het een plaklaag vormt die terecht komt op auto's die onder de bomen geparkeerd staan. Klachten van bewoners kunnen dan het gevolg zijn.

Bestrijding:

- Preventief: aantasting voorkomen door lindesoorten aan te planten die hier niet of minder gevoelig voor zijn, zoals *T.cordata*, *T. euchlora* en *T. tomentosa* 'Brabant'. Probleembomen kunnen beter niet worden toegepast boven parkeerplaatsen.
- biologische bestrijding: het uitzetten van (larven van) lieveheersbeestjes is momenteel de enige goed werkende bestrijdingsmethode.

TEKEN

Teken zijn spinachtige beestjes. Ze komen voor in bossen, parken en tuinen. Met name op de Kop van Schouwen is de laatste jaren sprake van een forse toename. Een tekenbeet is meestal onschuldig, maar kan de ziekte van Lyme overbrengen. Dat is een ziekte die ernstige gevolgen kan hebben. Het voorkomen van teken door het dragen van goede, afschermende kleding en het snel signaleren en verwijderen van teken kan veel ellende voorkomen. Het gemeentelijk beleid is gericht op het geven van voorlichting. Bomen weghalen om tekenbeten te voorkomen is geen optie. Teken zijn niet gebonden aan één plaats maar kunnen overal voorkomen, óók bij niet-gemeentelijke bomen en struiken.

3.3.6 TE GROOT WORDENDE BOMEN

BESTAANDE BOMEN IN EEN SMAL PROFIEL

De historische kernen van Schouwen-Duiveland, en met name de binnensteden van Zierikzee en Brouwershaven, kenmerken zich door een compacte stedenbouwkundige structuur. Door deze compacte bouw hebben de wegen veelal een smal profiel. Daarbij komt dat het autobezit toeneemt, wat als gevolg heeft dat er in het straatprofiel steeds meer parkeerruimte nodig is. Deze ontwikkelingen leiden ertoe dat er vaak weinig ruimte is voor groen in het straatprofiel. Toch zijn in de huidige situatie een aantal smalle straten voorzien van bomen. Klachten van burgers zijn het gevolg: klachten over bomen die te dicht bij woningen staan, bomen die staan te kwijnen als gevolg van verkeersschade, slechte groeiomstandigheden en werkzaamheden aan kabels en leidingen, waarbij wortels worden beschadigd enzovoorts. Dit alles leidt er toe dat de bomen niet tot lust zijn maar juist tot last. Om deze problemen in de toekomst te voorkomen zijn in paragraaf 3.1.3 ontwerpcriteria opgesteld met betrekking tot de aanplant van bomen. Het gaat te ver om deze criteria ook toe te passen op het huidige boombestand, omdat dit zou leiden tot massale kap in de compactere wijken. Om de problemen omtrent de huidige bomen in de compactere wijken op te lossen zijn meerdere scenario's mogelijk, die afhankelijk van de plaatselijke situatie toegepast kunnen worden.

- scenario 1: Straten met een smal profiel voorzien zijn van een dubbelzijdige boomstructuur, omvormen naar een enkelzijdige boomstructuur;
- scenario 2: Bomen die veel overlast veroorzaken verwijderen en vervangen door kleinere soorten, waarbij de ontwerpcriteria uit paragraaf 3.1 in acht worden genomen;
- scenario 3: Bomen die veel overlast veroorzaken verwijderen en niet vervangen. De bomen kunnen wel vervangen worden door bijvoorbeeld hagen of heestervakken. (Dit scenario kan alleen toegepast worden in straten die geen onderdeel vormen van de dorps- of wijkstructuur).

lindebladluis

teken

gekandelaberde platanen in Renesse

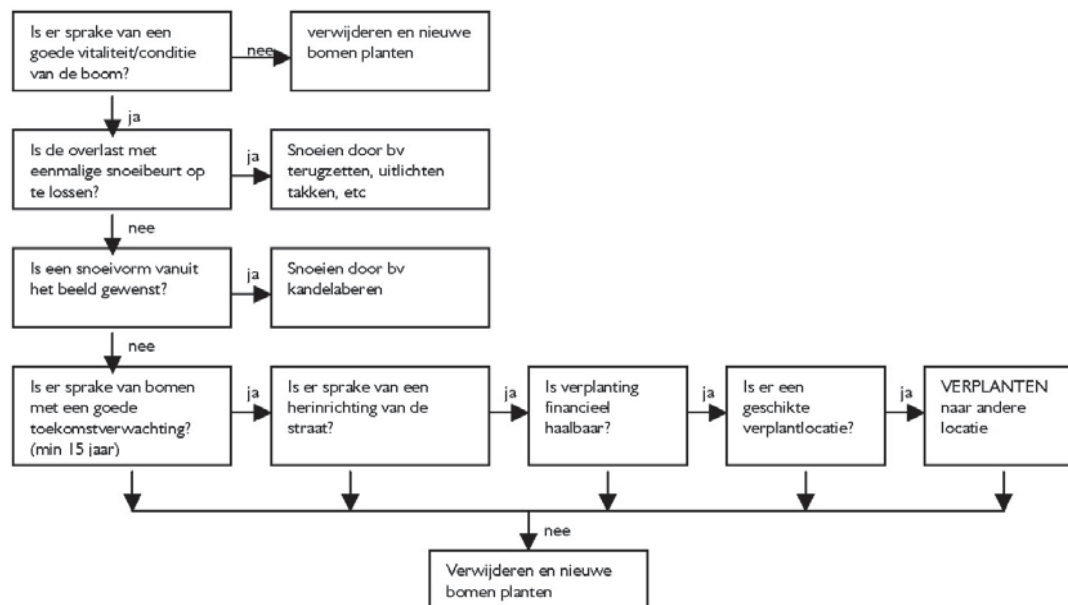
GEKANDELABERDE BOMEN

Als gevolg van klachten van burgers zijn in het verleden veel bomen flink gesnoeid (gekandelaberd), waardoor de natuurlijke habitus onherstelbaar is aangetast. Niet alleen het beeld is hiermee aangetast, ook de vitaliteit van de boom neemt hierdoor flink af. Beheerkosten stijgen omdat normale snoei, omwille van de wijze van een minder stevige takaanhechting aan de stam, niet meer mogelijk is en er met enige regelmaat opnieuw gekandelaberd moet worden, waardoor bomen eerder aan vervanging toe zijn.

Enkele boomsoorten, zoals platanen en haagbeuken verdragen het wel om gekandelaberd te worden. Daarbij loopt de vitaliteit van de boom niet dramatisch af als gevolg van het kandelaberden. Wat wel goed gerealiseerd moet worden is dat ook bij deze soorten de rigoureuze snoeihandeling om de zoveel tijd herhaald moet worden vanwege de minder stevige takaanhechting als gevolg van het kandelaberden. Gekandelaberde bomen zijn niet wenselijk vanwege de hoge beheerkosten. Daarom dient een goede afweging gemaakt te worden wanneer overgegaan wordt tot kandelaberden. In sommige gevallen is het beter om de bomen die problemen opleveren vanwege de omvang van de kroon te verwijderen. Gekandelaberde bomen zijn alleen toepasbaar in gebieden waar een intensiever beheer geoorloofd is, waarbij vooral valt te denken aan centrumgebieden.

Op basis van het voorgaande is ten behoeve van te groot wordende bomen de volgende beslisboom opgesteld.

BESLISBOOM TE GROOT WORDENDE BOMEN:

3.3.7 GROEIPLAATSVERBETERING BESTAANDE BOMEN

Bij bestaande bomen treedt vaak stagnatie in de groei op. Het gevolg is vaak functie- en conditieverlies en eindigt vaak met het vroegtijdig vervangen van de boom. Door de aanleg van een niet duurzame groeiplaats begint dan een nieuwe cyclus van enige jaren ontwikkeling, stagnatie en vroegtijdig vervangen. Tijdig ingrijpen en de boom voorzien van nieuwe groeiruimte is een betere investering dan afwachten en later vervangen. Voor het revitaliseren zijn een aantal mogelijkheden beschikbaar. Een goed vooronderzoek is essentieel voordat het juiste behandelplan kan worden opgesteld.

In eerste instantie zal altijd bezien moeten worden of vergroting van het plantvak haalbaar is en of een combinatie met een totale herinrichting van de straat tot de mogelijkheden behoort. Mogelijk kan werk met werk gemaakt worden en kan met minder kosten meer bereikt worden. Wanneer dit niet kan zijn de volgende mogelijkheden denkbaar:

- gronduitwisseling dmv bomenzand/bomengranulaat;
- ploffen van de bodem;
- aanbrenge voedingsspijlers;
- bemesting: eenmalig of jaarlijks.

GRONDUITWISSELING

Door de bestaande ondergrond rondom de boom weg te graven en te vervangen door speciale groeisubstraten als bomenzand of bomengranulaat (zie ook par 3.2) worden de groeiomstandigheden sterk verbeterd. Nadeel is dat deze methode een behoorlijke ingreep omvat wat hoge kosten met zich meebrengt. Toepassing van een vacuümtechniek waarbij grond wordt afgezogen en weer terug gespoten kan ervoor zorgen dat de ingreep wat minder fors is. Naast het vervangen van de grond kan gelijktijdig een beluchtungs-, en hemelwaterinfiltratiesystemen aangebracht worden om de levensduur van de straatbomen verder te verbeteren. Deze methode geeft over het algemeen redelijke resultaten.

PLOFFEN VAN DE BODEM

Bij verdichte ondergronden wordt de methode pneumatisch losbreken van de bodem wel toegepast, het zogenaamde 'ploffen'. Hierbij worden storende lagen in de bodem doorbroken.

Voordeel van deze methode zijn de lage kosten, omdat er volstaan wordt met het opnemen en herstraten van kleine oppervlakken. Na het breken van de verdichting kunnen zowel vloeibare als vaste voedingsstoffen via dezelfde lans in de bodem worden geïnjecteerd. Door middel van deze methode wordt op relatief eenvoudige wijze het bodemleven in de bodem voor een periode van 3-5 jaar verbeterd en ontstaat een betere lucht- en waterhuishouding, de doorwortelbare ruimte wordt vergroot, storende lagen worden doorbroken en verdichte gronden worden losgeploft.

TOEDIENEN VOEDINGSPIJLERS

Al dan niet in combinatie met de methode 'ploffen' kunnen voedingsspijlers worden toegediend. Deze voedingsspijlers zijn vooral bedoeld om storende grondlagen te doorbreken en het contact met het grondwater te herstellen, zodat er weer een goede capillaire werking en doorgroei naar beter doorwortelbare ruimten plaatsvindt. Door middel van het zuigen van voedingsspijlers, wordt het organische stofgehalte in de bodem verhoogd. Er komen meer voedingsstoffen in de bodem vrij en de water- en zuurstofhuishouding in de bodem verbeterd. Daardoor vindt een natuurlijke uitwisseling plaats. Ondoordringbare lagen in de bodem worden doorbroken en wortels vinden een doorgang naar het grondwaterprofiel of dieper gelegen doorwortelbare lagen. De conditie van de boom kan hierdoor verbeteren.

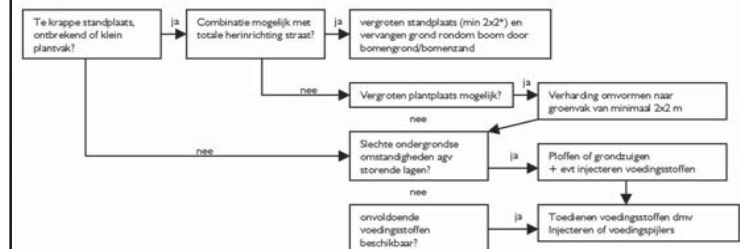
ploffen/toedienen voedingsspijlers

BESLISBOOM

BOMEN MET GROEIPLAATSPROBLEMEN:

Voor het aangeven hoe te handelen bij groeiplaatsproblemen is een goede analyse van de oorzaken van belang. Alleen dan kan juist gehandeld worden.

* uitgangspunt is boom van 1° grootte

beslisboom groeiplaatsproblemen

Onderzoek groeiplaatsverbetering roept vragen op

Het Amsterdamse stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer en Ingenieursbureau Amsterdam hebben tien jaar onderzoek gedaan naar het effect van de volgende vijf methoden van groeiplaatsverbetering (zie T&L 2009, nr14 pp. 34 en 35):

- toevoegen van bomenzand;
- toevoegen van bomenzand en eenmalige bemesting;
- aanbrengen van voedingspijlars, ploffon en eenmalige bemesting;
- toevoegen van mycorrhiza's, ploffon en eenmalige bemesting;
- jaarlijkse bemesting.

Uit het onderzoek bleek (bij alle vijf de methoden) dat de behandelde bomen na tien jaar een aanzienlijk groter wortelgewicht hadden dan de controlegroep. Tegelijkertijd was er bovengronds nauwelijks verschil zichtbaar tussen de behandelde bomen en de onbehandelde controlegroep. Deze resultaten geven voeding aan de discussie over groeiplaatsverbetering. Enerzijds hebben de vaak kostbare ingrepen in de standplaats niet tot een zichtbaar betere conditie van de boom geleid. Anderzijds hebben de behandelde bomen wel een beter ontwikkeld wortelgestel, dat zich wellicht uitbetaalt in tijden van stress. Een zorgvuldige afweging zal dan ook gemaakt moeten worden om al dan niet deze middelen in te zetten. Vooralsnog zal toepassing niet op grote schaal plaats moeten vinden.

GRONDWATER EN ZOUTE KWEL

Op een aantal plaatsen binnen de gemeente is sprake van hoge grondwaterstanden waardoor bomen problemen hebben met aanslaan en verdere groei. Bovendien kan deze grondwaterstand sterk fluctueren. Dit is bijvoorbeeld het geval op enkele locaties in Renesse (kerkring en Boeijesbos). Op andere locaties is sprake van zoute kwel. Door de ligging rondom in het zoute water treedt dit veelvuldig op aan de randen van Schouwen-Duiveland. Zo zijn problemen bekend in Zierikzee (Poortambacht), Ouwkerk, Bruinisse en Scharendijke waar zoute kwel een negatieve werking heeft op de ontwikkeling van bomen.

Een gedegen onderzoek naar de oorzaken van groeistagnatie en gebrekkige ontwikkeling is noodzakelijk om de exacte boosdoener op te sporen en doeltreffende maatregelen te nemen. Gedacht kan worden aan het toepassen van cunetdrainage waarmee overtollig water afgevoerd wordt en bomen niet 'verzuipen'. Dit systeem is met succes toegepast in de nieuwe wijk Poortambacht.

artikel vakblad *Tuin- & Landschap* over groeiplaatsverbetering

problemen groeiplaats rondom kerk te Renesse

groeiplaatsproblemen door extreme omstandigheden in Zierikzeese wijk Poortambacht

BEMESTING

Naast het injecteren /toedienen van voedingspijlars kunnen structuurverbeteringen uitgevoerd worden door middel van het boren van gaten in de bodem rondom de boom die opgevuld worden met compost of andere voedingsstoffen/organisch materiaal. Door het toepassen van deze methode wordt de voedingstoestand van de bodem en de zuurstoftoetreding verbeterd en het organisch stof gehalte in de bodem aangevuld. Wanneer er dieper dan 100cm geboord wordt kan dit ook voordelen bieden voor de waterhuishouding van de bodem (bijvoorbeeld contact zoeken met grondwater). Bemesting kan eenmalig of jaarlijks plaatsvinden.

EFFECTIVITEIT

Binnen de Gemeente Schouwen-Duiveland zijn diverse mensen in de districten die het nut en de noodzaak van bovengenoemde methoden in twijfel trekken. Ook buiten de gemeente bestaan deze twijfels. Het Amsterdamse stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer en Ingenieursbureau Amsterdam hebben tien jaar onderzoek gedaan naar het effect van de volgende vijf methoden van groeiplaatsverbetering (zie T&L 2009, nr14 pp. 34 en 35):

- toevoegen van bomenzand;
- toevoegen van bomenzand en eenmalige bemesting;
- aanbrengen van voedingspijlars, ploffon en eenmalige bemesting;
- toevoegen van mycorrhiza's, ploffon en eenmalige bemesting;
- jaarlijkse bemesting.

Uit het onderzoek bleek (bij alle vijf de methoden) dat de behandelde bomen na tien jaar een aanzienlijk groter wortelgewicht hadden dan de controlegroep. Tegelijkertijd was er bovengronds nauwelijks verschil zichtbaar tussen de behandelde bomen en de onbehandelde controlegroep.

Deze resultaten geven voeding aan de discussie over groeiplaatsverbetering. Enerzijds hebben de vaak kostbare ingrepen in de standplaats niet tot een zichtbaar betere conditie van de boom geleid. Anderzijds hebben de behandelde bomen wel een beter ontwikkeld wortelgestel, dat zich wellicht uitbetaalt in tijden van stress. Een zorgvuldige afweging zal dan ook gemaakt moeten worden om al dan niet deze middelen in te zetten. Vooralsnog zal toepassing niet op grote schaal plaats moeten vinden.

GRONDWATER EN ZOUTE KWEL

Op een aantal plaatsen binnen de gemeente is sprake van hoge grondwaterstanden waardoor bomen problemen hebben met aanslaan en verdere groei. Bovendien kan deze grondwaterstand sterk fluctueren. Dit is bijvoorbeeld het geval op enkele locaties in Renesse (kerkring en Boeijesbos). Op andere locaties is sprake van zoute kwel. Door de ligging rondom in het zoute water treedt dit veelvuldig op aan de randen van Schouwen-Duiveland. Zo zijn problemen bekend in Zierikzee (Poortambacht), Ouwkerk, Bruinisse en Scharendijke waar zoute kwel een negatieve werking heeft op de ontwikkeling van bomen.

Een gedegen onderzoek naar de oorzaken van groeistagnatie en gebrekkige ontwikkeling is noodzakelijk om de exacte boosdoener op te sporen en doeltreffende maatregelen te nemen. Gedacht kan worden aan het toepassen van cunetdrainage waarmee overtollig water afgevoerd wordt en bomen niet 'verzuipen'. Dit systeem is met succes toegepast in de nieuwe wijk Poortambacht.

**VEILIGHEID
&
ZORGPLICHT**

4.1 INLEIDING

4.1.1. AANLEIDING

Om bomen een veilig onderdeel te laten zijn van de openbare ruimte is de zorgplicht in het leven geroepen. Zorgplicht staat beschreven in artikel 6.162 van het Nieuw Burgerlijk Wetboek. Iedere eigenaar van een boom, dus ook de gemeente, is zorgplichtig. Onder zorgplicht wordt in de boomverzorging verstaan dat er regelmatig controles moeten worden uitgevoerd op de veiligheid van de boom. Indien er zichtbare afwijkingen worden geconstateerd moeten deze worden vastgelegd. Per afwijking wordt tevens een onderhoudsmaatregel gekoppeld met een bepaalde urgentie om eventuele veiligheidsrisico's te beperken.

Doelstelling van de gemeente Schouwen-Duiveland is het beheren van een vitaal en evenwichtig bomenbestand dat geen gevaar oplevert voor de omgeving. Dit wordt bereikt door regelmatig onderhoud.

Inspecties zijn noodzakelijk om de vitaliteit en snoei-behoefte van boombestanden te beoordelen. Een belangrijk onderdeel van het op te stellen Bomenbeleidsplan voor de Gemeente Schouwen-Duiveland is dan ook het deel 'Veiligheid & Zorgplicht'.

4.1.2 HUIDIGE SITUATIE

Op dit moment is het beheer van de bomen in de gemeente Schouwen-Duiveland niet structureel georganiseerd, maar vindt op ad hoc-basis plaats. Boomcontrole gebeurt wel, maar alleen visueel. De afgelopen jaren zijn diverse inspectierondes aan bomen uitgevoerd. Het betrof hier zogenaamde VTA-inspecties (VTA=Visual Tree Assessment) waarbij de bomen werden geïnspecteerd op veiligheidsaspecten, zoals de aanwezigheid van dood hout en aantastingen door schimmels.

Er wordt in de huidige situatie geen logboek of documentatie bijgehouden van de controles. Waar nodig wordt wel ingegrepen, bijvoorbeeld waar direct maatregelen vereist zijn bij instabiliteit etcetera. Actiepunten die uit de controles komen worden ook niet altijd opgevolgd. Dit komt niet alleen door de soms (te) globale rapportages maar ook het ontbreken van een goede documentatieverwerking van de boomcontroles. Gevolg is dat acties niet worden uitgevoerd, te lang blijven liggen en niemand goed overzicht heeft in benodigde maatregelen en urgentie.

In de praktijk kan dit in de toekomst leiden tot problemen wanneer niet aangetoond kan worden (op papier) dat de gemeente zich tot het uiterste ingespannen heeft om al het mogelijk te doen om schade te voorkomen. Claims van benadeelden zijn dan te verwachten. Wanneer een duidelijke bewijsgrond in de vorm van rapportages ontbreekt zal de gemeente in veel gevallen ook aansprakelijk gesteld worden.

Concluderend kan gesteld worden dat er in de huidige situatie op Schouwen-Duiveland geen duidelijk beleid inzake veiligheid & zorgplicht is terwijl dit wel dringend gewenst is. Hierna wordt een mogelijk strategie geschetst hoe hiermee om te gaan.

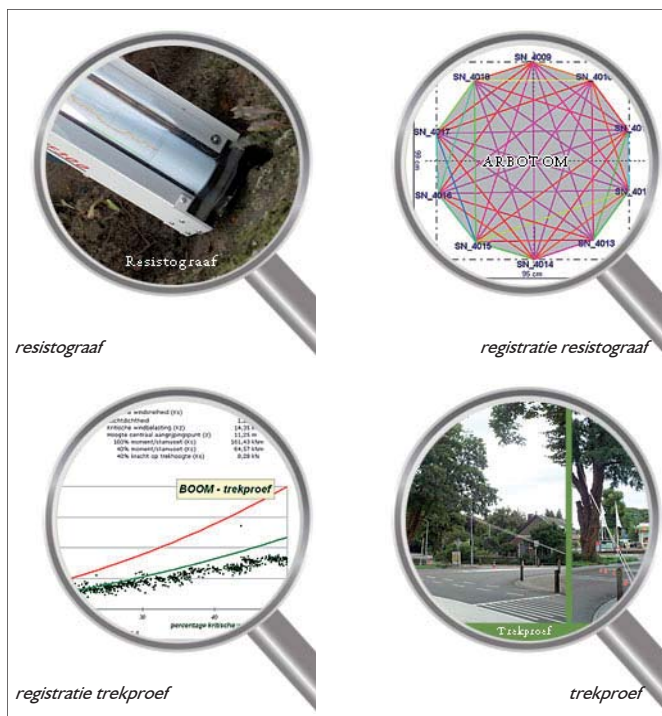

veiligheid in het geding: kans op windworp

boomcontrole mbv digitale inspectiemodule

VTA-controle: nader onderzoek

verhoogde gevaarzetting: verhoogde zorgplicht

4.2 ZORGPLICHT

De gemeente heeft als eigenaar zorgplicht voor de bomen op het openbare grondgebied. De boomeigenaar is verplicht het bomenbestand op een zodanige manier te beheren, dat de aanwezigheid van de bomen geen verhoogde risico's met zich meebrengt, bijvoorbeeld als gevolg van vallende takken of omvallende bomen. Er moet voldaan worden aan de wettelijke zorgplicht. De gemeente is namelijk aansprakelijk voor eventuele schade, die ontstaat als gevolg van het achterwege blijven van afdoende boomverzorging en onderhoud. Om aanspraak te kunnen maken op schadevergoeding bij schade door bomen en takken, moet de benadeelde kunnen aantonen dat de boomeigenaar onvoldoende (verwijtbaar en in gevaarzettingssituaties toerekenbaar) zorg heeft besteed aan de boom. Het is dus van belang de zorgplicht zorgvuldig en conform de wettelijke verplichtingen uit te voeren en dit op een aantoonbare wijze te documenteren.

4.2.1 VORMEN VAN ZORGPLICHT

Uit jurisprudentie is gebleken dat in de praktijk drie zorgplichten van de boomeigenaar worden onderscheiden:

1. algemene zorgplicht
2. verhoogde zorgplicht
3. onderzoeksplicht.

1. ALGEMENE ZORGPLICHT

Bomen dienen in het kader van de algemene zorgplicht regelmatig (jaarlijks) gecontroleerd te worden op uitwendig zichtbare gebreken (zoals een slechte bladzetting, dood hout of zwammen). De boom moet hierbij intensief rondom en van top tot wortelaanzetten worden geïnspecteerd. Het gaat hierbij om zowel jonge, halfwas en volgroeide bomen. Hoewel er bij de jonge en halfwas bomen meestal weinig aan de hand is, is visuele controle wel nodig. Als gevolg van bijvoorbeeld ziekte en stormschade kunnen deze bomen wel voor schade en overlast zorgen.

2. VERHOOGDE ZORGPLICHT

In geval van verhoogde gevaarzetting moet minimaal eenmaal per jaar worden gecontroleerd. Het is verstandig een objectief, toetsbaar criterium voor de bepaling van dergelijke gevaarzettingsszones aan te houden, met name de verkeersintensiteit (gemiddelde hoeveelheden voorbijkomende auto's, fietsers, voetgangers). Langs drukke pleinen en straten, ontsluitingswegen van een stad enzovoort geldt deze verhoogde zorgplicht. Een kaartje of overzicht van deze locaties kan goede diensten bewijzen.

3. ONDERZOEKSPLICHT

Als bij bomen die vallen onder de algemene of verhoogde zorgplicht gebreken worden geconstateerd die niet kunnen worden verholpen door snoeien, vallen zij onder de categorieën 'attentiebomen' of 'risicobomen'.

Tot de categorie attentiebomen behoren bomen met een zichtbaar gebrek, waarbij niet direct sprake is van een verhoogd risico. Er is dan ook niet direct nader onderzoek benodigd. Het constateren van een gebrek wil niet per definitie zeggen dat de boom onveilig is: bijvoorbeeld het signaleren van afgebroken takken is een gebrek, maar hoeft niet altijd een risico te zijn.

Van een risicoboom wordt gesproken wanneer er uitwendig zichtbare gebreken zijn en een verhoogd risico of als getwijfeld wordt aan de stabiliteit van een boom. In dit geval moet een nader onderzoek worden uitgevoerd (onderzoeksplicht). Hierbij wordt de inwendige conditie van de boom beoordeeld. Dergelijke risicobomen worden vervolgens jaarlijks geïnspecteerd.

4.2.2 CONTROLEFREQUENTIES

De controlefrequentie is afhankelijk van boomsoort, leeftijd en standplaats van de boom. Deze frequentie is dus niet voor alle bomen dezelfde. In bijgaande beslisboom zijn de controlefrequenties bij de verschillende zorgplichten weergegeven.

4.2.3 BEWIJSVOERING

De registratie kan als bewijsvoering dienen bij eventuele geschillen aangaande schade om aansprakelijkheid te voorkomen. Controle en registratie zijn uiteraard niet voldoende. De noodzakelijk uit te voeren werkzaamheden dienen vastgelegd te worden, zodat in de registratie het gehele zorgproces is vastgelegd. Indien de visuele inspectie onvoldoende basis geeft om de boomveiligheid te beoordelen, dient door een nader onderzoek de boomveiligheid te worden vastgesteld. Ook dient bij geschillen aangetoond te worden dat onveilige situaties tijdig zijn opgelost.

4.3 METHODE

4.3.1 SPECIFIEKE KENNIS

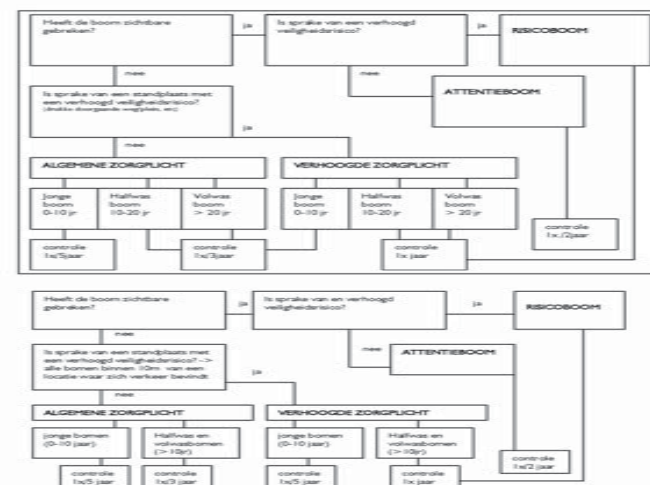
Voor het uitvoeren van boomcontroles is een uitgebreide kennis van bomen nodig. Vaak wordt dit werk aan een onafhankelijk, deskundig bedrijf overgelaten omdat dit specialistische kennis en apparatuur vereist. Met name voor het uitvoeren van de onderzoeksplicht is dit van belang. Aanvullend onderzoek dient altijd door een deskundige, onafhankelijke derde te geschieden. De reguliere controles kunnen door gemeentepersoneel zelf uitgevoerd worden. Wel moet altijd sprake zijn van deskundige, gecertificeerde personen. Een goede boomverzorgers is iemand die een uitgebreide, aanvullende opleiding heeft gehad onder andere met betrekking tot:

- De groeiwijze van de boom (zowel boven- als ondergronds)
- De manier waarop bomen reageren op beschadigingen
- De gevolgen van allerlei boomverzorgingstechnieken
- De ziektes die kunnen optreden

Daarnaast moet een boomverzorgers allerlei specifieke technieken beheersen. Hierbij valt te denken aan klimtechnieken, snoei- en vellingstechnieken, het gebruik van gemotoriseerd gereedschap en de veiligheid voor personeel en omgeving (bijvoorbeeld het verkeer).

4.3.2 METHODEN

Bomen worden in Nederland visueel beoordeeld volgens de VTA of IBA methodiek of een combinatie hiervan. Door de gemeente Schouwen-Duiveland wordt eerstgenoemde al enkele jaren toegepast en het voornemen is om hier ook in de toekomst mee door te gaan. Temeer omdat een goede koppeling met het groenbeheersysteem mogelijk is. Uitgangspunt is dan ook dat de controles moeten worden uitgevoerd in overeenstemming met de Visual Tree Assessment-methode (VTA), zoals beschreven in het 'Handboek Boomveiligheid' (1995, ISBN 90-802806-1-5) van Claus Mattheck en Helge Breloer.

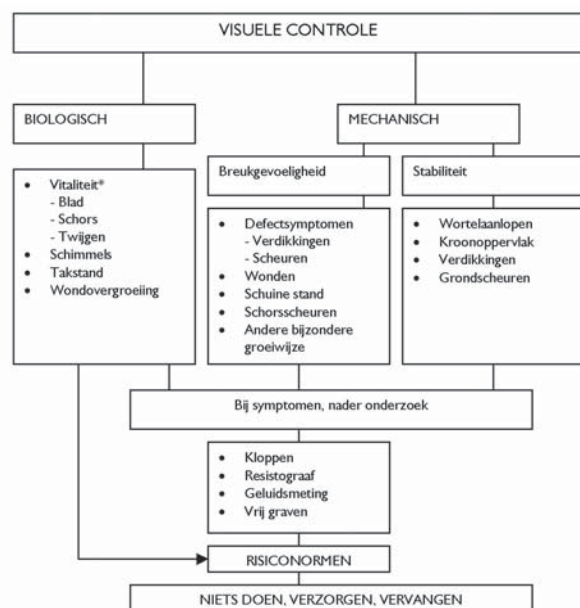

beslisboom boomcontrole

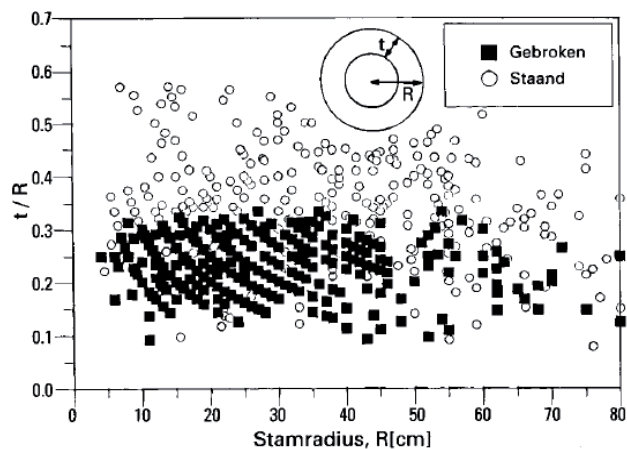

inrotting bij monumentale boom

* Bij het bepalen van de conditie van de boom kan gebruik worden gemaakt van de classificatie conditie naar Andreas Roloff
overzicht VTA

VTA: restwanddikte volgens Mattheck

4.3.3 VTA

VTA is een onderzoekswijze gebaseerd op de beoordeling van zichtbare afwijkingen van een boom. Naast het vastleggen van het uitgevoerde beheer, is het ook noodzakelijk om de resultaten van de VTA-controles op een systematische manier vast te leggen. Vanuit deze inspectie worden er selecties gemaakt van wat in de toekomst met de boom gaat gebeuren. Dit kan zijn: controle om de 5/3/2 of 1 jaar, nader onderzoek, op de rooilijst plaatsen, noodkap of snoeien.

Bij een boom die het predikaat 'nader onderzoek' krijgt, voert een specialist een onderzoek uit met bepaalde gereedschappen om te kijken of de boom geen gevaar oplevert voor de omgeving. De bomen die het predikaat 'op de rooilijst plaatsen' krijgen, zijn niet veilig, deze worden binnen afzienbare tijd gekapt (binnen enkele weken). Bomen die het predikaat 'noodkap' krijgen worden zo snel mogelijk gekapt (kan geen uitstel leiden) omdat ze zeer gevaarlijk zijn. Afhankelijk van de situatie worden de gekapte bomen bij de eerstvolgende reguliere inboetronde vervangen. Bij het kappen van grote hoeveelheden bomen of op handen zijnde renovaties wordt gewacht met het herplanten totdat een totaalplan uitgevoerd kan worden. Om te voldoen aan de zorgplicht is het noodzakelijk structureel boomcontroles uit te voeren en te documenteren. Hiertoe is het noodzakelijk een inventarisatieronde langs al de bomen te maken op basis van de VTA-methodiek. Van elke boom die onderzocht wordt, moeten alle gegevens geregistreerd en opgeslagen worden in de computer. Zo kan een overzicht gemaakt worden van de handelingen die aan de boom moeten gebeuren en ontstaat een basisdocument waarin jaarlijks wijzigingen kunnen worden doorgevoerd.

De VTA is een goed middel om naast de veiligheid ook de onderhoudstatus bij te houden. Het streven is de VTA gegevens te koppelen aan de digitale plattgrond zodat de gegevens eenvoudig toegankelijk gemaakt kunnen worden.

De informatie van de VTA kan ook op het projectmatige vlak van nut zijn. De conditievermindering van boomgroepen of wegbeplantingen kan aanleiding zijn het vervangen van deze bomen te combineren met een herinrichting of rioolonderhoud. Op het beleidsmatige vlak kan de informatie uit de VTA een bijdrage leveren aan de monitoring van de kwaliteit van het bomenbestand als geheel. De levenscyclus van de diverse aanwezige boomsoorten, gerelateerd aan factoren als grondslag, grondwaterstand en klimaat, kan geobserveerd worden, wat nuttige informatie voor het de soortkeuze in de toekomst kan opleveren.

4.4. BEHEERSYSTEEM

4.4.1 KOPPELING GROENBEHEERSYSTEEM

In het groenbeheersysteem van de gemeente Schouwen-Duiveland is informatie opgenomen over alle groenelementen op openbaar terrein binnen de gemeente. Het is noodzakelijk de veiligheids- en zorgplichtaspecten van de gemeentelijke bomen te registreren en bij te houden in een digitaal beheersysteem met inspectiemogelijkheden. Tot voor kort werd gebruik gemaakt van het programma MB-Beheer (Bakker & Spees). Gezien de beperkingen van dit pakket is gezocht naar een pakket wat een integrale oplossing biedt voor het totale beheer van de openbare ruimte. Op korte termijn wil men gemeentebreed overschakelen op het programma XEIZ. Dit systeem van Arcadis vormt een totaalconcept voor het beheer van de openbare ruimte. Naast groenbeheer is dit ook het beheer van speeltoestellen, kabels en leidingen, begraaftplaatsen, etcetera.

4.4.2 XEIZ

Met XEIZ GROEN is het registreren, bijhouden, budgetteren en het planmatig beheer van het groenareaal mogelijk. Dit kan zowel administratief als op een beheerkaart. Het systeem biedt ondersteuning voor inspectiemogelijkheden ten behoeve van de zorgplicht voor bomen op basis van de VTA. Gegevens van elke boomcontrole en onderhoudsmaatregelen aan bomen kunnen individueel per boom worden vastgelegd in het groenbeheersysteem. Hieruit wordt informatie gegenereerd over benodigde onderhoudsmaatregelen op korte termijn en op basis hiervan kunnen onderhoudsbestekken worden opgesteld. Het boombeheerpakket, volgens de visuele boominspectiemethode, legt alle relevante gegevens van het bomenbestand volgens de VTA-methode vast en koppelt deze gegevens aan de digitale kaart. Invoer van de boomgegevens vindt plaats volgens de VTA-methode (Visual Tree Assessment). De methode van invoer is zo gekozen dat alle onderdelen van de bomen afzonderlijk kunnen worden beoordeeld. Bij elke ingevoerde boom kan een digitale foto opgenomen worden. Dit is vooral van belang bij bijzondere groeiplaatsen of afwijkende vormen van boom(beheer). Bij elke boom of groep van bomen kan de beheerder aangeven in welke frequentie boominspectie dient plaats te vinden. Op grond van deze toekenning kunnen vervolgens selecties worden gemaakt en ook op kaart worden afgedrukt. De applicatie kan eenvoudig op laptop worden meegenomen in het veld alwaar de gegevens tijdens de inspectie direct in het bestand kunnen worden bijgewerkt. Nadat inspectiegegevens zijn verwerkt wordt het bestand opgeslagen in de boomhistorie en is mutatie van de informatie niet meer mogelijk. Op deze wijze wordt de geschiedenis van de boom en alle getroffen maatregelen op de juiste wijze bewaard. Het is zinvol de informatie te koppelen met de digitale kaart. Met deze koppeling kan eenvoudig geconstateerd worden welke bomen gecontroleerd moeten worden en welke niet.

het nieuwe programma XEIZ

Inspectie

	Goed	Iets verminderd	Steek verminderd	Stervende	Dood
01 Conditie	Begeleidings snoei	Veiligheids snoei	Speciale snoei	Jaarlijkse inspect.	2 Jaarlijkse inspect.
02 Onderhoud	Zwaar dood hout	Zware geselstakken	Plakstakels, zuigers	Scheur / holte in stak	Zwam
03 Koon	Oppervlakkige mond	Diepe mond	Holte	Ribben / scheuren	Zwam
04 Stam	Aanlopen beschadigd	Wortels beschadigd	Dode wortels	Gevoer windworp	Zwam
05 Wortels	Beeldbepalend	Zeldzaam	Cultuurhistorisch	Gedenkbom	Ecologisch
06 Doelbomen					
07 Dood hout verwijderen					
08 Groeiplaatsonderzoek					
09 Stabiliteitsonderzoek					
10 Bestrijding zwelw/zwang					
11 Linktaten zware/gevaarlijke g					
12 Aanbrengen knoorverbande					
13 Vellen					

1 week
1 maand
2 maanden
6 maanden
1 jaar
2 jaar
3 jaar

OK | Opslaan | Openen | Cancel

overzicht inspectiemodule XEIZ

Eerste | Vorig | Volgende | Laatste | Toevoegen | Bewaren | Verwijderen | Kopieren | Print | Ongedaan maken

Districtnaam: Noord
Wijknaam: Niekant
Buurtnaam:
Objectnaam: 030
Straatnaam: ABDI VAN THORSTRAT
Element: 1262
Uitvoerende instantie: [vrij] [H]
Eigenaar: ALGEMENE DIENST [vrij] [H]
Functie: DECORATIEF OR [vrij] [+]
Plantologische indeling: PARKEN [vrij] [+]
Maatregelenpakket: BM SP -1 B A [vrij] [+]
Onderhoudsniveau: C NIVEAU [vrij] [+]

Aantal: 1
Plantjaar: 1970
Diameter [cm]: 145
Hoogte [m]: 30
Standplaats: BEPLANTING [vrij] [+]
Boomvorm: KNOTTEN [vrij] [+]
Plantafstand: n.v.t.

Opmerkingen:

select

Boomsort: QUERCUS MACROCARPA [vrij] [+]
Boomgrootte: Boomgrootte:
Kwaliteit: REDELIJK [vrij] [+]
Doelstelling: MONUMENTAAL [vrij] [+]
Berekenen onderhoud: Ja [vrij] [+]
Corr. levensduur: 150
Cat. Boomhoogte: [vrij] [+]
Visuele controle: inspectie [vrij] [+]
Eindbeeld: [vrij] [+]
Maatregel: [vrij] [+]

4.5 AANBEVELINGEN

Op basis van het voorgaande worden de volgende aanbevelingen gedaan met betrekking tot Veiligheid en Zorgplicht:

- Boomcontroles optimaliseren/structureren door betere vastlegging gegevens in geautomatiseerd systeem;
- frequentie boomcontroles volgens beslisboom;
- toepassen VTA-methodiek (voortzetting huidige situatie);
- automatiseren inspecties middels digitale inspectiemodule: digitale VTA vanaf medio 2010 conform frequenties moederbestek;
- uitvoering VTA niet verbijzonderen of centraliseren in verband met betrokkenheid, vakkennis en gebiedskennis van eigen personeel, uitvoering door deskundige, gecertificeerde personen (gemeentelijk) of extern (met name voor onderzoeksplicht aan te bevelen);
- het groenbeheersysteem (XEIZ) inzetten voor digitale inspectie en registratie van het bomenbestand, VTA afstemmen/aansluiten op groenbeheersysteem en andersom.

← Eerste ← Vorig → Volgende → Laatste + Toevoegen IT Bewaren ✗ Verwijderen 📄 Kopieren 🖨 Print 🔄 Ongedaan Maken		
Districtnaam:	<input type="text" value="Noord"/> S	<div style="border: 1px solid gray; padding: 5px;"> select </div>
Wijknaam:	<input type="text" value="Heikant"/> S	
Buurtnaam:	<input type="text"/> S	
Objectnaam:	<input type="text" value="280"/>	
Straatnaam:	<input type="text" value="ABDIJ VAN THORNSTRAAT"/> ▼	
Element:	<input type="text" value="1282"/>	
Uitvoerende instantie:	<input type="text"/> ▼ + H	
Eigenaar:	<input type="text" value="ALGEMENE DIENST"/> ▼ + H	
Functie:	<input type="text" value="DECORATIEF GR."/> ▼ +	
Planologische indeling:	<input type="text" value="PARKEN"/> ▼ +	
Maatregelpakket:	<input type="text" value="BM BP >1.0 A"/> ▼ +	
Onderhoudsniveau:	<input type="text" value="C NIVEAU"/> ▼ +	Boomsoort: <input type="text" value="QUERCUS MACROCARPA"/> ▼ + Boomgrootte: <input type="text"/> ▼ +
Aantal:	<input type="text" value="1"/>	Kwaliteit: <input type="text" value="REDELIJK"/> ▼ + Doelstelling: <input type="text" value="MONUMENTAAL"/> ▼ + Berekenen onderhoud: <input type="text" value="Ja"/> ▼ + Corr. levensduur: <input type="text" value="150"/> ▼ + Cat. Boomhoogte: <input type="text"/> ▼ + Visuele controle: <input type="text" value="Inspectie"/> ▼ + Eindbeeld: <input type="text"/> ▼ + Maatregel: <input type="text"/> ▼ +
Plantjaar:	<input type="text" value="1970"/>	
Diameter [cm]:	<input type="text" value="145"/>	
Hoogte [m]:	<input type="text" value="30"/>	
Standplaats:	<input type="text" value="BEPLANTING"/> ▼ +	
Boomvorm:	<input type="text" value="KNOTTEN"/> ▼ +	
Plantafstand:	<input type="text" value="n.v.t."/>	

REGEELGEVING & HANDHAVING

5.1 UITGANGSPUNTEN VERGUNNINGENBELEID

5.1.1 ALGEMEEN

De gemeenteraad van Schouwen-Duiveland heeft op 30 juni 2005 ingestemd met het intrekken van het kapverbod uit de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Dit betekent, dat als particulieren en/of organisaties (ook de gemeente zelf) een of meerdere bomen op eigen grond op erf of tuin wensen te kappen, hiervoor niet meer een kapvergunning van burgemeester en wethouders nodig is. Dit geldt niet voor beschermde stads- en dorpsgezichten, bomen die in het bestemmingsplan benoemd worden en bomen die vallen onder de houtwallenverordening.

Ondermeer in Dreischor, Noordgouwe, Brouwershaven en Zierikzee (binnen grachten) zijn er bijvoorbeeld beschermde bomen aangewezen. Voor het kappen van dergelijke bomen is in ieder geval een aanlegvergunning vereist. Daarnaast moet ook rekening worden gehouden met de bepalingen vanuit de Boswet en de Flora- en Faunawet.

Om de leemte in het beleid op te vullen (in principe zijn veel bomen nu 'vogelvrij') wordt een lijst met waardevolle bomen en boomstructuren opgesteld (zie hoofdstuk Monumentaal & Waardevol).

Alle bomen die niet op deze waardevolle bomenlijst worden opgenomen zijn kapvergunningsvrij. Dit betekent dat alleen voor bomen die op deze lijst staan een aanlegvergunning moet worden aangevraagd en dat bij toekenning een herplantplicht wordt opgelegd.

5.1.2 CRITERIA

Wanneer men een boom of bomen wil kappen dient het volgende nagegaan te worden:

- vallen ze binnen een **beschermde stads- of dorpsgezicht** waarin de bomen als beschermd zijn aangewezen?
- komen de bomen voor op de **gemeentelijke lijst** 'waardevolle bomen en boomstructuren'?
- vallen de bomen onder de **Boswet** (>20 bomen, buiten de bebouwde kom)?
- is de **Flora- en Faunawet** in het geding?
- is de wallenverordening, de monumentenwetgeving of de fruitgaardregeling van toepassing?

Een voorgenomen verwijdering van bomen dient altijd getoetst te worden volgende deze lijn: Aanlegvergunning, Boswet, Flora- en faunawet, overige verordeningen.

BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN

Schouwen-Duiveland telt vier beschermde stads- en dorpsgezichten (Zierikzee, Dreischor, Brouwershaven en Noordgouwe). Als een locatie aangewezen is als beschermd stads- en/of dorpsgezicht betekent dit dat een gemeente verplicht is beschermende maatregelen op te nemen in het bestemmingsplan. Dit betekent dat er een aanlegvergunningstelsel wordt opgenomen. Als je bomen wilt kappen, heb je in principe een aanlegvergunning nodig tenzij er bijvoorbeeld sprake is van normale onderhoudswerkzaamheden.

GEMEENTELIJKE BOMENLIJST

Als de boom opgenomen is in de gemeentelijke bomenlijst is er een aanlegvergunning vereist. Dit betekent niet dat een boom dan nooit gekapt mag worden. Een aanlegvergunningaanvraag wordt altijd serieus beoordeeld. Afhankelijk van de reden van de aanvraag en de beoordeling zal er dan wel of geen aanlegvergunning verleend worden. De criteria voor de lijst met waardevolle bomen en boomstructuren zijn nader uitgewerkt in het hoofdstuk Monumentaal & Waardevol.

Boswet

Wanneer is de Boswet van toepassing?

De Boswet is van toepassing op alle bossen en houtopstanden buiten de 'bebouwde kom Boswet' groter dan 1000 m² en rijbeplantingen van meer dan 20 bomen. De begrenzing 'bebouwde kom Boswet' wordt door de gemeente vastgesteld, maar hoeft niet samen te vallen met de bebouwde kom in het kader van de wegenverkeerswet.

Struikbeplanting groter dan 1000 m² valt onder de Boswet, met uitzondering van eenrijige geschoore meidoornheggen die als zodanig zijn aangelegd en beheerd. Spontane bosopslag langs sloten, op natuurterreinen en op braakliggende terreinen valt onder de Boswet zodra er sprake is van een bedekkingspercentage van 60% en de opslag vijf jaar of ouder is.

De Boswet is niet van toepassing op:

- Erven en tuinen
- Windschermen langs boomgaarden
- Eenrijige beplanting van populier of wilg op of langs landbouwgronden
- Italiaanse populier, linde, paardekastanje en treurwilg
- Vruchtbomen
- Kerstspinnen
- Kweekgoed

Meldingsplicht

Voor het kappen van bos of bomen die onder de Boswet vallen, geldt op basis van de Boswet een meldingsplicht. Deze melding moet u minimaal één maand en maximaal één jaar voor de kapwerkzaamheden doen aan Dienst Regelingen middels een daarvoor bestemd formulier.

Bij elke melding wordt beoordeeld of de voorgenomen velling uit oogpunt van natuur en landschapsschoon aanvaardbaar is. Op basis hiervan kan in uitzonderlijke gevallen een kapverbod overwogen worden. Wanneer er geen bezwaar is om bos te kappen verplicht de Boswet om de grond waarop het bos heeft gestaan binnen 3 jaar opnieuw in te planten.

Herplantplicht

De Boswet verplicht om de grond waarop het bos heeft gestaan binnen 3 jaar opnieuw in te planten. Indien mogelijk is herplanting door natuurlijke verjonging ook toegestaan. Waar natuurlijke verjonging niet mogelijk of te verwachten is, bijvoorbeeld bij lintbeplantingen minder dan 30 meter breed, moet geplant worden met soorten die aansluiten bij de groeiplaats.

Natuurlijke verjonging slaagt meestal niet binnen drie jaar na de velling. U kunt daarom een verzoek tot uitstel van de termijn aanvragen als u gebruik wilt maken van natuurlijke verjonging en dit redelijkerwijs ook mogelijk is (geen boomweides, smalle singels, zeer dichte grasmat, etc.).

Compensatie van de herplantplicht

Compensatie wil zeggen: herplant elders. U kunt een verzoek tot compensatie schriftelijk indienen bij Dienst Regelingen. In principe wordt terughoudend omgegaan met compensatie. De velling en de compensatie moeten dan meerwaarden betekenen voor natuur of landschap.

Flora- en Faunawet

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn als beschermde soort aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende zoogdiersoorten (behalve zwarte rat, de bruine rat en de huismuis);
- alle van nature op het grondgebied van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten in Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten;
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

De wet regelt onder meer beheer, schadebestrijding, jacht, handel, bezit en andere menselijke activiteiten die een schadelijk effect kunnen hebben op beschermde soorten.

Doelstelling wet

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken. Daarnaast stelt de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn (erkenning van de intrinsieke waarde).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Deze verbodsbepalingen houden onder andere in dat (beschermde) planten niet geplukt mogen worden. Dieren (beschermde of niet) mogen niet gedood, verwond of gevangen worden. Ook de plaatsen waar dieren verblijven zijn beschermd. Het uitzetten van dieren of planten in de vrije natuur is niet toegestaan, net zomin als het kopen of verkopen van (beschermde) planten of dieren, of producten die van (beschermde) planten of dieren zijn gemaakt.

Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om ervoor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Deze verbodsbepalingen houden onder andere in dat (beschermde) planten niet geplukt mogen worden. Dieren (beschermde of niet) mogen niet gedood, verwond of gevangen worden. Ook de plaatsen waar dieren verblijven zijn beschermd. Het uitzetten van dieren of planten in de vrije natuur is niet toegestaan, net zomin als het kopen of verkopen van (beschermde) planten of dieren, of producten die van (beschermde) planten of dieren zijn gemaakt.

Beschermde leefomgeving

De Flora- en faunawet maakt het voor provincies mogelijk een bepaalde plek in landschap aan te wijzen als beschermde leefomgeving. Zo kunnen plaatsen die van groot belang zijn voor het voortbestaan van een planten- of diersoort worden beschermd. Een beschermde leefomgeving kan bijvoorbeeld zijn: een fort of bunker waar vleermuizen overwinteren, een dassenburcht, een plek waar orchideeën groeien of een muur waarop beschermde planten groeien.

Databank voor bouwers en ontwikkelaars

In de Nationale Databank Flora en Fauna, die dagelijks wordt ververs, is per locatie te achterhalen of en in welke hoeveelheden er bijzondere planten en dieren zijn waargenomen. Bouwers en ontwikkelaars kunnen door middel van een abonnement op de databank al bij de planvorming en bestekvoorbereiding rekening houden met de mogelijke gevolgen van hun plannen voor kwetsbare natuur en tijdig maatregelen nemen. Dit voorkomt verrassingen en vertragingen als de bouw eenmaal is aangevangen.

BOSWET

De Boswet is gericht op instandhouding van bossen en houtopstanden. De Boswet kent een meldingsplicht voor het kappen van bossen en houtopstanden, waarbij een herplant plicht kan worden opgelegd. Deze meldingsplicht geldt niet voor kleinere houtopstanden en rijbeplantingen van 20 bomen of minder. Ook verschillende groepen cultureelrijke houtopstanden (vruchtbomen en kerstsparen), snelgroeiende soorten rijbeplantingen (populieren en wilgen) en enkele specifieke soorten (linde, paardekastanje en treurwilg) worden uitgesloten.

De Boswet kent derhalve een overlap met de gemeentelijke APV omdat een voorgenomen kap van bomen, daar waar het geen dunning betreft enerzijds een aanlegvergunning van de gemeente en anderzijds een ontheffing in het kader van de Boswet vereist. Binnen de gemeente Schouwen-Duiveland zijn de komgrenzen vastgesteld, waardoor de Boswet alleen van invloed is buiten de bebouwde komgrenzen. De bepalingen van de Boswet gaan boven de APV. Is sprake van bomen van enige omvang (meestal is dit vanaf 20 bomen), en vallen de gronden waarop de bomen staan buiten de bebouwde kom in het kader van deze wet, dan moet men van het kappen van de bomen een melding indienen bij het Ministerie van LNV, Agentschap LASER, Postbus 1191, 3300 BD te Dordrecht, telefoonnummer 0800-2233322.

FLORA- EN FAUNAWET

In de Flora- en Faunawet worden veel inheemse plant- en diersoorten beschermd. Soorten die zijn aangewezen als beschermde of als streng beschermde soorten mogen niet worden verstoord. De verblijfplaatsen en leefgebieden mogen niet worden vernietigd of verstoord.

Voor bomen houdt dit veelal in dat snoeiwerkzaamheden en het rooien van (oudere) bomen niet in het broedseizoen van vogels, van 15 maart tot en met 15 juli, mogen worden uitgevoerd. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van vleermuizen die holtes in oude bomen kunnen gebruiken als winterverblijf of locatie voor kraamkolonies. Ook kan sprake zijn van vaste nesten van wettelijke beschermde soorten (bijvoorbeeld roofvogels). Indien werkzaamheden worden uitgevoerd die verstoring van vleermuizen of vernietiging van verblijfsplekken tot gevolg hebben, moet een ontheffing hiervoor worden aangevraagd bij LNV (Dienst Regelingen te Dordrecht). Bij dergelijke werkzaamheden dient derhalve ruimschoots voor aanvang van de werkzaamheden een deskundig onderzoek plaats te vinden. Meer informatie is te vinden op: www.natuurbeheer.nu/Wet_en_regelgeving/Nederland/Flora-en_Faunawet/.

In de huidige situatie zijn ook de wallenverordening de monumentenwetgeving en de fruitgaardregeling nog van belang.

WALLENVERORDENING (1999)

Aan de westzijde van Schouwen-Duiveland zijn in het duinzoomgebied op een groot aantal plaatsen karakteristieke houtwallen aanwezig. Deze zijn van grote cultuurhistorische en beeldkenmerkende waarde. De houtwallen worden in de huidige situatie beschermd via de wallenverordening. Behoudens ontheffing van het college van B&W is het verboden een wal geheel of gedeeltelijk te slechten en daarop voorkomende houtopstanden (waaronder mede wordt verstaan een of meer bomen of struiken en andere beplanting) te verwijderen, te rooien, te beschadigen, etcetera.

Om het aantal verordeningen en regelingen te beperken en het voor de burger wat inzichtelijker te maken wordt voorgesteld om de wallen op te nemen in de lijst waardevolle bomen/boomstructuren.

MONUMENTENWETGEVING

In de monumentenwet kunnen groenobjecten, waaronder bomen en tuinen, bij een gebouw dat als Rijksmonument is geregistreerd, worden beschermd wanneer deze in de beschrijving van het object zijn vermeld. Afzonderlijke groenobjecten, zoals bomen of boomgroepen, kunnen niet als Rijksmonument worden geregistreerd. Onbekend is of dit in de huidige situatie op Schouwen-Duiveland het geval is.

De bomen die geregistreerd staan bij de Bomenstichting in het Nationaal Register van Monumentale Bomen vallen niet onder de monumentenwetgeving.

FRUITGAARDREGELING

Via deze regeling kunnen voormalige fruitbedrijven in de Kop van Schouwen onder strikte voorwaarden doorgroeien naar recreatiebedrijven. Uitgangspunt hierbij is het behoud en de versterking van natuur en landschap in de Zoomgebieden. Behoud van de fruitbomen als karakteristiek historisch element heeft hierbij de voorkeur. Het recreatieve element dient ondergeschikt te blijven aan natuur en landschap. De op het bedrijf nog aanwezige fruitbomen moeten daarbij worden behouden. Open plekken binnen de bestaande boomgaarden dienen te worden opgevuld. Kappen van bomen is dus niet zonder meer toegestaan. In het bestemmingsplan voor de voormalige fruitgaardbedrijven is een aanlegvergunningvereiste gekoppeld voor het rooien van houtopstanden, teneinde het rooien van houtopstanden, waaronder begrepen de fruitbomen, te kunnen toetsen.

De uitwerking van het vergunningenbeleid ten aanzien van bomen is te vinden in de *Algemene Plaatselijke Verordening*.

5.2 AANVRAAG EN BEOORDELING AANLEGVERGUNNINGEN

Bij de kap van een boom kan het gaan om bomen op particuliere grond en om bomen op gemeentegrond. Staat de boom op gemeentegrond, dan vraagt de burger de aanlegvergunning niet zelf aan, maar dient hiertoe een verzoek in bij de gemeente. Alleen de éigenaren kunnen een aanlegvergunning aanvragen. Bij huurders van de woonvereniging kan dus alleen de woonvereniging een aanlegvergunning aanvragen.

Voor het beoordelen van de aanvragen hanteert de gemeente het *Beoordelingsformulier kapaanvraag gemeente Schouwen-Duiveland*. Bij weigering van de aanlegvergunning kan de gemeente de aanvrager soms tegemoet komen door maatregelen aan bomen te treffen om de lasten te beperken.

Vragen in de beoordeling van de aanvraag zijn:

- Is voor het kappen van de boom een aanlegvergunning vereist?
- Is er sprake van acuut gevaar of vergelijkbaar spoedeisend belang?
- Gaat het om een monumentale of bijzondere boom?
- Maakt de boom uit van de gemeentelijke hoofd- of secundaire boomstructuur?
- Voldoet de plaatsing van de boom aan het programma van eisen voor bomen?
- Heeft de boom een bijzondere waarde voor natuur en milieu (bijvoorbeeld als voedings- of schuilplaats voor bepaalde diersoorten, zoals vogels, vleermuizen)?
- Heeft de boom een bijzondere landschappelijke waarde: bijvoorbeeld als onderdeel van een typerende landschappelijke structuur?

bomen in beschermd stadsgezicht

fruitbomen in kern Burgh

Om te waarborgen dat een boom daadwerkelijk behouden blijft zijn er een aantal voorwaarden:

- De boom mag niet zodanig gesnoeid worden dat er weinig kans is op overleven of dat de vorm van de boom wordt aangetast;
- er mogen geen grondwerkzaamheden binnen de kroonprojectie van de boom plaatsvinden om aantasting van het wortelgestel van de boom te voorkomen;
- er mogen geen zware/ scherpe voorwerpen tegen de stam gelegd worden, waardoor de bast beschadigd kan worden;
- er mogen binnen de kroonprojectie geen ophogingen plaats vinden om te voorkomen dat de boom verstikt door de extra laag grond;
- er mogen geen obstakels binnen 1,5 meter van de stam worden geplaatst;
- de boomspiegel dient niet kleiner te zijn dan 0,50m rondom de stamvoet;
- er mogen geen activiteiten aan of rondom de boom plaats vinden die een vermindering van de kwaliteit/ stabiliteit van de boom tot gevolg hebben;
- wanneer de habitus van de boom reeds is aangetast dienen hiervoor zoveel mogelijk maatregelen getroffen te worden om dit te verbeteren, een en ander in overleg met de gemeente/boomdeskundige.

De verzorgingsplicht van de boom bestaat uit:

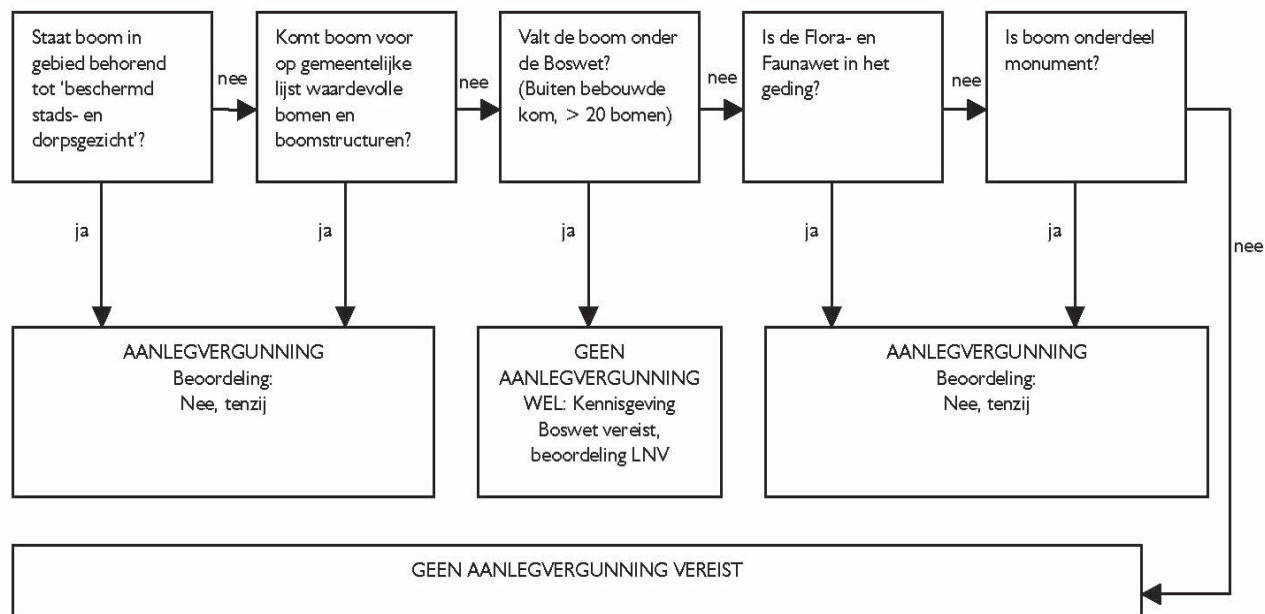
- De boom dient minstens eens in de 5 jaar gesnoeid te worden;
- Wanneer een boom gebreken vertoont (b.v. zwamaantasting aan de stam) dan dient een boomdeskundige ingeschakeld te worden voor advies en dient het gegeven advies voor zover nodig uitgevoerd te worden.

- Heeft de boom een bijzondere cultuurhistorische waarde of waarde voor stads- en dorpschoon?
- Heeft de boom een bijzondere waarde voor recreatie, leefbaarheid of beeldkwaliteit?

Veel van deze aspecten zijn reeds opgenomen in de beslisboom om te bepalen of de boom waardevol is (zie hoofdstuk Monumentaal & Waardevol). Voor bomen die op deze lijst voorkomen is sowieso een vergunning nodig. In onderstaand schema is een beknopte beslisboom opgenomen wanneer wel een kap/aanlegvergunning nodig is.

5.3 PROCEDURE VERGUNNINGSAANVRAAG

Het is zinvol een procedure te ontwikkelen waarbij elke vergunningsaanvraag voor bouw, aanleg, graafwerk, kabels en leidingen, etcetera. gecontroleerd wordt op aanwezigheid van bomen in de directe omgeving van het werk. Wanneer dit het geval is kan de aanvraag ter toetsing bij de boombeheerder van de gemeente worden gelegd die eventuele randvoorwaarden stelt ten behoeve van het behoud van de bomen. Hiervoor dienen nadere criteria te worden opgesteld.

5.4 SCHADEREGELING BOMEN

Mocht een boom beschadigd raken, op enige wijze zodanig onderhouden/behandeld worden dat de kwaliteit van de boom (ernstig) wordt aangetast of verplant/gekapt worden zonder toestemming van Burgemeester en Wethouders dan is de veroorzaker hiervan aansprakelijk voor de ontstane schade.

Een waardebeoordeling van deze schade kan tot stand komen door de Monetaire boomwaarde te bepalen. Dit is een landelijk geaccepteerde methode voor de waardebeoordeling van bomen en schades aan bomen. Deze methode is opgesteld door de N.V.T.B. (Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen en Houtige gewassen). De boete die wordt opgelegd dient ter besteding te komen van het budget voor bomen. Bij voorkeur dient dit geld gebruikt te worden om een boom met zoveel mogelijk gelijke waarde te herplanten. De regeling is te vinden op de website van de vereniging: www.boomtaxateur.nl.

5.4.1 OPZET SCHADEREGELING

Voor bomen in de openbare ruimte die in eigendom en beheer van de gemeente zijn, wordt de rekenmethode volgens richtlijnen van de NVTB gebruikt. Voor de waardebeoordeling spelen de functie van de boom, de maat van een nieuw aan te planten boom, de jaren die nodig zijn om een nieuwe boom zijn functie te laten vervullen, de gemiddelde leeftijdsverwachting van de beschadigde boom en de eventuele eerdere waardevermindering van de beschadigde boom een rol.

De principes voor de schadeberekening zijn onderverdeeld in zes schadecategorieën:

1. Vervroegde uitval;
2. boomwaardevermindering door functieverlies; door wortelschade, bast- en diepe weefsel- en kroonschade;
3. verhoogd risico van uitval;
4. directe behandelingskosten;
5. verhoogde beheerkosten;
6. bijkomende kosten.

De schadevaststelling vindt plaats volgens de toelichting van de NVTB. De boomsoort is ook van invloed op de hoogte van het schadebedrag. Hiervoor zijn alle soorten ingedeeld in een klasse. De meest actuele rekenmethode is te verkrijgen bij de NVTB in Apeldoorn.

5.4.2 TOEPASSING SCHADEREGELING

De schaderegeling is van toepassing bij elke schade die een particulier of onderneming aan gemeentelijke bomen veroorzaakt. Het gaat onder andere om aanrijtschade, vandalisme, vellen zonder vergunning en schade bij bouw- en aanlegactiviteiten.

Bij schade aan de boom of zijn groeiplaats die door of tijdens de bouw- of aanlegwerkzaamheden of binnen 3 jaar na oplevering aan het licht komt, en die aantoonbaar het gevolg is van het niet naleven van de door de gemeente opgestelde boombeschermende maatregelen en randvoorwaarden (zie ook hoofdstuk 3) wordt de aannemer of uitvoerder aansprakelijk gehouden.

Als de gemeente als opdrachtgever voor een werk fungeert zal zij de bepalingen omtrent boombescherming en de daarmee samenhangende resultaatsverplichtingen in het bestek opnemen.

Als het gaat om werken met een private opdrachtgever of een andere overheid, geldt het volgende:

- a) Als het door de gemeente beschreven Programma met eisen voor bomen (met name in de realisatiefase) voor boombescherming niet wordt nageleefd, zal het werk worden stilgelegd, voor zover deze werkzaamheden de bescherming van bomen in gevaar brengen.

Wortelbeschadiging

Een monumentale iep loopt een ernstige wortelbeschadiging op door graafwerkzaamheden van een kabelbedrijf. De boom wordt daardoor instabiel.

Uit veiligheidsoverwegingen besluit de gemeente de boom te kappen. Het kappen leidt tot een flinke schadepost. De gemeente schakelt een geregistreerd boomtaxateur in. Die berekent de schade aan de iep op € 7.714,26 en maakt een deskundig taxatierapport. Omdat de rechter zo'n rapport accepteert, kan de gemeente alle schade verhalen op het kabelbedrijf.

Beschadigen bij renovatie

Drie platanen, een esdoorn en twee beuken van meer dan 100 jaar oud dreigen in de verdrukking te komen bij de renovatie van een oud pand. Een geregistreerd taxateur van de NVTB maakt nog vóór de renovatie een monetaire waardebeoordeling van de bomen. Hij komt uit op € 68.067,03. Deze waardebeoordeling wordt als nota van inlichtingen bij het bestek gevoegd. Resultaat? Uit angst voor een schadeclaim wordt de renovatie perfect uitgevoerd. Zonder ook maar één takje van de bomen te beschadigen.

voorbeelden boomschade

Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen			
Taxatierapport			
Objectbeschrijving	pm	invoer eigen administratief nummer	
Locatie	pm		
Eigenaar/opdrachtgever	pm		
	pm		
Geregistreerd Taxateur NVTB			
Naam	pm		
Datum	pm		
Doelstelling	pm		
Schadebedrag	€ 1.534	exclusief BTW	
Toelichting	pm		
Boomwaarde & schadeberekening	Rekenmethode NVTB	normbedragen	NVTB 2007-1
Aanplant			
Stamomvang nieuwe aanplant	16/18	cm	soortklasse 2
Duur aanslagperiode incl. nazorg (a)	3	jaar	garantietoeslag 10%
Kosten plantgoed		€ 200	exclusief BTW 6%
Plantkosten		€ 225	exclusief BTW 19%
Kosten aanplant		€ 425	
Kosten aanplant & rente		€ 478	rente factor 1,12
Garantie		€ 48	10%
Subtotaal		€ 526	
Kosten nazorg, per jaar		€ 200	exclusief BTW 19%
Totale kosten nazorg		€ 624	t+rente factor 3,12
Investering 3 jaar na aanplant		€ 1.150	
Begeleiding			
Plantjaarleeftijd bij functievulling	30	jaar	(Maximaal huidige leeftijd, zie beslaggegevens)
Jaarlijkse beheerkosten		€ 15,00	exclusief BTW 19%
Aantal jaren begeleiding tot functievulling (b)		27	
Kosten begeleiding, totaal		€ 706	t+rente factor 47,08
Kosten plantgoed en aanplant		€ 3.316	rente factor 2,88
Investering bij functievulling		€ 4.023	
Waardeberekening na afschrijving functionele ouderdom			
Afschrijvingsmodel	4	afschrijving volgens annuïteit	
Verwachte totale levensduur (c)	80	jaar	Leeftijd (d) 60 jaar
Functionele levensduur (e)		50	jaar
Functionele ouderdom (f)		30	jaar
Afschrijvingscomponent		37%	f = d - b + e
Afschrijving		€ 1.478	
Actuele boomwaarde voor schade		€ 2.545	
Waardevermindering als gevolg van schade			
Verkortings toelichting/verwachting	10	jaren	
Resterende functionele levensduur	10	jaren	
Vervroegde vervanging c.q. uitval		38%	100% als na schade geen functievulling wordt bereikt of bij volledig functieverlies
Actuele boomwaarde na schade		€ 1.026	
Schadeberekening			
Waardeverlies		€ 1.519	01 maximaal 100%
Risico van uitval	0%	€ 0	02 maximaal 50% restwaarde
Functioneverlies	0%	€ 0	03 maximaal 20% restwaarde
Behandelingkosten		€ 0	04 exclusief BTW 19%
Extra beheerkosten		€ 0	05 exclusief BTW 19%
Bijkomende kosten		€ 15	06 exclusief BTW 19%
Schadebedrag		€ 1.534	
Boom-KCB plaats en datum	Registratienummer: 000 - 08 - 000		
	naam / handtekening		
www.boomtaxateur.nl			
© NVTB/Boom-KCB			

waarde- en schadeberekening NVTB

b) Wanneer door het niet of onvoldoende uitvoeren van boombeschermende maatregelen of naleven van de uitgangspunten schade aan een gemeentelijke boom of groeiplaats ontstaat, zal de toegebrachte schade bij de aannemer of uitvoerder in rekening worden gebracht. Het schadebedrag wordt bepaald op basis van taxatie met behulp van de gangbare taxatiemethode volgens de richtlijnen van de NVTB.

c) Bij schade aan bomen van een andere eigenaar door het niet of onvoldoende uitvoeren van boombeschermende maatregelen of naleven van de uitgangspunten kan door B&W aangifte worden gedaan van illegale kap conform de APV.

5.4.3 HERPLANTPLICHT

Aan een kap/aanlegvergunning wordt normaliter de voorwaarde verbonden dat herplant dient plaats te vinden. Indien de aanvrager dit echter voldoende kan motiveren, kan hiervan - dit ter beoordeling aan burgemeester en wethouders - geheel of gedeeltelijk afgeweken worden. Het Bomenbeleidsplan geldt hiervoor als toetsingskader.

Bovendien kunnen B&W een herplantplicht opleggen bij onrechtmatig kappen of zwaar beschadigen van bomen. De hoogte van de herplantverplichting wordt bepaald met behulp van de gangbare taxatiemethode, volgens de richtlijnen van de NVTB. Per geval bepalen B&W of herplant fysiek mogelijk is of dat een storting in een fonds voor bomen is vereist. De gemeente kan alle schadevergoedingen in een fonds voor bomen storten.

5.5 KWALITATIEVE VERPLICHTING / RECHT VAN OPSTAL

In het verleden is de gemeente Schouwen-Duiveland een kwalitatieve verplichting ten behoeve van karakteristieke bomen aangegaan (bijv. WBP Agthoven, Weststraat te Nieuwerkerk.) Hierbij sluit de gemeente een overeenkomst met bijvoorbeeld een particulier of instelling tot het vestigen van een kwalitatieve verplichting als bedoeld in artikel 6:252 van het Burgerlijk Wetboek. Daarbij verklaart de grondeigenaar aan de gemeente het recht te verlenen om beplanting, geheel voor eigen risico en rekening in stand te houden, te beheren en te onderhouden en eventueel te vervangen. Gezien de verplichtingen en risico's die dit met zich meebrengt voor de gemeente is het niet verstandig in de toekomst dergelijke verplichtingen aan te gaan. Alleen in uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld wanneer een bomenstructuur dringend gewenst is en er op gemeentelijke grond geen ruimte is, kan het aangaan van een kwalitatieve verplichting gewenst zijn.

In principe is de eigenaar van de grond waar een boom op staat volgens Artikel 5:3 van het Burgerlijk Wetboek ook eigenaar van wat zich op die grond bevindt (bebouwing, bomen etc.). Wanneer een recht van opstal is vastgelegd kan sprake zijn van een uitzonderingssituatie, waarbij een derde eigenaar is van de beplanting op een perceel. Dergelijke rechten zijn notarieel vastgelegd bij het kadaster. Deze situatie komt op enkele plaatsen voor. Zo is er op Sirjansland sprake van een situatie met weinig ruimte op gemeentelijke grond om bomen te zetten. Vanuit visuele overwegingen om hier een doorgaande groenstructuur te realiseren zijn hier door de gemeente bomen op particuliere grond gezet. Dit is schriftelijk vastgelegd. Het vestigen van een recht van opstal heeft de voorkeur boven het aangaan van een kwalitatieve verplichting in dergelijke situaties.

BURGER & BESTUURDER

6.1. COMMUNICATIE ALGEMEEN

Bij iedere communicatievorm wordt een aantal fasen onderscheiden en doorlopen. De eerste vraag die bij communicatie beantwoord moet worden is: wat en wie wil de gemeente met de communicatie bereiken, oftewel wat is het doel en wat is de doelgroep. Op het moment dat die bekend zijn, kunnen de bijbehorende instrumenten gekozen worden om het doel te verwezenlijken en de doelgroep te bereiken. Instrumenten kunnen zijn: brochures, internet, huis-aan-huis-bladen, een actieve benadering van bijvoorbeeld schooljeugd, enzovoorts. Ieder instrument heeft zijn eigen uitwerking: een brochure is bijvoorbeeld goed geschikt om bestaand beleid, dat de komende tijd niet zal veranderen, aan de inwoners uit te leggen. Terwijl een artikel in de krant geschikt is om een actueel probleem aan de orde te stellen (bijvoorbeeld: ingaan op overlast door luizen in het voorjaar). Indien er in een straat een complete bomenrij wordt vervangen, dat moet er misschien wel een combinatie van instrumenten gekozen worden: een artikel in de krant voor de hele bevolking en een uitnodiging aan de bewoners in die straat voor een bijeenkomst in het buurtcentrum.

Op het moment dat de communicatie is uitgevoerd, dient er nagegaan te worden of het doel geslaagd is; oftewel het proces dient geëvalueerd te worden. Bij deze evaluatie komen de vragen aan de orde als:

- hebben we bereikt wat we tot doel hadden gesteld?
- kan de communicatievorm beëindigd worden of moet er bijgesteld worden door bijvoorbeeld een ander instrument te kiezen?

6.2 COMMUNICATIE MET BEWONERS

De hedendaagse mondige burger ziet de overheid niet meer als de wijze instantie die het beste met zijn burgers voor heeft, maar denkt het zelf beter te weten. Soms is dit ook zo. Bij aanpassingen -in inrichting of beheer- van enige omvang zal de burger daarom geraadpleegd moeten worden. Met name voor een gevoelig onderwerp als bomen is zorgvuldigheid in communicatie en participatie gewenst.

In deze paragraaf komen enkele specifieke onderwerpen met betrekking tot communicatie met bewoners aan bod: de bomenfolder, de lijst met waardevolle bomen, voorlichtingsavonden en gebruikmaking van internet als communicatiemiddel.

6.2.1 BOMENFOLDER

Om de visie en het beleid van de gemeente over bomen aan de bevolking bekend te maken, kan er een bomenfolder worden gemaakt. In deze folder kunnen onderwerpen staan als:

- een toelichting op het bestaande beleid;
- de waarde van bomen in de woonomgeving;
- de procedures rond waardevolle bomen.

De folder kan huis-aan-huis worden verspreid en in het gemeentehuis aan de bevolking of bezoekers van de gemeente worden aangeboden.

6.2.2 WAARDEVOLLE PARTICULIERE BOMEN

De gemeente heeft de kapvergunningsplicht voor de particuliere bomen afgeschaft. Dit houdt in dat iedereen, zonder toestemming van de overheid, in de meeste gevallen bomen van zijn of haar terrein mag verwijderen. Op particuliere terreinen komen incidenteel toch zeer fraaie bomen voor, die de gemeente voor de toekomst wil behouden. De ambtenaren van de

[Home](#) / [Uw mening telt](#) / [Archieven discussies](#) / [Archief Forum](#) / [kapvergunning](#)

kapvergunning

07 september 2009

***** ARCHIEFPAGINA FORUM *****

Onderwerp discussie:

Nu er een stuk minder zicht is op het vellen van bomen, wordt er naar mijn mening vergeten hoe waardevol bomen zijn, voor zowel natuurwaarde, investering in de toekomst en het landschapsbeeld. Voor een boomeigenaar is een boom vellen veel goedkoper dan het instand houden zoals snoeien, aansprakelijk zijn, blad in de tuin of minder zon. Eiken van diameters dikker dan 20 cm worden nu makkelijk verwijderd, van een holle Abeel of wilg lijkt het mij aannemelijk dat het deze de eigenaren zenuwachtig maakt, maar van de waardevollere bomen zijn er al zo weinig in Zeeland, kan deze regel niet worden aangescherpt op dikte en boomsoort? vriendelijke groet, Riemke Steenhuis

Geplaatst door: Riemke Steenhuis
Op: woensdag 19-03-2008, 20:12 uur

Geplaatst door:

Reactie

verantwoording neemt wanneer dit gegarandeerd de mist in loopt

Aantal reacties: 0

Simone

09-02-2009
13:27 uur

Over kaalslag gesproken!

Nog belachelijker is het dat langs de gracht van Zierikzee alle bomen en struiken moeten wijken tot circa 3 meter uit de kant omdat daar tbv het baggeren vd gracht straks een grote kraan/bulldozer met rupsbanden moet kunnen rijden!! Sommige bomen zijn echt al eeuwenoud! Tevens zou het prettig zijn als de troep in het slingerbos (modder en slik, kapot gereden grasvelden) ook weer netjes opgeruimd wordt! Er valt nu aan de noordkant van het niet normaal te wandelen.

Aantal reacties: 1
Datum laatste reactie: 22-02-2009 09:54

Ger

05-02-2009
10:09 uur

kaalslag

Wie kan mij vertellen waarom er juist nu zo veel bomen en struiken gerooid worden terwijl je iedereen hoort hoe hard we die nodig hebben voor het milieu, klimaat en ons welzijn, het is weer het bekende liedje A zeggen en B doen en maar praten over ontbossing, natuur comp., boomplantdag, plant een boom tegen CO2, vogelrichtlijn en laat de natuur de natuur, enz enz

Aantal reacties: 0

willems peter

17-01-2009
16:54 uur

de beurs schudden

Hallo inwoners ven Schuddebeurs. Als Belgische lezer van de Belgische krant "Het Belang van Limburg" doe ik altijd

reacties ten aanzien van bomenkap op de gemeentelijke website

bomen worden vaak gezien als veroorzakers van overlast

voorlichtingsmateriaal

gemeente weten op dit moment veel van dit soort bomen aan te wijzen, maar willen op voorhand geen lijst van aangewezen bomen aan de bewoners van Schouwen-Duiveland opleggen. Voor het in stand houden van waardevolle bomen is de medewerking van de bevolking van groot belang; een lijst van bovenaf opleggen, werkt averechts. Om draagkracht voor deze lijst onder de bevolking te krijgen, kan een lijst in samenwerking met de bewoners worden opgesteld. Zo kan bijvoorbeeld via de media een determinatietabel, waarmee bepaald kan worden wat waardevol is en wat niet, worden verspreid en toegelicht. Iedere burger kan op basis van deze informatie waardevolle bomen in zijn omgeving ontdekken en voordragen. Aan eigenaren van een waardevolle boom kan daarna voorlichting gegeven moeten worden over rechten en plichten en over onderhoudsmaatregelen.

6.2.3 VOORLICHTINGSVOND EN INTERNET

De gemeente hecht er aan dat zij op zorgvuldige wijze met bewoners communiceert over het boombeleid en het beheer van bomen. Gedacht wordt aan een voorlichtingsavond voor belangstellenden waarin de opzet van het bomenbeleid gepresenteerd wordt. Daarnaast kunnen delen van het bomenbeleidsplan op de gemeentelijke website geplaatst worden waarbij bewoners de mogelijkheid krijgen hierop te reageren.

Ook organisaties die bij het boombeleid en de bomen in Schouwen-Duiveland betrokken zijn kunnen hierop reageren.

6.3 COMMUNICATIE EXTERN MET ANDEREN DAN BEWONERS

Wie beroepsmatig met bomen te maken heeft, dient uiteraard te weten welke boombeschermende maatregelen genomen moeten worden. Om bomen optimale bescherming te kunnen bieden is voorlichting derhalve noodzakelijk.

Gemeentelijke voorlichting richt zich op diverse doelgroepen, met verschillende invalshoeken voor de te verschaffen informatie:

- nutsbedrijven en bouwbedrijven: boombeschermende en voorzorgsmaatregelen bij graafwerkzaamheden, bij ontwatering, deponeren van materialen en berijden met zwaar materieel, etcetera;
- projectontwikkelaars en architecten: met welke aspecten men bij projecten rekening dient te houden: technische beperkingen, juridische voorwaarden (bestemmingsplan, vergunningen).

Voor externe voorlichting valt te denken aan voorlichtingsfolders, perspublicaties (t.b.v. waardevolle bomen). Tevens zal voor externe opdrachtnemers info over verplichtingen en regelgeving beschikbaar worden gesteld.

Daarnaast is het noodzakelijk dit bomenbeleidsplan te communiceren met andere (semi)overheden die betrokken zijn bij de inrichting van de openbare ruimte. Gedacht kan worden aan communicatie met woningbouwvereniging Zeeuwland, Waterschap Zeeuwse Eilanden, de Provincie Zeeland en eventueel andere wegbeheerders. Door afstemming met derden kan meer eenheid bereikt worden in het beeld en de bomenstructuur. Zo kan voorkomen worden dat de gemeente bv in hun stuk van de weg essen plant, terwijl het waterschap in het verlengde hiervan eiken plant. Door te communiceren met derden kan eenheid in het beleid ten aanzien van bomen bereikt worden.

6.4 COMMUNICATIE INTERN MET ANDERE AFDELINGEN

Bomen hebben relaties met andere beleidsgebieden, zoals:

- verhardingen (wortelopdruk, rekening houden met bomengrond in het zandcunet);
- verkeer (opkroonhoogte, verkeersbegeleiding);
- kabels en leidingen (doorwortelbare ruimte);
- openbare verlichting (afstemming standplaats lichtmast t.o.v. boom);
- reiniging (bij gladheidsbestrijding moet worden vermeden dat schadelijke hoeveelheden zout in de bodem terecht komen, om schade aan bomen te voorkomen);
- ruimtelijke ordening/ontwerp (afstemming stedenbouwkundige ontwikkelingen met bestaande en nieuwe bomen);
- vergunning en handhaving (bomentoets bij verlenen van bouwvergunning).

Om de belangen van bomen veilig te stellen is het gewenst deze belangen zo goed mogelijk onder de aandacht te brengen van de betreffende medewerkers. Een bewezen manier is direct contact: in een projectenoverleg of in de vorm van structureel overleg over de openbare ruimte, dan wel informele contacten. Daarnaast kan het belang van de bomen via andere kanalen worden benadrukt: intranet, nieuwsbrieven, de Stadswerk bomenposter 'Boombescherming op bouwlocaties' ophangen, etcetera.

Voor interne voorlichting kan een informatiepakket worden samengesteld met o.a. de lijst met waardevolle bomen, de Stadswerk Bomenposter en een samenvatting van het Bomenbeleidsplan en relevante gedeeltes van de APV.

informatieverstrekking richting bewoners is van groot belang

burgers moeten de weg weten te vinden bij klachten

bewonersparticipatie

ontwikkeling bomenroute

6.5 COMMUNICATIE: OVERZICHT

In onderstaand schema is een samenvatting gegeven van de communicatievormen die betrekking hebben op dit bomenbeleidsplan. Per aspect en doelgroep wordt een communicatiemiddel aangegeven.

Beleidsvorming - Bewoners en betrokken groeperingen

Bij de invoering van beleid en wijzigingen in het boombeleid bewoners hierbij betrekken. Onder andere door het instellen van een klankbordgroep met vertegenwoordigers van bewoners en belangengroeperingen.

Algemene informatie over bomen - alle inwoners

Hoofdzaken uit het bomenbeleidsplan op de gemeentelijke website plaatsen.

Meldingen en verzoeken - melder

Degene die de melding verricht heeft, krijgt mondeling, via e-mail of post informatie over hoe de melding is afgehandeld. Briefschrijvers krijgen bericht van ontvangst en tegelijkertijd een indicatie van de afhandeltermijn.

Bouw- en aanlegvergunning - aanvragers

Aanvragers van bouw- en aanlegvergunningen informeren over wat het beleid van de gemeente is voor bomen en hen met name wijzen op de beschermings- en schaderegeling bij voorkeur via een folder.

Bouw- en aanlegvergunning - alle bewoners

Bij publicaties over bouw- en aanlegvergunningen (en in de toekomst omgevingsvergunningen) de gevolgen voor boomplantingen duidelijk kenbaar maken in de publicatie (Ons Eiland).

Bouw- en aanlegvergunning - verkrijgers bouw- of aanlegvergunning

Bij de bouw- of aanlegvergunning een poster overhandigen over de manier waarop de gemeente bomen bij bouw beschermt. De vergunninghouder informeren over de afspraak om posters op bouwhekken en in overblijfruimtes in bouwketen te hangen.

Aanlegvergunningen- aanvragers/alle bewoners

De algemene informatie over aanlegvergunningen op de website van de gemeente plaatsen. De APV is beschikbaar en het gemeentelijke beleid voor aanlegvergunningen is te vinden in het bomenbeleidsplan hoofdstuk 5 en op de gemeentelijke website. Alle aanvragen voor aanlegvergunningen worden gemeld op de gemeentepagina (Ons Eiland).

Aanpassingen openbare ruimte mbt tot bomen - Aanwonenden

Aanwonenden krijgen in de initiatieffase van de planvorming of bij eenvoudiger maatregelen (snoei, kap) minimaal een maand van te voren een brief met de voorgenomen maatregelen. Dit om te voorkomen dat aanwonenden verrast worden door in veel gevallen voor hen ingrijpende maatregelen.

Monumentale en waardevolle bomen – particuliere eigenaren

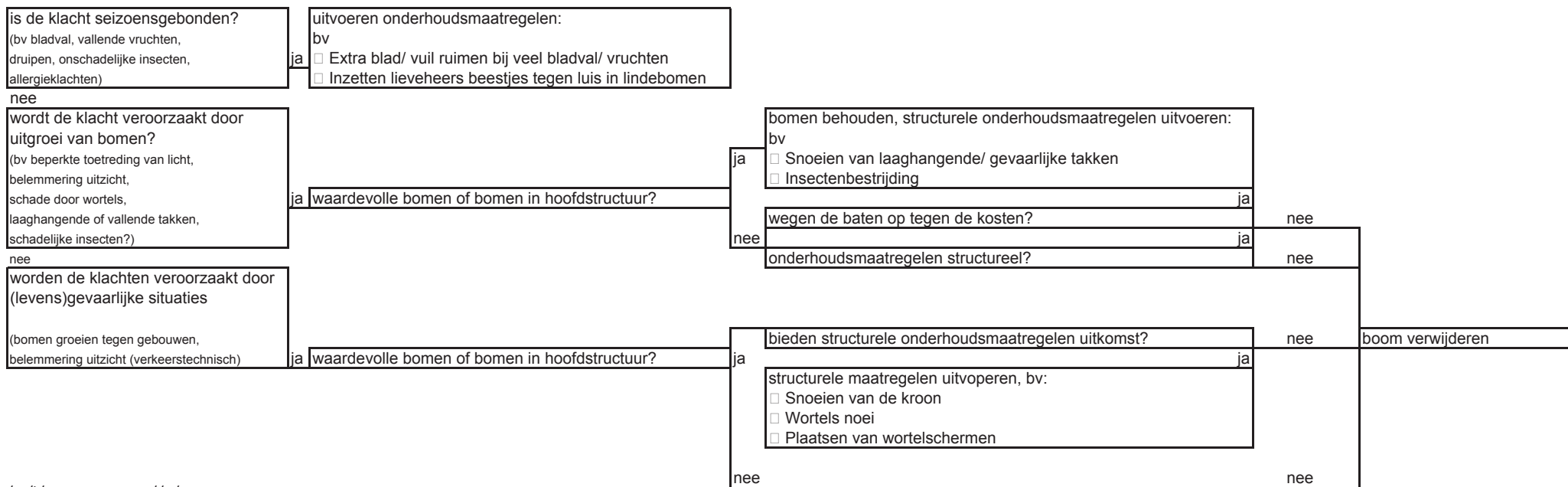
Voor de monumentale en waardevolle particuliere bomen kan een lijst in samenwerking met de bewoners worden opgesteld. Zo kan bijvoorbeeld via de media een determinatietabel, waarmee bepaald kan worden wat waardevol is en wat niet, worden verspreid en toegelicht. Iedere burger kan op basis van deze informatie waardevolle bomen in zijn omgeving ontdekken en voordragen. Aan eigenaren van een waardevolle boom kan daarna voorlichting gegeven worden over rechten en plichten en over onderhoudsmaatregelen. Er kan gewezen worden op de inspectieplicht en de mogelijkheid om deze uit te laten voeren door de gemeente. Afhankelijk van de besluiten over de bijdrageregeling voor onderhoud kan dit advies verder uitgewerkt worden.

Monumentale en waardevolle bomen – Alle belangstellenden

De lijst van monumentale en waardevolle bomen en het beleid hier voor wordt op de website van de gemeente gepubliceerd. Het voor-nemen is om een folder te maken met een route langs monumentale bomen, waarin informatie is over leeftijd, soort en achterliggende verhalen (bijvoorbeeld met medewerking van gemeentearchivaris dhr. H. Uijl). De inhoud van de folder kan ook op de website gepubliceerd worden.

Lasten en lusten van bomen - alle inwoners

Geven van voorlichting aan bewoners op momenten dat last van bomen zich voor kan gaan doen, afhankelijk van seizoenen en situatie, onder andere door folders van de bomenstichting etcetera te verspreiden. Verspreiden / actief bekend maken van lasten en lusten van bomen via een folder en eventueel een aantal malen per jaar via Ons Eiland.

BIJLAGEN:

- I. LITERATUURLIJST
- II. POSTER BOOMBESCHERMING

SEPARAAT: RAPPORT 'BOOMSTRUCTUUR'

BOEKEN EN DOCUMENTEN

- 'Groenkwaliteitsplan Schouwen-Duiveland: structuur- en beheervisie', juli 2003, Oranjewoud
- 'Groenbeheerplan Schouwen-Duiveland', februari 2004, Oranjewoud
- 'Welstandsnota Gemeente Schouwen-Duiveland', januari 2004/2007
- Structuurvisie 'Buitengebied in beweging', Schouwen-Duiveland, 2008
- 'Groenstructuur- en beheerplannen', waterschap Zeeuwse Eilanden, 1999
- 'Bomen, een verademing voor de stad', feb. 2008, PPH/VHG.
- 'Kwaliteit gemeentelijk bomenbeleid', Bomenstichting, december 2005
- 'Handboek Boomveiligheid' (1995, ISBN 90-802806-1-5) van Claus Mattheck en Helge Breloer.
- 'Zicht op bomen', Bomenstichting, 2004
- 'De Bomenplanner', Bomenstichting, 2005
- 'Leidraad beheersing processierups', Alterra, 2005
- Bomenbeleidsplan Gemeente Waalre, BTL-advies, maart 2007
- Beleidsnota 'monumentale bomen', gemeente Heerlen, november 2006
- Bomenbeleidsplan 'Ruimte voor bomen', Gem Eindhoven, augustus 2008
- Bomenbeleidsplan Gemeente Naarden, BTL-advies, maart 2009
- Bomenbeleidsplan Berkelland, juli 2006, gemeente Berkelland
- Bomenbeleidsplan Oisterwijk, BTL, juni 2004
- Bomenbeleidsplan Heerlen, Gemeente Heerlen, Januari 2007
- Bomenbeleidsplan gemeente Drimmelen, mei 2008
- Bomenbeleidsplan gemeente Boxtel 'Beeldbepalend groen in de tijd', DG-Groep, 2007

ARTIKELLEN**VAKBLAD TUIN- EN LANDSCHAP:**

- T&L themanummer 'Schimmels en boombeheer', mei 2003;
- T&L themanummer 'boombeheersystemen', oktober 2002;
- T&L-artikel: 'sortiment voor boomspiegels', nr 20, 2008;
- T&L-artikel: 'bomen in de stad verdienen zich dubbel en dwars terug', nr 23, 2008
- T&L-artikel: 'groeiplaatsonderzoek', nr14, 2009;

VAKBLAD STADSBOOM:

- 'orde in de bomenchaos', 2007

VAKBLAD BOOMZORG:

- 'Spiegeltje, spiegeltje rond de boom' (beplanting boomspiegels), april 2009
- 'Bestringsopdrukprobleem?', voorjaar 2009
- 'Hé, kap daar eens mee!', 2008
- 'Zorgplicht, wat houdt dat nou in?', 2008

GERAADPLEEGDE WEBSITES

- www.schouwen-duiveland.nl
- www.tuinenlandschap.nl
- www.nocb.nl
- www.cubra.nl/bomen/tekstenverbomen/gedichten
- www.bomenstichting.nl
- www.kastanjeziekte.wur.nl
- www.natuurbeheer.nu/Wet_en_regelgeving/Nederland/Flora_en_Faunawet/
- www.boomtaxateur.nl
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Schouwen-Duiveland>
- www.buurtatlas.nl/Historische_bomen_van_Schouwen-Duiveland
- www.nederland-in-beeld.nl
- www.PZC.nl
- www.stadsboom.nl
- www.treegroundsolutions.nl
- www.zeelandnet.nl/foto/schouwen

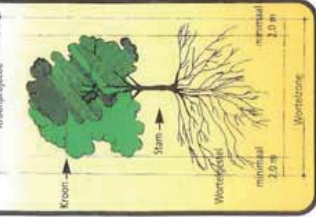

Boombescherming op bouwlocaties

Let op!

Voordat bouwwerkzaamheden beginnen, aandacht voor de volgende voorschriften:

Algemeen
De voorschriften voor de bescherming van bomen dienen op de bouwlocatie aanwezig te zijn. De te trimmen maatregelen dienen voor de uitvoering van de werkzaamheden in overleg met de directie te worden vastgesteld (zie: Standaard R.A.W. Bepalingen). De aannemer is verplicht zijn medewerkers op deze voorschriften te wijzen en zorg te dragen voor de inachtneming daarvan.

Schade
Bij beschadiging van wortels, takken en/of stam is de aannemer verplicht dit onmiddellijk aan de directie te melden. Vakkundig ingrijpen kan grotere schade en vervolgens schade beperken dan wel voorkomen.
Toegebrachte schade dient de veroorzaker te vergoeden.
De hoogte van het schadebedrag wordt bepaald door de aard en omvang van de toegebrachte schade en de boomwaarde volgens de 'Methode Raad' voor de waardbepaling van bomen dan wel de Standaard R.A.W. Bepalingen.

Belangrijke telefoonnummers:
Opdrachtgever/Directie: .....

Hoofdaannemer/uitvoerder: .....

Boombelieder: .....

Nutbedrijven: .....

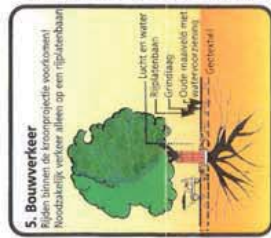
1. Kroonprojectie-bescherming
Alleen in uitsonderingsituatie (breedte) bij rammeren.
In de werktoneel wordt een vooraf vastgestelde kroonprojectie gebouwd.
Hoogte 2,0 m
Hoogte 1,5 tot 2,0 m
Hoogte 2,0 m

2. Boomspegel-bescherming
Bescherming ter grootte van de boomspegel bij beperkte werkbreedte.
Hoogte 1,5 tot 2,0 m

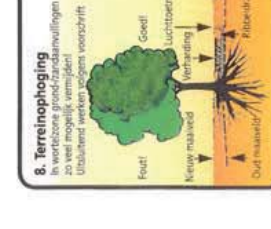

3. Stambescherming
Alleen in uitsonderingsituatie (breedte) bij rammeren.
Hoogte 1,5 tot 2,0 m

4. Bouwplaats
Parkeren binnen de kroonprojectie is niet toegestaan.

5. Bouwverkeer
Rijden binnen de kroonprojectie (voorzien) is niet toegestaan.

8. Terreinhoging
In werktoneel worden terreinhogingen uitgevoerd met een voorschrift.
Feest
Nieuw maaiveld
Lichtstraling
Pluie-afvoer

9. Terreinatgraving
Noot machinaal ontgraven binnen kroonprojectie.
Oud maaiveld
Nieuw maaiveld
Pluie-afvoer

10. Bodemverdichting
Bovenleiding, niet toe-rijven van de boom.

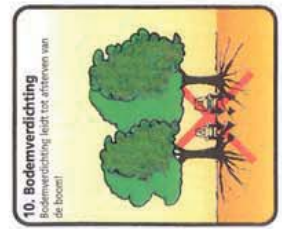
11. Bodemverdringing
Geen bodemverdringing machines op het werkgebied.
Uitkaderend handarbeid toegestaan.

Boombescherming afbeelding 1-2-3
Bomen op een werktoneel dienen zodanig met geschikte materialen beschermd te worden (niet-verplaatsbare bouwhekken, palissaden, houten schuttingen, steigerdelen etc.) zodat beschadigingen aan de wortelzone, stam en kroon uitgesloten zijn.
Bij beperkte ruimte moet bescherming van de boomspegel of minimaal een stambescherming aangebracht worden om zoveel mogelijk beschadigingen te voorkomen.
Indien de voorgeschreven maatregelen niet toereikend zijn, meldt de aannemer dit onmiddellijk aan de directie.

6. Graafwerkzaamheden
In de werktoneel wordt een vooraf vastgestelde kroonprojectie gebouwd.
Maak gebruik van kabelgoten en mantrilbuizen.
In de werktoneel wordt een vooraf vastgestelde kroonprojectie gebouwd.

Graafwerkzaamheden afbeelding 6-7
In de wortelzone is (machinaal) graven niet toegestaan. Slechts bij uitzondering en dan uitsluitend indien voorgeschreven (bestek) zijn ontgravingen, in handkracht uit te voeren. Binnen de wortelzone mag slechts een uitsluitend in overleg met de directie kunnen incidenteel wortels tot een doorsnede van 5 cm recht worden doorgezaagd. Dit moet wel vakkundig gebeuren, dus knippen en zagen en niet trekken en scheuren. Doorzagen van dikke wortels mag nooit.
Het in handkracht ondergraven en/of ontgraven is wel toegestaan. Het al dan niet gestuurd onderboren van kabels en leidingen verloopt de voorkeur.
Een bouwput of -leef in de nabijheid van bomen mag niet langer dan drie weken open liggen. Blootliggende wortels moeten in alle gevallen beschermd worden tegen uitdroging (m.b.v. vochtige doeken of zwart folie) en in ieder geval zo snel mogelijk te worden toegepakt met grond.
Bij vorst open sleuven aan de boomzijde direct afstemmen.

12. Opslagplaats
Geen materialen binnen de kroonprojectie.

Bodemverdichting afbeelding 10-11
Verdringing van de bodem d.m.v. verdringingmachines (trillingen) en van transport is niet toegestaan binnen de kroonprojectie. Parkeren van auto's in dit gebied is evenmin toegestaan.

Opslagplaats afbeelding 12
Bouwmaterialen opslaan en/of zand- en grondepoets inrichten binnen de kroonprojectie is niet toegestaan. Opslag van olie, brandstoffen en chemicaliën moet aan de wettelijke eisen voldoen; deze stoffen echter nooit binnen de kroonprojectie opslaan.
Cementresten, spoelwater en andere reststoffen (verpakkingen etc.) dienen zorgvuldig afgevoerd te worden; lozingen in bodem en/of oppervlaktewater en begraven is nooit toegestaan.

COLOFON

Bomenbeleidsplan
gemeente Schouwen-Duiveland

Datum: december 2009
Status: CONCEPT-DEFINITIEFVERSIE

Opdrachtgever:

Gemeente Schouwen-Duiveland
Postbus 5555
4300 JA Zierikzee
www.schouwen-duiveland.nl
Contactpersonen:

- dhr. P.Tol (0111-452446)
- dhr. S. de Feiter (0111-452000)

Klankbordgroep-districten:

West: dhr. E. Dalebout
dhr. R. de Pagter
Midden: dhr. W. de Visser
dhr. K. Koenraad
Oost: dhr. H. Davidse
dhr. J. Flikweerd

Opdrachtnemer:

Buro Ruimte & Groen
Plein 19
4454 AZ Borssele
www.ruimte-groen.nl
info@ruimte-groen.nl
Contactpersoon:

- dhr. J.H. Simonse (0113-354097)

Bestellingen:

Exemplaren van dit bomenbeleidsplan zijn
verkrijgbaar via de opdrachtgever

Buro Ruimte & Groen
Tuin- en Landschapsarchitectuur

Gemeente
Schouwen-Duiveland

